

P R E P O R O D O V
Journal

ISSN 1334-5052

BROJ 96, PROSINAC 2007.

Broj 69

Ustavnopravni položaj manjina

Intervju – Senad Nanić

Jahač apokalipse – najopasniji velikosrbin

Islamsko učenje o Isusu / Isau a.s.

I crnčeve noge idu na hadž

ISSN 1334-5052

PREPORODOV JOURNAL
 mjesečnik KDBH "Preporod"

Izdavač:

 Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske
 "Preporod"

Glavni urednik:

Ismet Isaković

Urednici:

 Filip Mursel Begović (Kultura)
 Anes Šuvalić (Iz svijeta)

Redakcija:

Faris Nanić

Mirza Mešić

Amina Alijagić

Sena Kulenović

Edis Felić

Adresa:

 Preporodov Journal
 Ilica 35, 10000 Zagreb

Telefon/faks:

+385 (0)1 48 33 635

e-mail:

kdbhpreporod@zg.t-com.hr

kdbhpreporod@kdbhpreporod.hr

ismet.isakovic@sk.t-com.hr

web:

www.kdbhpreporod.hr

Žiro-račun:

ZABA 2360000-1101441490

Devizni račun:

SWIFT ZABA HR 2X: 70300-280-3755185

Cijena: 10 kuna

Pretplata:

RH 80 HRK godišnje

BiH 20 KM godišnje

Svijet 15 € godišnje

Tisak:

mtg-topgraf d.o.o., Velika Gorica

 Tiskano uz financijsku potporu iz
 Državnog proračuna Republike
 Hrvatske putem Savjeta za nacionalne
 manjine Republike Hrvatske

Na naslovnoj stranici:

Detalj s Bašćarsije u Sarajevu

SADRŽAJ

UVODNIK

Broj 69 3

BOŠNJACI U HRVATSKOJ

Potpora mirovnoj misiji ISAF 4

Muslimani u Europi 6

Ustavnopravni položaj manjina 8

Dodjela novih stipendija 12

Bajramska poruka 13

Bajram s predsjednikom 14

Izložba plakata i promocije knjiga 15

HRVATSKA

Potvrda pobjede HDZ-a 16

INTERVJU – SENAD NANIĆ

Vrijeme iskoraka 17

BOSANSKI BAROMETAR

Nastavak reformi 20

Jahač apokalipse – najopasniji velikosrbin 22

IZ SVIJETA

Ubijena Benazir Bhutto 25

Bez dogovora – status quo 26

Američka priča 28

KULTURA

Stvaralac koji nije iznevjerio svoju prirodu 29

Most okovan u željezo 31

(Sup)kultura u životu radnika 32

ŽIVJETI ISLAM

Islamsko učenje o Isusu/Isau a.s. 33

POLEMIKE I STAJALIŠTA

Sukobi među braniteljima 35

MURSELOV ŠEGISTAN

I crnčeve noge idu na hadž 36

ZANIMLJIVOSTI

Proročanstva 2007. 38

Idioti 2007. 38

Mr. President 39

Kirgistan i Djed Mraz 39

Praznični problemi 39

Broj 69

Šemso Tanković je u vremenskom periodu od dva mjeseca potpisao, u svoje i u ime stranke kojoj je na čelu, dva sporazuma s vodećim strankama u Hrvatskoj: 29. listopada prijeizborni sa SDP-om, najjačom opozicijskom strankom i 24. prosinca poslijeizborni s HDZ-om, izbornim pobjednikom. Iz sadašnje perspektive pomalo naivno djeluje izjava Zorana Milanovića, predsjednika SDP-a, koji je prigodom potpisivanja sporazuma rekao da se radi o aktu povjerenja, koji svjedoči o razumjevanju problema i zahtjeva bošnjačke zajednice u Hrvatskoj. Povjerenje je čestita osobina onoga koji je iskazuje, ali... neki kažu da je u politici sve dozvoljeno. Treba otvoreno reći, Tanković je prijeizborni sporazum potpisao isključivo iz straha od gubitka izbora, pošto mu je početkom godine drastično pao ugled i utjecaj u bošnjačkom narodu. Nije bila u pitanju nekakva osmišljena politička strategija, niti udovoljavanje volji prisutnih na prethodnoj Skupštini SDAH koji su se tajnim glasanjem izjasnili da je SDP najpoželjniji koalicijski partner, već isključivo bojazan za gubitkom još jednog saborskog mandata. I ništa više. S druge strane, predsjednik HDZ-a nije mogao dobiti ljepši božićni poklon od Tankovićevog potpisa na svome dokumentu, nakon kojeg je svima bilo jasno da Milanović može samo sanjati premijersku fotelju.

Priča o potpisima je zanimljiva i zahtjeva samo elementarno poznavanje matematike i političkih odnosa. Nakon što je predsjednik Mesić dao mandat za sastavljanje Vlade RH Sanaderu, sedam predstavnika nacionalnih manjina (Tanković, Pupovac, Stanimirović, Gajica, Čuhnil, Radin i Šoja) formiralo je zajedničke prijedloge mandataru. Osim zahtjeva za pozitivnom diskriminacijom, tj. dvostrukim pravom glasa za manjine, na popisu je bilo osiguranje proporcionalnog zapošljavanja manjina, dosljedno provođenje dvojezičnosti, rješavanje pravnog statusa lokalnih manjinskih vijeća, poticanje razvoja u sredinama gdje žive manjine, sudjelovanje manjinskih zastupnika u Vladi i rješavanje posebnih zahtjeva pojedinih nacionalnih manjina. Osnovni politički zahtjev je svakako dvostruko pravo glasa kojim bi se pripadnicima manjina omogućilo da na parlamentarnim izborima glasuju istovremeno i za svoje predstavnike i za kandidate na tzv. općim listama (stranačke i nezavisne liste). Sanader je nekoliko puta odgađao najavljene sastanke sa zastupnicima nacionalnih manjina iz razloga što je HDZ njihov zajednički nastup smatrao političkom ucjenom, a prijedlog “Okvirnog sporazuma između mandataru Vlade i zastupnika nacionalnih manjina” teško ostvarivim ultimativnim zahtjevom. Bilo je jasno da će do sastanka s manjinskim zastupnicima doći tek kada Sanader bude siguran da ima potrebnu većinu za sastavljanje Vlade. Time je želio postići drugačiju, snažniju HDZ-ovu pregovaračku poziciju, te izbjeći nezadovoljstvo koalicije HSS-HSLS sa zajedničkim zahtjevima manjina, a naročito dvostrukim pravom glasa. Nezadovoljstvo potječe iz posve jasnih i znanih razloga, pošto velika većina pripadnika nacionalnih manjina glasa za stranke lijeve opcije – SDP i HNS.

Za razumjevanje situacije sredinom prosinca potrebno je objasniti osnovne brojke. HDZ je na izborima dobio 66 mandata, a za formiranje Vlade potrebna je podrška 77 zastupnika. Prethodno su potporu HDZ-u dali Nazif Memedi, zastupnik romske nacionalne manjine i Silvano Hrelja, saborski zastupnik iz Hrvatske stranke umirovljenika. U tom trenutku osam zastupnika iz koalicije HSS-HSLS nije dovoljno za sastavljanje nove hrvatske vlade jer nedostaje još jedan zastupnik-manjinac do čarobne brojke 77. U takvim okolnostima Šemso Tanković i njegov “pregovarački tim” napuštaju zajedničku manjinsku političku platformu, koja omogućava mnogo bolju pregovaračku poziciju, te potpisuju postizborni sporazum čime bošnjački saborski postaje broj 69. Tada je postalo jasno da HDZ-u više nisu potrebni glasovi ostalih manjinskih zastupnika, koji su u daljnjim pregovorima morali umanjiti svoje zahtjeve.

I opet se, kao i prije četiri godine, Sanader pokazao kao genijalan političar koji poznaje tajming ali i, iznad svega, psihologiju Šemse Tankovića i potrebe njegovih najbližih suradnika. Svojim manevrom dobio je sve, praktično i suštinski ne davši – ništa. Zadovoljio je “zeleno-žutu” koaliciju, izbjegao dvostruko pravo glasa i jačanje lijeve opcije na izborima 2011. godine, znatno umanjio zahtjeve manjinskih zastupnika, naročito onih iz srpske nacionalne zajednice. Odustajanjem od dvostrukog prava glasa Tanković je zadao novi udarac svom dojučerašnjem koalicijskom partneru, čija će se snaga osjetiti na sljedećim parlamentarnim izborima. “Zar i ti, sine Brute”, možda je rečenica koja se Milanoviću mota po mislima nakon izigranog “akta povjerenja”, ali i saznanja da je glavni Šemsin pregovarač s HDZ-om bio čovjek koji je imao deseto mjesto na listi SDP-a u VI izornoj jedinici. S druge strane, Tankovićevo objašnjenje da dvostruko pravo glasa nije bitno za Bošnjake predstavlja političko neznanje, potpuno neshvaćanje građanskih potreba Bošnjaka i uporno svodenje bošnjačkog političkog bića u manjinski geto.

Ostaje velika zagonetka i predmet kuloarskih nagađanja zbog čega su Tanković i SDAH prije zajedničkog dogovora s ostalim manjinskim zastupnicima poletjeli u zagrljaj novom mandataru. Zbog brige za vlastiti narod, preambule Ustava, 20.000 muslimana s velikim “M”, nekoliko sinekura za članove stranke i/ili ...? U prošlom Uvodniku naglašeno je da bošnjački saborski zastupnik treba pronaći dostojanstven i pragmatičan izlaz iz situacije u koju je sam sebe doveo potpisujući prijeizborni koalicijski sporazum sa SDP-om. Potpis na poslijeizborni dokument, koji nije do kraja niti definiran, možda će biti koristan, ali dostojanstven svakako nije. Dostojanstvo se moglo sačuvati samo zajedničkim nastupom s predstavnicima ostalih nacionalnih manjina, a ne ulagivačkim trčanjem pod skute pobjednika. I to je ono što mu Bošnjaci – bili oni “plavi” ili “crveni” – nikada neće zaboraviti i oprostiti, osim šačice onih koji ga slijepo slijede, očekujući mrvice sa stola (čitaj: sinekure ili politička uhljebljenja). Šemso i njegov “pregovarački tim” nisu dobili mandat da oduzmu dostojanstvo, ponos, samopoštovanje i ugled bošnjačkom narodu u Hrvatskoj. Bošnjacima nakon svega ostaje samo kiseli osmijeh na usnama i nemoguća misija da racionalno opovrgnu teze o “suncokretima” i “konvertitima”. Tko kaže da je povijest učiteljica života? □

Američko-afganistansko-hrvatska vojna delegacija u zagrebačkom Islamskom centru

Potporna mirovnoj misiji ISAF

U sklopu mirovne misije ISAF u Afganistanu pripadnici Hrvatske vojske nalaze se još od veljače 2003. godine, kada su prvi hrvatski vojni policajci došli u Kabul, glavni afganistanski grad. Trenutno u jednoj od najneuralgičnijih zemalja svijeta boravi 10. kontingent hrvatskih mirovnjaka koji su, osim Kabula, raspoređeni u još dva grada na jugu Afganistana – Mazar-e-Sharifu i Changcharanu. Zbog svojih iznimnih vojnih sposobnosti, stručnosti i pravilnog odnosa prema lokalnom stanovništvu stekli su golemo povjerenje Zapovjedništva ISAF-a i etablirali se među najbolje u mirovnim snagama Ujedinjenih naroda.

U utorak, 4. prosinca osmeročlana mješovita, američko-afganistansko-hrvatska vojna delegacija posjetila je Islamski centar u Zagrebu. Uz časnike i dočasnike Hrvatske vojske, koji su uključeni u pripremu hrvatskih vojnika za mirovnu misiju ISAF, u delegaciji su bili časnički namjesnik Safi Roshan, prvi dočasnik Afganistanske narodne armije, brigadir Assadullah Moradi, personalni časnik u Glavnom stožeru Afganistanske narodne armije zadužen za razvoj dočasnika, časnički namjesnik Herbert Puckett, rendžer Američke vojske iz Odjela za razvoj Afganistanske narodne armije i Paul D. Harzbecker, mentor prvom dočasniku Afganistanske narodne armije. Visoku vojnu delegaciju primili su mr. Aziz ef. Hasanović, pomoćnik predsjednika Mešihata za vjerske, prosvjetne, vjeronaučne i kulturne poslove, te glavni koordinator za odnose s MORH-om, Aziz ef. Alili, glavni imam zagrebački i Mirza Šabić, član Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj.

U pozdravnom obraćanju Aziz ef. Hasanović je informirao goste iz Afganistana i SAD-a o brojnosti muslimanke populacije u Hrvatskoj, pravnom položaju Islamske zajednice, aktivnostima u Islamskom centru i suradnji s Hrvatskom vojskom na pripremi vojnika za misiju ISAF. U Hrvatskoj živi oko 60.000 muslimana, što je oko 1,8% ukupnog stanovništva. Iako se radi o relativno maloj muslimanskoj zajednici, slobodno se može reći da je dobro organizirana i prepoznatljiva u hrvatskim okvirima. Islam je u Hrvatskoj službeno priznat prije 90 godina, a kontinuitet

Ispred Islamskog centra

dobrih i uvažavajućih odnosa predstavlja potpisivanje Ugovora između Vlade RH i Islamske zajednice u Hrvatskoj 20. prosinca 2002. godine. Hasanović je naglasio da su tim dokumentom stečena mnoga prava, te je time Islamska zajednica postala priznata i prisutna u svim segmentima hrvatskog društva, pa tako i u Hrvatskoj vojsci. “Moram vam kazati da je taj Ugovor ocijenjen od strane svih naših prijatelja iz cijelog arapskog i islamskog svijeta, te naših prijatelja iz Europe, kao jedan od najboljih modela rješenja muslimanskog pitanja u nemuslimanskim zemljama”, rekao je Hasanović. Govoreći o njegovoj provedbi istaknuo je da se islam počeo javno tumačiti u svim osnovnim i srednjim školama, u kojima oko 4.500 muslimanske djece pohađa islamski vjeronauk. Brakovi koji se zasnivaju po vjerskim, odnosno šerijatskim propisima priznaju se kao građanski, državni brakovi, tj. imaju učinak građanskog vjenčanja. Osim što je država preuzela obavezu materijalnog pomaganja rada Islamske zajednice, vraćena je i kompletna arhiva koja je prethodno bila oduzeta i neadekvatno zbrinuta. Stečeno je i pravo na osnivanje vlastitih učilišta, srednjih škola, dječjih centara i vrtića, što je iskorišteno te danas u sklopu Islamske zajednice egzistira Medresa (srednja teološka škola) i Islamska

gimnazija, a u osnivanju su Visoka škola za arapski jezik i islamske znanosti i Dječji centar. Na jednoj od zadnjih sjednica Mešihata utemeljena je zaklada, odnosno vakuf koji će se brinuti o imovini Islamske zajednice.

Hasanović je gostima rekao da je veoma značajno što se Islamska zajednica u Hrvatskoj jednim dijelom uključila u pripremu kontingenata hrvatskih vojnika za mirovnu misiju ISAF u Afganistanu. “Po mojem sudu, tu ima više dimenzija. Prvo, želimo reći našim vojnicima i časnicima da i mi kao Islamska zajednica i muslimani u Republici Hrvatskoj stojimo iza takvog mirovnog procesa. Druga poruka ili dimenzija našeg uključivanja jeste približavanje islamskog kulturno-civilizacijskog kruga našim vojnicima, koji imaju specifičnu zadaću. Osobno sam se uključio u takva predavanja i svi naši kontingenti za Afganistan praktično kreću ispred ove ‘kuće’. Svjesni smo činjenice da se mir postiže samo međusobnim povjerenjem, te stoga našim časnicima dajemo preporuku da ga izgrađuju s lokalnim stanovništvom”, naglasio je Hasanović i dodao da je spreman otići u posjetu hrvatskim mirovnjacima u Afganistan. Islamska zajednica je također preuzela obavezu da će se staviti na raspolaganje Ministarstvu obrane RH, pošto će se javljati potreba za sve većim brojem mirovnih misija jer je Hrvatska postala nestalna članica Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, a i pred ulaskom je u NATO savez. “Drago mi je što nismo doživjeli gubitke ljudskih života i molim Boga da se tako ostane. Sretni smo da ste došli u Hrvatsku, da vidite odakle dolaze ti čestiti vojnici i da im uljepšate boravak u svojoj zemlji”, rekao je Aziz ef. Hasanović.

Kvalitetna priprema hrvatskih vojnika

Časnički namjesnik Safi Roshan i brigadir Assadullah Moradi iz Afganistanske narodne armije rekli su da u Afganistanu živi 34 milijuna stanovnika, od čega su 99% muslimani. U vojsci imaju uređen vjerski život. U svakoj vojnoj jedinici imaju vjeroučitelja – imama, a u dnev-

nom rasporedu obuke i rada imaju, službeno potpisano od afganistanske vlade, pet puta dnevno slobodno vrijeme za molitvu. U Afganistanu postoji nekoliko vrlo velikih problema: zadnjih 30 godina zemlja je neprestano u ratu, vrlo je veliko siromaštvo, ljudi ne dolaze u dodir s pripadnicima drugih religija, dok je sustav školovanja na vrlo niskom nivou. Veoma mali broj ljudi pohađa osnovnu školu gdje bi se, eventualno, moglo nešto reći i o drugim vjerama na razini informacije. Naglasili su veoma dobru suradnju s vojnicima koji dolaze iz Hrvatske, kod kojih je vidljivo da su prošli odgovarajuće pripreme i predavanja, što ima dobar odjek kod afganistanskog stanovništva. Hrvatski vojnici u Afganistanu imaju daleko više saznanja i poštovanja prema stanovništvu i zemlji u koju su došli, za razliku od pripadnika drugih kontingenata mirovnih snaga koji nisu prošli takvu obuku. “Što više informacija vojnici imaju o zemlju u koju idu u misiju, onihovim kulturološkim razlikama, veći su izgledi za uspjeh same mirovne misije”, zaključio je časnički namjesnik Safi Roshan.

Paul D. Harzbecker, američki mentor prvom dočasniku Afganistanske narodne armije je rekao da se u Afganistanu uočava veliki napredak, naročito kada se sagleda situacija kakva je bila prije nekoliko godina. Za vrijeme talibanskog režima, do 2000. godine žene nisu išle u školu, u Afganistanu nije postojala demokratski izabrana vlada, nisu postojale policijske snage niti vojska, imali su izrazito nizak BDP. Uočava se veoma brz napredak na svim pokazateljima društvenog razvitka.

Hrvatski vojnici u misiji ISAF

“Danas se stanje drastično promijenilo. Sada 4 milijuna ženske djece ide u školu, formirane su policijske postaje na razini okruga, trenutno vojska ima 42.000 pripadnika, a narasti će na 70.000. U prošloj godini gospodarski rast je iznosio 13,4%, ima dovoljno hrane za cjelokupno stanovništvo, zajedničkim snagama izgrađeno je 14 novih bunara za vodu. Intenzivno se izgrađuje cestovna infrastruktura, koja trenutno povezuje pet afganistanskih pokrajina. Dovodi se električna energija u sve više domova”, rekao je Harzbecker. Iz prezentiranih podataka vidljiv je značajan napredak, a najznačajnija promjena je vidljiva u komunikaciji među lokalnim stanovništvom, koji su iz različitih plemena i govore različitim jezicima. Pozitivan pomak je naročito vidljiv u međusobnoj suradnji u Afganistanskoj narodnoj armiji. Paul D. Harzbecker je posebno pohvalio angažman Hrvatske vojske u mirovnoj misiji ISAF: “Vaši vojnici rade fenomenalan posao. Hrvatski vojnici su prepoznati kao jedni od najboljih u koalicijskim snagama. Visoko su poštovani.” Izrazio je uvjerenje da će mir i stabilnost

doći u Afganistan. Posebno je pohvalio angažman Islamske zajednice u Hrvatskoj na pripremi hrvatskih vojnika za mirovnu misiju. “Ono što vi radite ovdje je predivno i mislim da je to jedan od rijetkih primjera u svijetu. To je dobra priča, to je dobra vijest. Naglasio bih da je jako dobro ono što vi ovdje radite, da pomažete vašoj braći i sestrama u Afganistanu, da ih educirate da isključivost nije dobra, da je u redu biti različit”, rekao je američki mentor, dodavši da bi takav način pripreme vojnika za mirovnu misiju u Afganistanu trebao postati svojevrsni standard za sve članice NATO-a. Harzbecker je na kraju posebno potencirao pitanje obrazovanja. Koalicijske mirovne snage planiraju uvesti obavezno srednjoškolsko obrazovanje u Afganistansku narodnu armiju, gdje bi se vojnici podučavali pisanju i matematici. To bi im pomoglo ne samo u vojnoj karijeri, već i kada izađu iz vojne službe. Edukacija, opismenjavanje i program vojnog treninga su ključ uspjeha misije ISAF u Afganistanu, u kojemu je trenutno samo 24% stanovništva pismeno.

Uključivši se ponovo u razgovor, časnički namjesnik Safi Roshan je naglasio da u njegovoj zemlji *tri čovjeka* trebaju raditi zajedno, težeći k istom cilju, a to su: vjerski lider (imam), učitelj (muallim) i vojnik. Samo će na taj način Afganistan krenuti putem mira i svekolikog napretka. Za vrijeme vladavine talibanskog režima postojao je samo vjerski život, dok su ostali segmenti bili zapostavljeni. Istaknuo je da su trenutno i vojni i civilni sektor Ujedinjenih naroda fokusirani na podizanje razine pismenosti, koja je daleko ispod potrebnog nivoa. Osim toga, potrebno je podići i opću razinu sigurnosti, jer još ima dosta civilnih žrtava u napadima el-Qa'ide i talibana. Ponašanje hrvatskih vojnika u mirovnoj misiji ocjenio je najvišom ocjenom. “Šaljite što više svojih vojnika. Vaši vojnici rade odličan posao u Afganistanu. Afganistanski narod nikad neće zaboraviti sve dobro što radite za njih”, rekao je Safi Roshan, časnički namjesnik Afganistanske narodne armije.

Nakon razgovora u biblioteci, Aziz ef. Hasanović sa suradnicima je američko-afganistansko-hrvatskoj vojnoj delegaciji pokazao i ostale prostore u sklopu zagrebačkog Islamskog centra: kongresnu dvoranu “Hadži Salim Šabić”, Muzej Islamske zajednice, molitveni prostor džamije, te suvremeno opremljene učionice Medrese i Islamske gimnazije, u kojima su vojnici razgovarali s učenicima i njihovim profesorima. □

Na ulicama Mazar-e-Sharifa

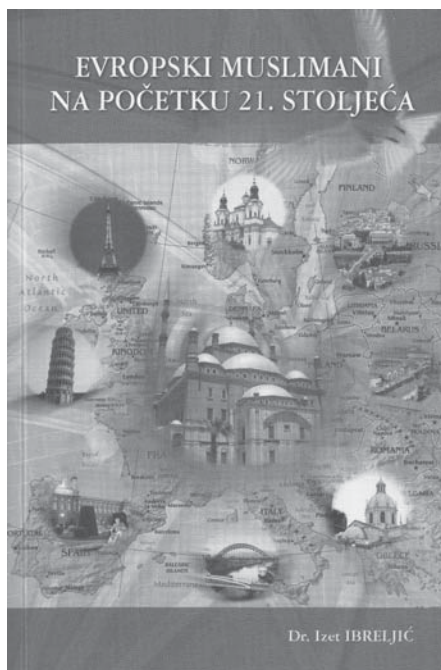
Islamska tribina “Dr. Sulejman Mašović”

Muslimani u Europi

U sklopu Islamske tribine “Dr. Sulejman Mašović”, koja se tradicionalno održava četvrtkom u kongresnoj dvorani “Hadži Salim Šabić” u zagrebačkom Islamskom centru, 6. prosinca je promovirana knjiga “Evropski muslimani na početku 21. stoljeća”, koju je napisao prof. dr. Izet Ibreljić, profesor na Ekonomskom i Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Tuzli. Knjigu su prisutnima, osim autora, predstavili prof. dr. Salih Kulenović s Prirodno-matematičkog fakulteta u Tuzli i muftija Ševko ef. Omerbašić. Urednik i moderator tribine “Dr. Sulejman Mašović” je zagrebački imam Mirza ef. Mešić, član Glavnog odbora KDBH “Preporod”.

Izazovi 21. stoljeća

Prof. dr. Izet Ibreljić je rekao da je boreći u posljednja dva desetljeća u velikom broju europskih zemalja imao priliku vidjeti način života i uočiti mnogobrojne probleme europskih muslimana. To je postalo temom određenog broja njegovih radova objavljenih u različitim publikacijama od 2002. do 2006. godine. Knjigu je odlučio napisati nakon jednomjesečnog boravka u Centru za islamske studije na Sveučilištu u Oxfordu 2004. godine. Ibreljić je naglasio da se u strukturi izlaganja mogu razlikovati tri dijela. U prvom dijelu su izložene neke specifičnosti suvremenog europskog političkog i religijskog prostora, u drugom se tretira sve prisutnija potreba formiranja europskog identiteta i civilizacijskog profiliranja Europe, a treći je dio posvećen suvremenim globalizacijskim procesima. Početak 21. stoljeća obilježili su drugačije viđenje islamske religije, kulture i civilizacije, ideologije preventivnih ratova, “izvoz demokracije”, te promocija vlastitih vrijednosti u globalnim razmjerama, pogotovo na prostoru Bliskog istoka. Sve je to rezultat neokonzervativnih pokreta koje predstavljaju američki intelektualci pretežno židovskog porijekla. “Ono što se nameće kao najbolji mogući odgovor ovim procesima je potpuno intelektualno, političko i ekonomsko uključivanje muslimanskog svijeta u jedan širi razvojni projekt za zajedničku budućnost što je,

Naslovnica knjige o europskim muslimanima

međutim, u današnjim uslovima teško realizirati”, rekao je Ibreljić.

Prof. dr. Salih Kulenović se osvrnuo na sadržaj knjige. U prvom dijelu pod naslovom “Neki aspekti suvremenog europskog političkog i religijskog prostora” autor piše o europskom religijskom prostoru početkom 21. stoljeća, europskim integracijskim procesima u religijskom kontekstu, te desničarskim populističkim pokretima i njihovom mogućem utjecaju na buduća zbivanja. Dakle, autor analizira suvremene europske političke i religijske probleme, ali postavlja i pitanje budućnosti europskih integracijskih procesa u kontekstu religije, te ističe sve prisutniju nužnost europskog međureligijskog dijaloga u kome bi učestvovali i europski muslimani. U drugoj tematskoj cjelini pod nazivom “Europski muslimani u kontekstu kreiranja vlastitog i europskog identiteta” Ibreljić obrađuje temu europskog, balkanskog i bošnjačkog identiteta u vremenu ubrzanih europskih integracijskih procesa i doseljavanja muslimana u zapadnoeuropske zemlje. Poreduobličavanja europskog identiteta u ovom dijelu knjige razmatra se i prostorna identifikacija Balkana i balkanski identitet s njima karakterističnim ideolojskim sadržajem. Pri-

tom se ističe da se proces izgradnje identiteta na ovom geoprostoru u konačnici svodi na dominantnu nacionalnu identifikaciju tradicionalnog, specifično balkanskog tipa što ga danas znatno udaljava od suvremenog europskog poimanja identifikacije. Posebno se analizira i problematika identiteta u Turskoj sa svim svojim specifičnostima, te utjecaj rasta muslimanske populacije u EU na produbljevanje krize europskog identiteta zbog muslimanskog odbijanja ponuđenih europskih integracijskih koncepata koji imaju svoje korijene u kršćanskoj religiji. Treća tematska cjelina u knjizi naslovljena je “Suvremeni islamski svijet u procesu globalizacije” u okviru koje se analizira religija i suvremeni globalizacijski procesi, zatim ekonomska globalizacija i suvremeni islamski svijet, islamski svijet u vremenu neoliberalizma, te veoma zanimljiva tema o kamati i lihvarstvu u teoriji i praksi i problemima tranzicije suvremene muslimanske privrede u beskatmatnu. “Muslimanski svijet se ovdje posmatra kao društvo koje je dugo vremena lišeno stvaranja svoje historije i u kome je kontinuirano prisutno osjećanje slabosti, poniženja, zaostalosti i poraza uslijed dominacije, političke i kulturne agresije i geopolitičke kontrole zapadnih zemalja. Zbog toga je moguće da se danas od strane visokorazvijenih kapitalističkih zemalja muslimanskom svijetu nameće ekonomska doktrina neoliberalizma i politički projekti ‘širenja demokracije’, te tuđe razvojne vizije bez racionalnog ekonomskog, političkog i religijskog pokrića. Rješenje ovog problema autor vidi kroz intenziviranje interislamske i panislamske političke i ekonomske saradnje i šireg povezivanja na principima islamske ekonomije”, rekao je Kulenović. Naglasio je autorov interdisciplinarni pristup pitanjima koja se analiziraju u knjizi, pri čemu se koristio pouzdanim izvorima i najnovijom relevantnom stranom literaturom. “Knjiga studiozno obrađuje problematiku suvremenih političkih, socioloških, ekonomskih i kulturno-antropoloških pojava koje su do sada u našoj stručnoj i naučnoj javnosti nedovoljno elaborirane”, zaključio je prof. Kulenović.

Muftija Ševko ef. Omerbašić je rekao da se sve više pojavljuju knjige koje u svom sadržaju tretiraju europske musli-

mane, što je znak povećanog interesa muslimana za svoj status u Europi, ali i želje Europe da razmotri pitanje muslimana, koje je dugo gurala pod tepih. Prema pouzdanim istraživanjima, koje je 2000. godine naručila Islamska razvojna banka iz Džedde, broj muslimana u 13 zemalja Europske unije (bez Poljske, Slovenije, Češke, Slovačke, Rumunjske, Bugarske, Portugala, Norveške i Luksemburga) iznosio je 15,84 milijuna. Od ukupnog broja muslimana, 42% su Arapi, 47% Turci i 11% otpada na ostale nacionalnosti, a najviše na Pakistance. Omerbašić je naglasio da je oko 5% europske populacije desetinama godina gurano na periferiju europskih zbivanja i smatrano građanima drugoga reda. Kao dokaz tomu je činjenica da samo tri zemlje ujedinjene Europe zakonski priznaju islam (Austrija, Belgija i Španjolska) i da su njihova temeljna vjerska prava zanemarena. Rekao je da je knjiga vrlo vrijedan dokument, pošto se u njoj mogu naći brojni, najnoviji podaci o stanju religije u Europi. "Autor posebnu pozornost pridaje razlikama u zemljama s protestantskom i katoličkom većinom. Posebno je značajno što autor uočava da je na primjer Katolička crkva u Hrvatskoj uspjela posredstvom ugovora nametnuti svoje programe u školama. Slika nije ništa drugačija ni u ostalim zemljama s katoličkom većinom. Ovome treba dodati i podatak da Crkva u Hrvatskoj uz pomoć političkih struktura, a putem Etičkih odbora u čijem su članstvu visokoobrazovani svećenici, nameće znanstvene tokove. Ako se tim komitetima ne dopada neka znanstvena teza ili rad, on neće ugledati svjetlo dana zahvaljujući tim komitetima", rekao je Omerbašić i naglasio da autor govori i o širokoj akciji evangelizacije naroda koju je 1975. proklamirao papa Pavao VI. Ona znači *nagoviještanje Krista onima koji ga ne poznaju*. Do sada nije ustanovljeno koliko je muslimana u Europi kristijanizirano od kraja Drugog svjetskog rata do danas. Ibreljić vrlo dobro uočava i katolički globalizacijski sistem koji bi trebao zamijeniti svjetski globalizam kome Crkva nikako ne vjeruje i za koga smatra da je okrenut protiv nje. Zbog toga Vatikan toliko insistira da EU prizna svoje kršćanske korijene u budućem Ustavu, te s tim ciljem angažira političare sklone njenoj moralnoj doktrini reevangelizacije Europe. Ni Pravoslavne crkve u Europi ne sjede skrštenih ruku, iako su dosta nevične ovim pitanjima. Za razliku od katoličke i pravoslavne crkve, protestantska europska društva su mnogo više svjetovna i s mnogo više religijskog pluralizma, a utjecaj katoličke manjine u

tim društvima manji. U tim zemljama Protestantska crkva je usko vezana s državom i ovdje je proces sekularizacije desetljećima prisutan i varira u intenzitetu od zemlje do zemlje. U njima je potreba za religijom, a posebice za vjerskim obredima, stalno u opadanju.

Omerbašić je posebno istaknuo da skoro cijeli Zapad govori kako islam nije religija, nego politički sistem. Unatoč tome, većina od 1,3 milijarde muslimana smatraju da njihova vjera nije politički sistem, nego način života. Zapad se posebno plaši muslimanske demografske nadmoći, kojom bi učešće muslimanske u ukupnoj svjetskoj populaciji u 21. stoljeću poraslo s 20% na 30%. Zapadnjaci se hrabre činjenicom muslimanske nesloge, pa i ratova. Poznati islamski sociolog i istraživač el-Huvejdi smatra da su četiri problema glavne prepreke održivosti islamskog jedinstva u svijetu: nedostatak volje kod političke elite za jedinstvom, problem demokracije i ljudskih prava (šura), sukob islamista i sekularista i terorizam. Iako je sekularizam zapadnjački izum, on je uzeo dubokog maha i u islamskom svijetu. "Autor s pravom govori da je vehabizam potakao pojavu liberalizma u islamskom svijetu. Na veliku žalost vehabizam raspolaže s velikim financijskim sredstvima i zbog toga se čini moćnim", rekao je Omerbašić.

U podnaslovu knjige o ekumenskoj karti Europe, autor iznosi cijeli niz dokaza kako judeokršćanska tradicija zanemaruje utjecaje islama i drugih religija u Europi, što predstavlja marginalizaciju europske muslimanske populacije. Pritom se autor pravilno pita da u slučaju da islamska baština može doći do utjecaja, koliko su muslimanske zajednice u Europi spremne preuzeti svoj dio odgovornosti. "Europski religijski prostor opsjednut je kršćanskim ekumenizmom, a posebice onim između Katoličke i Pravoslavne crkve. U tim krugovima tvrdi se da budućnost kršćanstva pripada ekumenizmu, ili kršćanstva neće biti, jer neke prognoze govore da će 21. stoljeće biti stoljeće sekularizma. Autor misli da dijaloško sučeljavanje religija ne treba očekivati u skoroj budućnosti iz brojnih razloga. Ovdje bih dodao činjenicu da su muslimani ove godine napravili dva vrlo velika iskoraka u svezi dijaloga s kršćanima. Po prvi puta 38 islamskih uglednika uputilo je pismo papi Benediktu XVI izvješćujući ga da, što se muslimana tiče, polemiku oko njegovog izlaganja u Regensburgu treba zaboraviti i okrenuti se budućnosti. U drugom pismu, upućenom kršćanskim prvacima i intelektualcima, koga je potpisalo 138 uglednika islama, traži se da čvrsto stanemo na stajalištu *nama i*

vama jednakom. Ubrzo je stigao odgovor u kome kršćanski intelektualci i prvaci traže od muslimana oprost od povijesnih nepravedi prema muslimanima - križarski ratovi - i sadašnje pretjerane uporabe ratova protiv terorizma. U tom pismu traže da se dijalog spusti u bazu i da se razgovara o svim pitanjima međusobnih odnosa", naglasio je Omerbašić.

Istaknuo je dijelove knjige u kojima autor analizira desni populizam i ksenofobiju. Nositelji tih procesa uglavnom optužuju lijeve stranke za vrijeme čije vlasti je došao veliki broj doseljenika, i to uglavnom muslimana. Oni tvrde da je nakon Drugog svjetskog rata u Europi bilo oko milijun muslimana, a danas ih je skoro 16 milijuna. U ksenofobiji prednjači Francuska u kojoj je neprijateljstvo uglavnom usmjereno prema muslimanima. "U Francuskoj su se pojavili i takvi pisci kao što je M. Uelbek koji svoju mržnju prema islamu i muslimanima iskazao u djelu objavljenom 2001. godine. On tvrdi da je islam najslaboumnija i najopasnija religija na svijetu. Jedna srpska novinarka Zorica Banjac naziva ga 'jedina prava zvezda među literatima'. Niti Orijana Falachi nije bila ništa blaža u ocjenama islama i muslimana. Ni političari poput Berlusconijske nisu bili ništa uvjeniji u kvalifikaciji islama i muslimana. Autor, međutim, navodi i niz drugih značajnih osoba koje su budućnost Europe vidjeli drugačije nego desničari i ksenofobičari, a među njima je i donedavni britanski premijer Tony Blair", rekao je zagrebački muftija.

U drugom dijelu knjige autor analizira sposobnost muslimana da kreiraju vlastiti europski identitet. Tu je osobito značajan podnaslov koji se bavi bošnjačkim identitetom i poteškoćama Bošnjaka na putu nacionalnog stasanja. "Točna je tvrdnja da narod nastaje u trenutka kada se rodi svijest o zajedništvu. Narod se ne stvara dekretom. To je tisućgodišnji proces i rezultat djelovanja znanih i nezvanih sila života. Moj je skromni sud da mi Bošnjaci trebamo utvrditi nacionalne ciljeve i dati detaljne odgovore na nekoliko pitanja, od kojih je autor spomenuo tri vrlo važna. Tek nakon toga možemo definirati svoj cilj u Europi. O definiranju europskog muslimana dosta se govori ovih godina. Ja sam mišljenja da mi Bošnjaci muslimani nemamo što mijenjati u našem identitetu. Oni koji su nas poznavali u prošlosti jednoglasni su da bošnjački muslimani imaju sve preduvjete europskog naroda. Uostalom, to mi i jesmo i nemamo potrebe dokazivati se", zaključio je Ševko ef. Omerbašić. □

Tribina povodom Međunarodnog dana ljudskih prava

Ustavnopravni položaj manjina

U zagrebačkom Islamskom centru, u sklopu Islamske tribine četvrtkom “Dr. Sulejman Mašović”, 13. prosinca 2007. je povodom Međunarodnog dana ljudskih prava (10. prosinac) održana tribina pod nazivom “Ljudska prava i ustavnopravni položaj nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj”. Tribinu su zajednički organizirali Medžlis Islamske zajednice u Zagrebu i Vijeće bošnjačke nacionalne manjine grada Zagreba. Učestvovali su prof. dr. Žarko Puhovski, profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i bivši predsjednik Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava, mr. sc. Mirjana Domini, pravni stručnjak za međunarodne odnose i problematiku nacionalnih manjina i mr. sc. Mato Arlović, potpredsjednik SDP-a, bivši potpredsjednik Hrvatskog sabora, član brojnih saborskih odbora i stručnjak za ustavno pravo. Urednik i moderator Islamske tribine četvrtkom “Dr. Sulejman Mašović” je zagrebački imam Mirza ef. Mešić, član Glavnog odbora KDBH “Preporod”.

Individualna i kolektivna prava

Prof. Žarko Puhovski je govorio na temu “Individualna i kolektivna prava u izražavanju nacionalnosti”. Naglasio je da je u konceptu prava naročito važno razumjevanje sljedeće činjenice: moje pravo je tuđa obveza i tuđe pravo je moja obveza. Pritom različita prava nisu legokockice koje se harmonično slažu, nego se u praksi međusobno sukobljavaju, kao što se npr. pravo na zdrav život i okoliš često sukobljava s pravom na zaposlenje. “Sukobljava se građansko pravo – pravo da svoje stavove izražavamo i da se u javnosti za njih zalažemo, da za njih glasujemo – s pravom na privatnost. Da biste ostvarili pravo da glasujete kao propadnici manjine, vi odustajete pred većim brojem ljudi od svoga prava na privatnost i priznajte svoju etničku pripadnost. To katkad nije sasvim ugodno, jer se iznova nalazimo u situaciji da moramo birati između različitih prava. Samo je u lošim političkim govorima moguće da se sva prava skupe u nekakvu neprotuslovnu konstrukciju. U realnosti, ponavljam, to nije moguće”, rekao je Puhovski. Do 1990. godine činilo se najbitnijim pravo

Učesnici tribine: Žarko Puhovski, Mirjana Domini, Mato Arlović i Mirza ef. Mešić

na slobodno političko predstavljanje, dok se nakon toga puno važnijim smatra pravo na socijalnu jednakost. Veoma bitna razina je odnos između pojedinačnih i kolektivnih prava. Do početka 20. stoljeća gotovo nitko nije govorio o kolektivnim pravima jer su sva prava shvaćana kao individualna. “Razgovor o kolektivnim pravima ima u sebi jednu dvojbenu točku. U kojoj mjeri govoreći o kolektivnim pravima doista priznajemo pravo svih pripadnika nekog kolektiva, nacije ili manjine, te koje ljude unutar neke manjinske grupe stavljamo pod pritisak većine unutar manjine? Koliko je god neugodno naći se u poziciji manjine, samo je jedna stvar još neugodnija: biti manjina unutar manjine. To je nešto što ne smijemo zaboraviti kada branimo prava”, posebno je istaknuo. Moraju se definirati koja su to prava koja ne mogu postojati drugačije nego kao kolektivna, npr. pravo da vlastiti jezik ili pravo na školovanje. Vjerska prava su u načelu kolektivna prava jer većina vjera koje znamo i poznajemo funkcionira na takav način. Postoje npr. protestantske sekte koncepta “nevidljive crkve” ili “crkve u meni”, ali to su posebni slučajevi koji, ipak, funkcioniraju kao sekte, odnosno kolektivi. Vjerska prava se zbog rituala, vjerskih obrazaca i bogomolja koje trebaju nužno tretirati kao kolektivna prava. “U tome nema spora do one točke kada se vraćamo na točku u kojoj to pravo predstavlja nečiju obvezu. Pravo neko-

ga da se moli u nekom prostoru, odnosno zgradi predstavlja obvezu drugoga da se ta grada izgradi i obvezu ljudi koji žive u njenoj okolini da, doslovce, podnose tu zgradu”, rekao je Puhovski.

Naglasio je pitanje tolerancije u odnosu između većine i manjine, gdje mnogi hvaleći i slaveći toleranciju ne shvaćaju da je ona prije svega politička, a tek onda moralna vrijednost. Tolerancija ima smisla samo onda kada imamo moć i svjesno odlučimo da tu moć ne iskoristimo, tj. možemo biti tolerantni samo spram onoga što je unutar vlastite moći da spriječimo ili zaustavimo. Da bismo prihvatili obvezu na toleranciju, moramo prihvatiti da imamo moć. To je nešto što se nakon 1990. godine događalo u čitavoj Europi, s uspostavom novih država nakon raspada SSSR-a, Čehoslovačke i Jugoslavije. “Trebalo je dugo vremena da hrvatska etnička većina shvati da je većina, da kao većina ima moć, te zato što ima moć, ima i obvezu tolerancije. I dalje se doživljavalo da smo mi Hrvati mali i slabi, da smo i dalje pod pritiskom i da zato ne možemo biti u obvezi tolerancije. To obično zovemo sindromom bicikliste”, naglasio je Puhovski. Tek kada netko shvati da je u datom kontekstu onaj koji je jači i moćniji, tek tada postaje podoban biti ili ne biti tolerantan.

U odnosu na devedesete godine prošlog stoljeća situacija se smirila i popravila. Donesen je Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina i čitav niz drugih do-

kumenata. “Volim pomalo cinično reći: imamo veliki napredak u ljudskim pravima jer već dugo ne ubijaju ljude na ulicama. I to je značajan napredak. Kome se to ne čini, neka se sjeti vremena kada smo skupali s dr. Mašovićem svakog dana raspravljali o popisima ljudi koji su nestali na ovoj ili onoj strani, iz ovih ili onih razloga. I pokušavali, kada nismo mogli pomoći njima, pomoći njihovim obiteljima”, rekao je Puhovski. Danas imamo paletu prava nacionalnih manjina, s nekim elementima koji su možda pretjerani jer imamo manjine sa samo 17 pripadnika. U kaleidoskopu manjina imamo sasvim jasnu listu – sasvim na dnu, u daleko najtežoj situaciji su Romi, a sasvim na vrhu, u daleko najboljoj situaciji su Talijani. Između Roma i Talijana smještaju se ostale nacionalne manjine s pozicijama koje se mijenjaju. Pritom manjine imaju dodatni element da su zatočenici političke pozicije matične države. Bošnjaci su, prema iskustvima Žarka Puhovskog u Helsinškom odboru, neprestano bili u jednoj vrsti srednje pozicije. Početkom 90-ih o njima se govorilo jako pozitivno, naglašavajući pritom da su to zapravo Hrvati islamske vjeroispovijesti i cvijet hrvatstva. Usred rata u BiH umjesto stare nacionalne odrednice “Muslimani” uveden je termin Bošnjaci. Danas opet imamo problem odnosa pojedinačnih i kolektivnih prava. “Velika većina Muslimana s velikim ‘M’ se osjećaju kao Bošnjaci. Međutim, to se ne može jednostavno kolektivno riješiti jer je to individualno pravo koje slijedi iz kolektivnih odluka. O tome će se morati mirno razgovarati, naprosto da se svakom omogući da se opredjeli. Ali ne tako da se potezom pera prepisuju ljudi, jer sutra će netko reći da su Srbi i Hrvati isti narod i da se potezom pera Srbi mogu prepisati u Hrvate. To se događalo jučer, a ne sutra, kao što znate”, naglasio je Puhovski. Na slučaju Bošnjak/Musliman demonstrira se odnos pojedinačnog i kolektivnog prava, pri čemu se radi o pojedinačnom pravu o kojem se svakako treba sam izjašnjavati.

Zajednica, tj. prije svega većina u zajednici, mora svakome omogućiti da nesmetano živi kao pripadnik manjinske zajednice, da uživa prava kao drugi uz tzv. pozitivnu diskriminaciju. “Manjinama se na ovaj način ne može pomoći demokratskim načelima, nego odustajanjem od demokratskih načela. Demokratsko načelo je načelo jednakosti, a načelo pozitivne diskriminacije, dakle solidarnosti s manjinama, je protivno načelu jednakosti. Ono pridaje po glavi stanovnika pri-

padnicima manjina malo više, kako bi se nadoknadila činjenica da kao manjina imaju čitav niz negativnih karakteristika u zajednici. Naprosto, u demokratskim uvjetima manjina od 1% ne može nikada pobjediti. Treba im dati neki posebni izlaz da bi se to demokratsko igranje velikih brojki amortiziralo. To se čini tako da se napušta tvrdo realiziranje jednakosti i prihvaća privilegirani status određenih manjina”, naglasio je prof. Puhovski. Rekao je da se o mjeri do koje se može s time ići može pregovarati, prigovarati i s vremenom mijenjati. Neke stvari koje imamo danas prije 15 godina su bile nemoguće, dok će u narednih 15 godina biti nešto moguće o čemu danas ne bi bilo pristojno govoriti. Zaključio je da je najbitnije početi jer inače nikamo nećemo doći.

Okvirna konvencija

Mr. sc. Mirjana Domini je govorila o vrijednosti i značaju “Okvirne konvencije o zaštiti nacionalnih manjina” koju je donijelo Vijeće Europe. Često se misli da se radi o međunarodnom standardu manjinskih prava ili procesu stvaranja standarda zaštite nacionalnih manjina. Međutim, osnovna intencija Okvirne konvencije je sasvim drugačija, ona ima namjenu univerzalizacije različitosti. Naime, Europa je svjesna da njeni temelji počivaju na kulturnom naslijeđu, na različitosti, na jezičnoj i vjerskoj raznolikosti. Jedina šansa za njeno očuvanje je zapravo očuvanje te različitosti čiji su nositelji, osim naroda, nacionalne manjine koje žive u različitim etničkom i kulturnom okruženju. Nacionalne manjine su nositelji raznolikosti u državama u kojima žive, te potječu zajednicu u kojoj žive da o tome vode brigu i ispunjavaju svoje obveze prema europskim interesima i standardima. Vijeće ministara EU usvojilo je Okvirnu konvenciju 1994. godine, a stupila je na snagu 1. veljače 1998. godine. Do tada ju je potpisalo i ratificiralo 38 europskih država, a među prvima je bila i Hrvatska. Postoji nekoliko zemalja koje je nisu potpisale (Francuska, Grčka i Turska), pravdajući se da imaju drugačiji koncept odnosa prema manjinskim zajednicama i da bi odredbe Okvirne konvencije tražile bitne promjene u njihovim Ustavima. Belgija, Island, Luksemburg i Andora su potpisale, ali nisu i ratificirale.

Odnos prema manjinama nije stavljen u kontekst legaliteta i legalnih instrumenata Europe, nego u kontekst međunarodne suradnje, čime je to pitanje izvučeno iz isključive nadležnosti države i postalo

međunarodni interes i međunarodno pitanje. Kada se govori o manjinskim pravima, u biti se radi o temeljnim ljudskim pravima. “Ona u nekim elementima traže drugačiji pristup, odnosno odgovornost većinskog naroda i struktura vlasti da omoguće i osiguraju manjim zajednicama uvjete za ostvarivanje temeljnih ljudskih prava, koja se čine kao posebna prava. Postavlja se pitanje da li je riječ o kolektivnim ili individualnim pravima? Interesantno je da je adresant zaštite manjina kolektivitet, ali je nositelj prava i sloboda pojedinac. Kada govorimo o bilo kom pravu, onda govorimo o pojedincu pripadniku pojedine manjine. To je moderni zaokret prema pojedincu i individualnim pravima u odnosu na prošlost kada je to bilo prihvaćeno kao kolektivno pravo. Ako gledamo u komparaciji s drugim međunarodnim pravnim instrumentima, ta prava su u mnogim segmentima slabija, manje izražena, manje su artikulirana kao pravo manjine. Ona više idu u kontekstu prostora i mjere za očuvanje različitosti”, rekla je Domini. Ocjenjujući 10 godina primjene Okvirne konvencije naglasila je da je došlo do značajnog pomaka u svijesti ne samo u Hrvatskoj, nego i u drugim europskim državama. Tome u prilog govori i činjenica da od 38 država, koje su članice tog međunarodnog instrumenta, niti jedna nije odustala, iako Okvirna konvencija dozvoljava takvu mogućnost. To pokazuje da je ona postala instrument koji je na neki način postao odnos osjećaja unutar različitih društvenih sustava da se manjine više ne promatraju kao teret, nego vrijednost koja omogućava većinskom narodu da ubrza proces demokratizacije, da pluralizam ne ostaje samo fraza nego način življenja. Svijest o raznolikosti postaje svojevrsna potvrda o realitetu u bilo kojoj europskoj državi, gdje ne postoji uniformna, monolitna zajednica bez mješanja različitih kultura, jezika, etničkih i vjerskih opredjeljenja.

Mehanizmi kroz koje funkcionira Okvirna konvencija pokazali su se izrazito funkcionalnim. Države su dužne svake četiri godine predavati svoja izvješća o ispunjavanju obveza preuzetih iz Okvirne konvencije. Pritom Savjetodavno tijelo, koje pomaže Vijeću ministara EU da oblikuje svoj stav prema određenoj državi, traži da u pripremi izvješća sudjeluju i pripadnici manjina. Osim državnih izvješća, Savjetodavno tijelo je otvoreno i za *input* od strane manjine, bilo pojedinaca ili nevladinih udruga manjinskih zajednica, i to kroz tzv. *shadow reporte*. Domini je naglasila da je treći oblik komunikacije

kada predstavnici Savjetodavnog tijela dolaze u određenu zemlju i razgovaraju s predstavnicima vlasti i institucija koje su zadužene za provođenje odredbi Okvirne konvencije, kao i predstavnicima manjina. Saslušaju sva mišljenja i tek na osnovu prikupljenih dokumenata prilaze procjenjivanju državnog izvješća kako bi dali svoje mišljenje kako se država odnosi prema preuzetim obvezama. Vrlo važan element komunikacije su i seminari gdje zajedno učestvuju predstavnici manjina, većine i Savjetodavnog tijela Vijeća ministara EU na kojima se, između ostalog, dobiva povratna informacija od predstavnika vlasti i manjina kakav je stupanj realizacije preporuka Vijeća ministara.

Govoreći o perspektivi, smjeru kretanja odredbi i shvaćanja Okvirne konvencije, Domini je naglasila da je prvo izvješće snimanje situacije, a drugo kritički odnos kako vladine, odnosno državne institucije shvaćaju i primjenjuju odredbe Okvirne konvencije. Treće izvješće ide u suvremenom pravcu u smislu promicanja ideje da manjine nisu one koje trebaju zaštitu, nego su subjekt, dakle nositelj prava i obveza zajedno s ostalima. "Jedino zajedno manjine mogu ostvariti ono što žele i postići da se sačuva raznolikost i stvore uvjeti za ravnopravnost i jednake mogućnosti. Ne i jednakost jer jednakosti nema, nego jednake mogućnosti za sve bez diskriminacije", istaknula je Domini. Pritom se inzistira na aktivnoj participaciji manjina u svim segmentima i na svim razinama života i djelovanja, a posebno se težište stavlja na obrazovanje, informiranje i odgovornost. "I jedni i drugi su odgovorni za osnovnu intenciju koju nudi Okvirna konvencija, a to je čuvanje raznolikosti i stvaranje društva u kojem neće biti statusno pitanje tko je većina ili manjina. Upravo će raznolikost u svjetlu očuvanja kulture, jezika i vlastitih uvjerenja stvarati svijet boljeg – kako za one koji su numerički u većini, što uvijek ne znači da su u većini i u snazi izričaja ili kulturnih vrijednosti, i onih koji su brojčano manji, ali ne i manje vrijedni", zaključila je mr. Mirjana Domini.

Ustav RH i manjine

Mr. sc. Mato Arlović je govorio općenito o ljudskim pravima s naglaskom na prava nacionalnih manjina. Naglasio je da se u svim kulturama i vjeroispovijestima, ovisno o prostoru i vremenu, razvijala ideja o ljudskim pravima s ciljem zaštite ljudskog dostojanstva. Ona su se osobito razvila nakon Drugog svjetskog rata, a

na temeljima koji počivaju na aksiomima slobode, jednakosti, solidarnosti i zabrane diskriminacije čovjeka po čovjeku. To je najbolje definirano u članku 1. Opće deklaracije o ljudskim pravima, koji kaže da se sva ljudska bića rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ljudska prava su se razvijala u različitim kategorijama, kao politička, građanska, gospodarska, socijalna i kulturna, a u novije vrijeme imamo pravo na mir, ekološka prava, pravo na spolnu ravnopravnost, itd. "Ustav Republike Hrvatske je ta pitanja potpuno razradio u glavi 3, Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda, i to u poglavlju Opća načela, u kojem se, prije svega, utvrđuje zabrana diskriminacije po bilo kom osnovu i jednakost pred zakonom", naglasio je Arlović. U Općim odredbama, koje se odnose kao zajedničke odredbe, postoji poseban članak u kojem su zaštićena prava nacionalnih manjina. Prava pripadnika nacionalnih manjina polaze od ljudskih prava, ali isto tako postoji i *diferentia specifica* između načelnih općih ljudskih prava i posebnih prava koja pripadaju pripadnicima nacionalnih manjina i zajednica. Ona su, prije svega, rezultat posebne situacije u kojoj se pripadnici nacionalne manjine i zajednice mogu naći ili se nalaze. Arlović je rekao da se nitko ne može odreći ljudskih prava i sloboda jer su ona neotuđiva, nedjeljiva i pripadaju pojedincu, a mogu se prenositi samo kada se radi o ostvarivanju kolektivnih prava i sloboda.

Pod nacionalnom manjinom podrazumjeva se grupa stanovnika koja ne pripada narodu s kojim živi u zajedničkoj državi, već etnički čini sastavni dio drugog naroda u drugoj državi, a koncentrirana je u pojedinom naselju ili područjima u dovoljnom broju tako da se može koristiti priznatim posebnim pravima na upotrebu materinog jezika u javnom prometovanju i saobraćanju između sebe te na izražavanje svojih nacionalnih specifičnosti. Manjine na taj način ostvaruju uvjete za kulturnu i vjersku autonomiju i slobodu. Uzroci nastajanja nacionalnih manjina su različiti, a mogu biti geografske, povijesne, političke, ekonomske i socijalne prirode. Najpoznatiji uzroci vezani su uz sebe naroda, migracije, prisilna preseljavanja, miješanje stanovništva, nemogućnost uređenja pojedinih nacionalnih područja i raspade zajedničkih saveznih ili konfederalnih država.

U Hrvatskoj trenutno žive 22 nacionalne manjine, a u preambuli Ustava RH su pobrojane autohtone nacionalne manjine, tzv. starosjedioci na pojedinim pod-

ručjima. "Ali nikada nisu bile isključene i druge nacionalne manjine. One nisu bile nabrojane, ali su sva prava koja su pripadala nabrojanim nacionalnim manjinama pripadala i drugima, jer uvijek je pisalo – i drugima. Dogodilo se 1997. godine, kod prve promjene Ustava, zbog okolnosti koje su uslijedile raspadom bivše savezne države i nastankom novih država, da su se stvorili uvjeti na osnovu kojih su tadašnji politički subjekti odlučili da se neke od manjina brišu. I onda i sada mislim da je to bilo pogrešno. Nešto što je zapisano u preambuli trebalo je ostati. Ako se stvorila nova situacija, trebalo ju je priznati. Ovdje se stvorila situacija brisanja Muslimana s velikim 'M', s jedne strane, i neuvrštanja niti Bošnjaka niti Muslimana, s druge strane. Oni su otišli pod one druge. Isto tako je došao problem vezan za Slovence, koji su također brisani. I oni su ušli pod one druge. I naravno da su se mnogi pripadnici tih manjina osjetili povređenima u odnosu na takvu situaciju", naglasio je Arlović. Rekao je da kod promjene Ustava 2001. godine tadašnja koalicijska Vlada RH, kao nositelj političkog programa, nije imala potrebnu dvotrećinsku većinu za ustavne promjene koje traže toliki broj glasova. Osvrnuo se i na konverziju Bošnjak/Musliman, "stalni politički stav da bi se zakonom trebalo urediti pitanje da se bošnjačka i muslimanska manjina prevedu u jednu", pri čemu smatra da se radi o pogrešnom pristupu. "Povijesna je činjenica da je na osnovu nečega što je karakteristika vjerskog obilježja – muslimanstvo, na ovim prostorima pod muslimanstvom s velikim 'M' nastala nacionalna pripadnost. I da se u tom segmentu u ono vrijeme oformio konstitutivni narod u susjednoj državi. Raspadom savezne države dogodilo se da se ta ista činjenica rasformirala u dvije stvari. Jedno, što je formalno priznato kao bošnjaštvo i, s druge strane, nešto što građani osjećaju kao svoju tradicionalnu pripadnost vezano uz muslimanstvo, i kao vjeroispovijest i kao nacionalnu pripadnost. I ovdje je jedno pitanje koje je sasvim ozbiljno. S jedne strane ima Muslimana koji nisu po nacionalnoj odrednici Bošnjaci, a ima i Bošnjaka koji su Muslimani po nacionalnoj pripadnosti", rekao je Arlović i naglasio da se postavlja pitanje kako stvoriti zajedničke interese i programe. Naime, ljudi koji imaju ista etnička, jezička, kulturna i vjerska obilježja trebaju prepoznati zajedničke interese kako bi se našli u zajedničkom položaju. "To je pitanje ozbiljnog političkog i kulturnog rada unutar obje zajednice. Bilo

tko će propisati da se jedna ili druga manjina zakonom prevede u onu drugu, taj se dio jednostavno ne može donijeti jer bi to bilo suprotno i Ustavu Hrvatske i međunarodnim konvencijama koje je Hrvatska prihvatila, pristupila i ratificirala. Prema tome, u tom segmentu se treba raditi. Ono što je sada moguće je razmotriti kod izbornog zakonodavstva pitanje predstavljanja manjina, kako bi se u grupu gdje se biraju predstavnici Bošnjaci doda i nacionalna manjina Muslimani. Time bi zajednički mogli objediniti svoja politička stajališta i iskazati svoju volju da biraju svoje predstavnike”, istaknuo je Mato Arlović.

Bošnjačko pitanje

Mirsad Srebreniković, član Mešihata i predsjednik Izvršnog odbora Medžlisa Islamske zajednice u Zagrebu dva se puta nakon izlaganja predavača javio za riječ. Naglasio je da se praktično bez riječi i rasprave prešlo preko izbacivanja Bošnjaka kao autohtone nacionalne manjine iz preambule Ustava RH. Pritom je negirano pravo jednog naroda na ime koje hoće imati. “Izbacivanjem iz preambule Ustava priprema se određena klima i dezorijentacija kod pripadnika bošnjačke manjine u Republici Hrvatskoj. Nakon toga dolazi do popisa stanovništva gdje se ide još dalje te se ne ostavlja samo kategorija Bošnjak, nego i ‘Musliman’ s velikim M. Popis stanovništva je osnovna odrednica i polazište za određivanje brojnosti jedne manjine. Prema tome, govoriti sada da oni traže da se prepišu i da je to pojedinačno pravo, ne dolazi u obzir jer se popis stanovništva ne može zakonski mijenjati. Međutim, može se tumačiti”, rekao je Srebreniković. Definicija nacionalne manjine omogućava da se “Muslimani” i Bošnjaci smatraju jednim narodom zbog zajedničkog etničkog, kulturnog i drugog određenja. Zbog trenutne situacije Bošnjacima i “Muslimanima” uskraćeno je ostvarivanje prava na oko 200 lokalnih i drugih razina odlučivanja. “Kada govorimo o pravima ‘Muslimana’ s velikim M, onda se treba reći da su oni obespravljani jer su izostavljeni iz svih popisa manjina, oni ne postoje kao manjina. Oni nisu manjina, oni su sada nešto ‘ostali’. Znači, oni se trebaju pridodati nekoj manjini da bi ostvarili svoja prava”, zaključio je Srebreniković.

Sulejman Tabaković, pravni stručnjak, dugododišnji zaposlenik pravnih službi u Hrvatskom saboru i saborski kandidat na prethodnim parlamentarnim izborima je rekao da članak 2. Ustava BiH kaže da u Bosni i Hercegovini postoje tri naroda:

Polemika o bošnjačkom pitanju

Bošnjaci, Hrvati i Srbi. “Ako su to temeljni narodi bosanske države, onda smatamo da smo na jedan umjetan način u preambuli izostavljeni. To je došlo zbog nesretnog rata u BiH, kada se mislilo da će država nestati i da ne treba biti takvog određenja. Ako nema ‘Muslimana’ u Bosni i Hercegovini, onda nema toga naroda i nacionalne manjina niti u Hrvatskoj. Prema definiciji nacionalne manjine, to moraju biti ljudi koji žive u drugoj državi, koji pripadaju određenom etnicitetu, a toga kontinuiteta ovdje nema. S obzirom na to, smatram da se u Hrvatskoj pogriješilo kod Zakona o popisu stanovništva i Zakona o biračkim spiskovima, koji baštine evidenciju iz policije. Tako se nigdje ne radi osim kod nas. Naše pravo je da tražimo ono što nam pripada. Ako u Bosni i Hercegovini postoji narod Bošnjaci, onda bi Republika Hrvatska morala priznati taj narod i dati nam to pravo”, naglasio je Tabaković. Podsjetio je da su na osnovu članka 5. Zakona o državljanstvu s početka 90-ih godina veliki broj Bošnjaka isključen iz prava na državljanstvo, čime im je izbrisano pravo na Domovnice, a samim time i na vlasništvo.

Prof. Žarko Puhovski je replicirao dajući povijesno-zakonodavu genezu razvoja nacionalne odrednice bosanskih muslimana, pri čemu je istaknuo 1963. i 1993. godinu. “U naciji nema demokracije. Jednako je nametnuto ono ‘63. kao i ‘93. godine jer niste imali referendum gdje bi se pitalo sve ljude. To su bile političke odluke. Nema demokratskog opravdanja, već postoje dva izraza političke volje – jedan je jugoslavenski, a drugi bosansko-hercegovački. Nakon toga ostaje svakom građaninu i građanki da odluči za sebe. Svatko mora imati mogućnost određivanja.

Ovo što se sada traži znači da se smanjuje mogućnost građanima da se opredjeljuju u popisu stanovništva ili u biračkom popisu”, rekao je Puhovski i dodao da nema nikakve dvojbe da će velika većina prihvatiti odredbu Bošnjaci. “Osobno poznajem nekoliko desetaka ljudi koji se izjašnjavaju kao Muslimani i odbijaju biti Bošnjaci. Ja ne vidim nikakav ljudski, politički, moralni i pravni argument da dođem nekom i kažem: ‘Nemaš pravo biti Musliman, moraš biti Bošnjak.’ Ja to naprosto ne shvaćam, ne shvaćam kako bi nekomu odredio identitet”, naglasio je Puhovski i dodao da bi takvo nešto bila povreda temeljnih ljudskih prava. Međutim, postoji i drugi aspekt problema. “Ako se to koristi iz političkih razloga zato da bi se miniralo postojanje i funkcioniranje jedne manjine, onda razgovaramo o nečemu drugome. Ali, za to treba pružiti dokaze”, rekao je Puhovski.

Muftija Ševko ef. Omerbašić je naglasio da je tokom rata postojao veliki pritisak na muslimane. Na zadnjem popisu stanovništva 2001. godine registrirano je preko 100 slučajeva gdje su popisivači jednostavno zanemarili nacionalnu odrednicu Bošnjak. “1993. godine za vrijeme rata na Svebošnjačkom kongresu u Sarajevu donesena je odluka da se pređe na bošnjaštvo. To je bila plebiscitarna odluka, dakle volja svih. I predstavnici Bošnjaka iz Hrvatske su bili na tom Kongresu. Mi ne tražimo da se prepisuju Muslimani u Bošnjake, neka oni idu u Hrvate, ali tražimo da se ukine ‘kategorija veliko M’. Ona ne postoji u matičnoj državi, pa ne može postojati niti ovdje”, zaključio je Omerbašić. □

Fond za stipendiranje "Salim Šabić"

Dodjela novih stipendija

Na prigodnoj svečanosti 15. prosinca 2007., u prostorijama Bošnjačke nacionalne zajednice Hrvatske u Zagrebu, dodijeljeno je osam stipendija za akademsku godinu 2007./2008. Pored prve stipendistice Amine Alijagić (Derвента, 1987. – Pravni fakultet u Rijeci), novi stipendisti Fonda za stipendiranje "Salim Šabić" su Aldijana Bešić (Slavonski Brod, 1988. – Tekstilno-tehnološki fakultet u Zagrebu), Emina Musić (Tuzla, 1988. – Učiteljski-predškolski fakultet u Zagrebu), Merima Karađuz (Brčko, 1987. – Farmaceutski fakultet u Sarajevu), Zinka Mujkić (Zagreb, 1982. – Teološki fakultet "M.V. Ilirik" u Zagrebu), Elma Ramić (Jajce, 1986. – Ekonomski fakultet u Zagrebu), Anela Memišević (Foča, 1987. – Ekonomski fakultet u Zagrebu) i Fuad Hafizović (Bosanska Krupa, 1984. – Tehničko veleučilište u Zagrebu).

U pozdravnom govoru Mithat Muzurović, predsjednik Fonda je podsjetio da je cilj Fonda za stipendiranje "Salim Šabić" prikupljanje financijskih sredstava i njihovo usmjeravanje na stipendiranje nadarenih studenata bošnjačke nacionalnosti slabijeg imovnog stanja. Prvi Ugovor o stipendiranju potpisan je za akademsku godinu 2006./2007. s Aminom Alijagić iz Lovrana, studenticom prve godine Pravnog fakulteta u Rijeci. "Lani smo imali jednu stipendisticu koja je položila sve ono što je dogovoreno – svojim ocjenama, svojim ponašanjem i svojim angažmanom u udrugama i institucijama bošnjačkog korpusa u Hrvatskoj", rekao je Muzurović. Naglasio je da se ove godine prijavio znatno veći broj kandidata za stipendiranje, ali se, zahvaljujući dobrim donatorima, uspjelo svima izaći u susret. Uz pojedinačne donacije, donacije tvrtki ("Art rasvjeta d.o.o.", "Netiks d.o.o.", "Forum d.o.o." i "Grafeks") i donacije bošnjačkih udruga i institucija – Bošnjačke nacionalne zajednice Hrvatske, Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj i Medžlisa Islamske zajednice u Zagrebu, najznačajniji donatori Fonda "Salim Šabić" su Nedžad Hodžić iz Rijeke i Faruk Muzurović iz Zagreba. Tokom 2007. godine na račun Fonda ukupno je uplaćeno 39.000 kuna, te je Komisija za dodjelu stipendija odlučila da se svim ovogodišnjim kandidatima dodijele stipendije, ali u nešto reduciranom iznosu

u odnosu na proteklu godinu. "U ovoj akademskoj godini očekujemo povećanje osobnih i institucionalnih donatora, kako bošnjačkih udruga i firmi u Republici Hrvatskoj, tako i učešće domaćih i međunarodnih institucija koje pomažu obrazovanje uopće", naglasio je Mithat Muzurović. Na kraju obraćanja pročitao je pismo Amine Alijagić, prve stipendistice, članice redakcije "Preporodovog Journala", koja zbog fakultetskih obaveza nije prisustvovala svečanosti.

Amina Alijagić se u pismu zahvalila ljudima zaslužnima za osnivanje Fonda za stipendiranje i donatorima, naglasivši da su jedni imali dugoročnu viziju budućnosti bošnjačkog naroda u RH, dok su drugi imali i velikodušno dali sredstva da bi se ta vizija mogla uspješno realizirati. Obratila se i novim stipendistima kojima je, uz čestitke, poručila i sljedeće: "Savjetujem vam da dobivena financijska sredstva kvalitetno iskoristite za svoju i opću dobrobit, jer primitkom ove stipendije na sebe preuzimate i jednu određenu društvenu ulogu – svojevrsnog 'reprezentativnog uzorka' nacionalne manjine kojoj pripadate. U svoje slobodno vrijeme čitajte, promišljajte, pišite i diskutirajte o manjinskoj problematici. Uključite se u organak Bošnjačke nacionalne zajednice u vašem gradu i u još poneku bošnjačku kulturnu udrugu, ako ona postoji u vašem mjestu prebivališta."

Nakon potpisivanja Ugovora o stipendiranju prigodnu dovu proučio je mr. Aziz ef. Hasanović, pomoćnik predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj za vjerske, prosvjetne, vjeronaučne i kulturne poslove. U obraćanju prisutnima izrazio je zadovoljstvo što prisustvuje velikom i plemenitom činu koji organizira Bošnjačka nacionalna zajednica Hrvatske, svojevrsnoj investiciji u budućnost. "Mešihat Islamske zajednice u Hrvatskoj je prepoznao značaj ove investicije i uključio se kao određena podrška kroz svoja materijalna davanja. Treba reći da Mešihat

Novi stipendisti BNZH

ima i svoj fond za stipendiranje kroz koji se trenutno školuje 17 studenata. Njih pratimo sa Islamskom bankom iz Džede. Osim toga, imamo ukupno 22 studenata koji su izvan Hrvatske i studiraju po cijelom svijetu", naglasio je Hasanović. Fond za stipendiranje "Salim Šabić" smatra vrlo značajnim projektom, dužnošću i obavezom, preko kojeg pomažemo mladim ljudima. U njima trebamo vidjeti mlade intelektualce, ljude koji će biti od opće koristi za muslimanski i bošnjački korpus u budućnosti. "Oni su naša svijetla budućnost i perspektiva. Kao osoba na čelu resora koji prati vjerski, prosvjetni, vjeronaučni i kulturni rad širom Islamske zajednice, sretan sam i ponosan na ovu instituciju. Ako mogu kazati, možda neskromno, da sam ambasador ove fondacije za koju smatram da je najbolja institucija i zaklada koja forsira mladost kroz znanje i obrazovanje. Muslimani su kroz povijest uvijek bili na čelu svih znanosti. Mi to moramo i dalje biti", rekao je Hasanović. Čestitajući novim stipendistima Fonda "Salim Šabić" Hasanović je naglasio da svi, u sredinama u kojima živimo i radimo, trebamo biti promicatelji ove plemenite ideje. "Sigurno da imamo još dosta potencijala na ovome planu jer su ljudi, koji osjećaju vjere u srcu imaju, spremni investirati u obrazovanje. Mi imamo još puno adresa na koja još nismo niti pokušali. To govorim iz iskustva. Mnogo je još onih koji žele pomoći mladima s afinitetom za školovanje", zaključio je mr. Aziz ef. Hasanović. □

Bajramska hutba muftije Ševke ef. Omerbašića

Bajramska poruka

Ranojutarnjim bajram-namazom 20. prosinca počela je u Hrvatskoj, kao i u cijelom svijetu nastanjenom muslimanima, četverodnevna proslava Kurban bajrama. Centralna bajramska svečanost i molitva održana je u Zagrebačkoj džamiji, uz tradicionalno veliki broj vjernika i direktan TV-prijenos Hrvatske televizije.

Na početku bajramske hutbe predsjednik Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj, zagrebački muftija Ševko ef. Omerbašić je podsjetio da je Kurban bajram praznik žrtve posvećen uspomeni na Božjeg poslanika Ibrahima i njegovog sina Ismaila. Odazivajući se pozivu na izvršenje pete islamske dužnosti ove godine se u Mekki i na Arefatu okupilo oko 3 milijuna hadžija, a među njima i 20 iz Hrvatske, čime su postali potpuni i cjeloviti pripadnici islama. "Treba međutim konstatirati da unatoč do sada najvećeg broja hadžija iz naše zemlje, još uvijek se osjeća nedostatak pune svijesti kod naših muslimana prema ovoj dužnosti. Trebat će uložiti više napora kako bi kod naših vjernika sazrela svijet o obvezi hadža. To je odgovorna uloga i zadaća, prije svega nas imama i muallima, tumača vjere, kako bi svijest o ovoj obvezi došla do svih koji su je dužni izvršiti", rekao je muftija.

Omerbašić je podsjetio da je Allah dž.š. prije više od 5.000 godina naložio Ibrahimu a.s. da ode na mjesto današnje Mekke i sa sinom Ismailom a.s. sagradi hram nazvavši ga Bejtullahom (Božjom kućom). Teško da je tada itko mogao pretpostaviti da će Mekka i Kaba biti mjesto najmasovnijeg okupljanja hodočasnika, posebno stoga jer je to mjesto beživotno, u pustinji i daleko od komunikacija. Onda vjernici, da bi svjedočili vječnost Božje istine, neprekidno dolaze hodočastiti Božju kuću. Muftija je naglasio da muslimani i muslimanke, koji na dan najvećeg islamskog blagdana imaju slobodnih sredstava u visini cijene kurbanu, dužni izvršiti svoju obavezu u skladu s kur'anskom odredbom u kojoj Svevišnji kaže: "Dali smo ti puno blagodati. Zato klanjaj i kolji (kurban). A onaj koji ti se ruga, gori je od tebe." Kurban je čin naše bogobojznosti i predanosti Svevišnjemu, jer Allah dž.š. kaže: "Allah ne potrebuje meso i krv žrtava vaših. Do Allaha dopire

Muftija Ševko ef. Omerbašić

vaša bogobojznost. Veličajte Ga zbog darova i obraduj dobročinitelje." Muftija Omerbašić se zahvalio vjernicima koji su dio kurbanu darovali u fond ishrane učenika Zagrebačke medrese, polaznika vjeronauka i pomoć siromašnima, čime su učinili veliki i plemeniti čin. Islam insistira na socijalnoj i humanitarnoj brizi prema svima kojima je pomoć potrebna.

"Bez snažne i dobro organizirane Islamske zajednice mnoge pojedinačne i kolektivne islamske obveze ne bismo bili u stanju izvršiti, uključiv i spomenute. Iako je Islamska zajednica posljednjih godina dosta napredovala u organizaciji poslova i aktivnosti, ne možemo biti u cjelosti zadovoljni s postignutim. Pred nama je mnogo posla i zadataka na tom putu. Treba konstatirati da je poznavanje i shvaćanje islama, njegove povijesti, kulture i teologije, kod naših muslimana nedovoljno. Dijelom je to rezultat objektivnih okolnosti kada je veliki postotak muslimana u prošlom režimu bio sekulariziran, pa je vjera kod njih bila prisutna samo u neznatnim, uglavnom negativnim tragovima, a dijelom i našim propustima. Nakon višegodišnjih napora Islamske zajednice možemo konstatirati da je tendencija sekularizacije u nekoliko smanjena, ali je još uvijek nepoznavanje naše vjere veliko. Zbog toga i brojne nedorečenosti i teškoće u shvaćanju islama i njegovog učenja. Otuda i činjenica da je samo nešto više od polovice muslimana u zemlji na neki način vezano za Islamsku zajednicu. Tu je velika odgovornost i zadaća svih u

Islamskoj zajednici, a posebno nas imama i vjerskih službenika. Moramo sve učiniti da nauk islama, njegova povijest, kultura i civilizacijska dostignuća budu dostupna svima koji se žele upoznati s njima. Vjeronauk je najznačajnija obveza Islamske zajednice", naglasio je muftija Omerbašić. U školama i mекtebima vjeronauk pohađa preko 4.000 muslimanske djece. Pritom roditelji i vjeroučitelji moraju tijesno surađivati i djeci pružiti vjeronauk koji će im omogućiti shvaćanje vjere u vremenu i prilikama u kojima žive, te im pomoći da uspiju u životu. Islamska zajednica mora posvetiti mnogo veću brigu mladima i njihovim pitanjima i problemima jer su u većini hrvatskih gradova polovica džemata u namazima mladi, što nameće obavezu veće pažnje prema njima.

"S obzirom da ovogodišnji Kurban-bajram dolazi na kraju godine, potrebno je, makar ukratko, osvrnuti se na postignute rezultate. Unatoč objektivnim i subjektivnim teškoćama možemo biti donekle zadovoljni postignutim rezultatima u ovoj godini. Zabilježili smo najveći broj vjeroučenika u školama i mекtebima otako se vodi evidencija vjeronauka. Na poslovima vjeronauka angažiran je do sada najveći broj muallima i vjeroučitelja, a izgradili smo i uredili tri nova vjeronaučna prostora. Polučen je vrlo dobar uspjeh u organizaciji mladeži. U proljeće je na otoku Krku organizirana Druga Konferencija muslimanske mladeži u Hrvatskoj sa preko 200 učesnika iz svih međžlisa. Bilo je veliko zadovoljstvo slušati i pratiti njihova razmišljanja i rasprave po brojnim pitanjima naše vjere. Prošle godine smo otvorili tri nova mesdžida: u Karlovcu, na otoku Krku i Bogovolji, i time uvećali prostor za preko 500 m². Najvećim uspjehom smatramo što smo ove godine započeli i završili gradnju Dječjeg centra u Zagrebu, prvog takve vrste u Islamskoj zajednici u Hrvatskoj. Vjerujemo da će Centar prvu djecu primiti na cjelodnevni boravak već početkom sljedeće godine, čime roditeljima pomažemo u zbrinjavanju i odgoju njihove djece", rekao je na kraju bajramske hutbe muftija Ševko ef. Omerbašić. □

Proslava Kurban bajrama u Zagrebu

Bajram s predsjednikom

Centralna proslava Kurban bajrama održana je 21. prosinca u organizaciji Vijeća bošnjačke nacionalne manjine grada Zagreba u zagrebačkom hotelu "Sheraton", a posebno je zanimljiva jer se po prvi puta odvijala izvan prostora zagrebačkog Islamskog kulturnog centra. Za bošnjačku zajednicu ovaj je Kurban bajram bio poseban i zbog prisutnosti predsjednika RH Stjepana Mesića, koji je s Bošnjacima i njihovim gostima došao proslaviti najveći islamski praznik. Svečanom prijemu također su prisustvovali visoki uzvanici i gosti, predstavnici državnih i gradskih tijela vlasti, predstavnici diplomatskog kora, veleposlanici Egipta, Irana, Rusije i BiH, predstavnici Vijeća nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, Vijeća bošnjačke nacionalne manjine, predstavnici bošnjačkih asocijacija, savjetnici predsjednika RH prof. dr. Siniša Tatašević i prof. dr. Izet Aganović, Srećko Šestan, Mato Arlović i drugi.

U ime Bošnjaka Zagreba i Hrvatske, predsjednika Mesića pozdravili su muftija Ševko ef. Omerbašić, prof. dr. Šemso Tanković, saborski zastupnik i predsjednik SDAH, Mujaga Mehić, zamjenik predsjednika Vijeća bošnjačke nacionalne manjine grada Zagreba, prof. dr. Sead Berberović, predsjednik BNZH i mr. Senad Nanić, predsjednik KDBH "Preporod".

Svečani prijem započeo je kratkim prigodnim programom u kojem je nastupio ženski pjevački zbor Zagrebačke džamije "Arabeske" pod vodstvom dirigenta Ismeta Kurtovića s ilahijom, te solistica Emira Jakupović uz pratnju orkestra "Bosana" sa sevdalinkom "Moj dilbere".

Sa svečanosti u Sheratonu

U ime domaćina Vijeća bošnjačke nacionalne manjine grada Zagreba prisutnim gostima i uzvanicima se obratio zamjenik predsjednika Vijeća Mujaga Mehić, koji je istaknuo da nas upravo vrijeme Kurban bajrama vraća osnovnim ljudskim vrijednostima, potiče nas da se okrenemo sebi i preispitamo svoj odnos prema obitelji, užoj i široj zajednici. "Odlazak na hadž čini dane Hadžijskog bajrama danima susreta najšire muslimanske zajednice u Mekki, gdje se brišu razlike među ljudima i gdje postoji jedino čvrsta povezanost ljudskih duša u posvećenosti Bogu", rekao je Mehić. Posebnu zahvalnost Mehić je izrazio predsjedniku RH Stjepanu Mesiću u ime svih Bošnjaka u Hrvatskoj, istaknuvši da je on od početka svog mandata u društvu stvorio atmosferu u kojoj su mnogi Bošnjaci bili ohrabreni da jasno izraze svoj identitet. "Predsjednik Mesić do dana današnjeg bez uzamaka potvrđuje iskreno prijateljstvo i kada je u pitanju ne-

podjeljivost Bosne i Hercegovine. Upravo je ta nepokolebljiva podrška ono što je u korijenu odnosa hrvatskog i bošnjačkog naroda i mi takvo prijateljstvo primamo otvorena srca", rekao je Mehić.

Predsjednik Mesić izrazio je svoje iskreno zadovoljstvo što je među Bošnjacima upravo kada slave Kurban bajram. Pri tome je istaknuo da su Bošnjaci uvijek bili Bošnjaci, samo su se mijenjali režimi. "Jedan je režim dozvolio da se Bošnjaci predstavljaju kao neopredjeljeni. Od čega neopredjeljeni? Ili si Srbin ili si Hrvat, ali oni nisu bili ni Srbi ni Hrvati, pa su se izjašnjavali kao neopredjeljeni jer je to bilo najbliže onome što su bili. Pa kada je režim predložio musliman s velikim M, i to je bilo bliže nego neopredjeljeni i polako su išli prema onome što Bošnjaci jesu. Bošnjaci i Bosna i Hercegovina danas su realnost. A ako je u Bosni i Hercegovini bošnjački narod realnost, onda su i Bošnjaci u Hrvatskoj realnost", zaključio je Mesić. Predsjednik Mesić je također naglasio da su neka pitanja još uvijek otvorena. "Moramo pomoći da Bosna i Hercegovina profunkcionira kao svaka druga europski pravno uređena država sa svojim institucijama jer samo tako možemo graditi demokratsko društvo." Mesić je također istaknuo da se mora utvrditi i status Kosova čime će biti završena arhitektura naših prostora. Međutim, povezivanje Kosova i Bosne i Hercegovine jednostavno nije prihvatljivo. "To su različite stvari i trebaju se rješavati na različite načine", zaključio je predsjednik Mesić zaželjevši svim Bošnjacima i pripadnicima islamske vjeroispovijesti Bajram Šerif Mubarek Olsun. □

S.K.

Predsjednik Stjepan Mesić i Arabeske

Aktivnosti Kulturno-informativnog centra BiH u Zagrebu

Izložba plakata i promocije knjiga

Kulturno-informativni centar BiH pod vodstvom Minke Ljubijankić nastavio je tokom prosinca s predstavljanjem zanimljivih kulturnih događaja. U prisustvu mnogobrojnih uzvanika, javnih ličnosti grada Zagreba i predstavnika diplomatskog kora 6. prosinca je otvorena izložba "Pozorišni plakat" Narodnog pozorišta iz Sarajeva, autora Branka Dursuma i promovirana knjiga baletnog libreta "Katarina, jedna bosanska fantazmagorija", autora Gradimira Gojera.

Autor Branko Dursum (Sarajevo, 1969.) od 1991. godine kreira vizualni identitet plakata Narodnog pozorišta u Sarajevu. "Hanka", "Šišmiš", "Vesela udovica", "Nikola Šubić Zrinjski", "Ljubavni napitak", "Ero s onog svijeta", "Seviljski brijač", "Labuđe jezero", "Katarina bosanska kraljica" samo su neke od predstava čiji su život obilježili njegovi plakati. Bavio se i plakatom za film i televiziju (Einblieke, Sedmica njemačkog filma, Sedmica rusko-njemačkog filma, Suzan) surađujući duže vrijeme s Goethe institutom Bosne i Hercegovine. Uradio je i plakate za animaciju izložbi umjetničke fotografije Ericha Mendelzona, zatim plakate za izložbe arhitektonskih radova. Uradio je kreaciju poštanske marke povodom 60 godina Opere Narodnog pozorišta Sarajevo. Za Dane hrvatske kulture u Bosni i Hercegovini, koje je produciralo Veleposlanstvo Republike Hrvatske u BiH tri godine za redom radio je vizualni identitet manifestacije. Likovno oprema časopise i knjige, a njegovim radovima bili su eksponirani i scenski uradci Kamernog teatra 55. Video projekcije, unutar pojedinih predstava uradio je za Narodno pozorište Sarajevo, Kamerni teatar 55, Pozorište mladih, itd.

U predgovoru kataloga izložbe "Pozorišni plakat" Gradimir Gojer, direktor Narodnog pozorišta u Sarajevu je ustvrdio: "Od kada postoji teatarski plakat oni koji su se bavili i bave njegovom kreacijom bili su redoviti u dilemi: da li je za plakat bitno da tek i samo informira ili

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Sarajevu, format: 100x70, 2007. godine

pak, da na svoj način uljepša estetskom tonalnošću oplemeni ono što se zove 'reklamirani' događaj. U slučaju pozorišnog plakata Branka Dursuma došlo je do fine,

Hrvatsko kulturno društvo Napredak, format: 100x70, 2007. godine

gotovo bih kazao koncilijantne, usaglašenosti onoga što je tek i samo informacija i onoga što je teatarska izvedenica, svojevrstan estetski akt sam po sebi u odnosu na artefakt, odnosno reklamni produkt. Dursum se trudi da ne ugrozi informativnim slogom ono što je čista likovna vrijednost plakata, usaglašavajući sve komponente likovnosti po matrici jednakih i logičnih 'otkucaja' autorskog srca. Njegovi plakati ne odražavaju samo suštinu teatarskog dešavanja. Oni su likovni događaj za sebe. Oni odgovaraju jasnim izazovima vremena, u kome konzument vrijednosti predstave, ali i vrijednosti plakata koji je animiran nema niti vremena niti strpljenja da se 'učitava' u sve slojeve umjetničkog događaja kojem treba pristupovati. Ti plakati jednostavno odražavaju i podržavaju ono što je temeljni interes za umjetninu i sve izvedenice vezane za nju."

Na promociji knjige "Katarina, jedna bosanska fantazmagorija" o njenom značaju govorio je Ozren Prohić, redatelj, profesor na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu i direktor Opere u Rijeci. Ovo djelo, u izdanju HKD "Napredak", libretto je za istoimeni balet koji je načinjen od prologa, dvanaest prizora i epiloga. U njemu su prikazane bitne životne epizode kraljice Katarine koja je vladala Bosnom, u vrijeme kada se prostirala od Zadra do Boke Kotorske.

Knjiga poezije "Potraga za suncem", autorice mlađe generacije Anite Tomašević u izdanju zadužbine "Petar Kočić" iz Banja Luke, predstavljena je 14. prosinca. Knjigu je predstavio direktor zadužbine Nikola Vukolić, a stihove su čitale autorica Anita Tomašević i pjesnikinja Selma Borić. Večer je obogaćena muzičkim gostovanjem Kemala Montena i Sida Memića Vajte, koji su mnogobrojnu publiku podsjetili na neke od svojih velikih, starih hitova, kao što su "Život je maskenbal", "Lejla", "Sarajevo ljubavi moja" i "Selma". □

S.K.

Potvrda pobjede HDZ-a

Ivo Sanader na korak je od svog drugog premijerskog mandata, još treba sačekati samo da se to na prvoj sjednici novoizabranoga Sabora i formalno potvrdi. Nakon što je 15. prosinca dobio mandata za sastavljanje Vlade od predsjednika Stjepana Mesića, Sanader se u potpunosti okrenuo sastavljanju postizbornog sporazuma sa “žuto-zelenom” koalicijom. Mada je nemoguće na papir staviti sve moguće situacije, partneri su ih probali predvidjeti na 120 stranica sporazuma koji ima i svoga skrbnika, dosadašnjeg potpredsjednika vlade i HDZ-ovog pregovarača Damira Polančeca. Potpisnici su naglasili da je riječ o presedan u praksi koalicijskog pregovaranja u Hrvatskoj, na koji će se pozivati pregovarači kod sastavljanja Vlada RH u budućnosti. Ono što građani Hrvatske mogu očekivati od nove Vlade Ive Sanadera je smanjivanje nezaposlenosti, uz očuvanje socijalnih prava i makroekonomske stabilnosti, društvo znanja, ravnomjeran razvoj svih hrvatskih krajeva i brigu za obitelj i branitelje. Sanader je najavio tri glavna cilja nove Vlade RH: svodenje proračunskog deficita na nulu 2010. godine, smanjivanje anketne nezaposlenosti na 7,5% i rast BDP-a od 7%.

Osim sporazuma koje je potpisao sa HSS-om i HSLŠ-om, HSU-om i Nazifom Memedijem, Sanader je potpisao ugovor i sa ostalim manjincima. Sporazum s HDZ-om potpisali su SDSS-ovci Vojislav Stanimirović, Milorad Pupovac i Ratko Gajica, te Furio Radin, zastupnik talijanske manjine i Zdenka Čuhnil, zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine. Potpisani sporazum predviđa da će se u iduće dvije godine razmotriti mogućnost izmjena izbornog zakonodavstva, kojima bi se manjinama do 1,5% udjela u stanovništvu dalo dodatno pravo glasa, dok bi se za pripadnike srpske manjine osmislio poseban model glasanja. Nova Vlada trebala bi donijeti akcijski plan proporcionalnog zapošljavanja manjina, sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina. Dogovoreno je će se definirati uloga države u izgradnji manjinskih institucija, što podrazumijeva rješavanje statusa i sufinanciranje nacionalnih koordinacija te stvaranje zakonskih pretpostavki za rad manjinskih vijeća. Saborski zastupnik bošnjačke nacionalne manjine, koji je pri-

je izbora bio u koaliciji sa SDP-om, na kraju se ipak odlučio za svog starog partnera. Prije izbora, Tanković je optuživao Sanadera da nije učinio puno od dogovorenoga, ali mu je opet ukazao povjerenje. U Sporazumu o međusobnom razumjevanju i suradnji SDAH se obvezuje na stalnu parlamentarnu potporu HDZ-u u donošenju svih saborskih odluka, te provedbi politike na državnoj razini. HDZ se obvezao da će prigodom prve izmjene Ustava u njegovu preambulu vratiti Bošnjake i Slovence iz koje su izostavljeni 1997. godine, te utvrditi način po kojemu bi se u biračkim popisima naziv Musliman preveo u Bošnjak. Osim toga, HDZ se obvezao i određen broj kadrova koje predloži SDAH imenovati na dužnosti i poslove u izvršnoj vlasti, te imenovati radnu skupinu koja bi u roku od pola godine pripremila potrebne zakonske izmjene kojima bi se trajno regulirao položaj Bošnjaka u Hrvatskoj.

Šemso Tanković

Kako su usuglašavanja programa završena na red su došle i fotelje, HSS-u se nudi mjesto potpredsjednika Vlade i jedno ministarstvo a HSLŠ-u jedno ministarsko mjesto ili mjesto potpredsjednika Vlade. Potpredsjednička mjesta u Vladi koja se nude prilično su beznačajna, mada zvuče pompezno. Ministarska mjesta koja se nude, naročito obrane, a možda i prosvjete, još manje su unosna i atraktivna. Očito Sanader želi svoje partnere udaljiti što je dalje moguće od državnog novca.

Da situacija u Hrvatskoj nije bajna, govori i to što je šest sindikalnih središnjica postiglo načelni dogovor o zajedničkom prosvjedu protiv poskupljenja i narušavanja standarda hrvatskih građana. Takvu odluku treba potvrditi još samo vodstvo najvećeg sindikata, koje već najavilo prosvjede u ožujku. Predsjednici sindikata su zaključili da je zajednički prosvjed nužan zbog svakodnevnih poskupljenja koji sve više urušavaju životni

standard hrvatskih građana. Svi su se složili kako je najvažnije da se ujedine i okupe sve snage za odlučan pritisak na Vladu i na poslodavce. Od Vlade traže donošenje mjera protiv urušavanja standarda stanovništva pogođenog valom poskupljenja, a od poslodavaca povećanje plaća zbog svakodnevnog rasta životnih troškova. Sindikati traže od Vlade da reagira i zbog znatnog porasta cijena goriva, koje predstavlja novi udar na džep građana. Predlažu Vladi da smanjenjem trošarina i naknada za autoceste barem malo ublaži udar na građane. S druge strane, Hrvatsku čeka ulazak u euroatlantske integracije. Trenutna napetost vezno za provođenje ZERP-a mogla bi utjecati na naše šanse za ulazak u Europsku uniju. Povjerenik Europske unije za proširenje Olli Rehn izjavio je kako će nova hrvatska vlada morati hitno riješiti problem koji je nastao oko primjene ZERP-a ili će u suprotnom posljedice za Hrvatsku u pogledu približavanju Europskoj uniji biti negativne. Po njemu je na potezu službeni Zagreb, koji spor mora riješiti u “europskom duhu”. Prema njemu, Zagreb će rješenje problema morati potražiti u suradnji s Rimom i Ljubljanom, pri čemu je Europska komisija spremna pomoći.

Interesantno je vidjeti kako će se s tim zahtjevima nositi Sanader, s obzirom na to da je njegov koalicijski partner Josip Friščić, predsjednik HSS, između ostaloga, upravo na toj temi dobio veliki broj glasova na proteklim izborima. Na pitanje je li buduća koalicijska Vlada dogovorila kako će se postaviti prema ZERP-u (Zaštićenom ekonomsko-ribolovnom pojasu), šef HDZ-a Ivo Sanader je naglasio da Hrvatska treba misliti na svoje interese. Friščić ne odustaje od primjene ZERP-a i smatra da, sukladno dogovorima iz 2004. godine, treba sjesti za stol i pregovarati. Iako šef HSS-a ne vjeruje da će buduća Vlada Hrvatskom saboru uputiti prijedlog o odgodi ZERP-a, najavio je da će se HSS, ako se to ipak dogodi, tomu najoštrije usprotiviti. I dok Friščić od ZERP-a ne odustaje, Sanader je, čini se, ipak spreman za razgovore s europskim susjedima. Osim toga, Sanader je od Friščića dobio prešutnu potporu za ulazak Hrvatske u NATO, bez referenduma o tom pitanju. Iako to većina Friščićevih birača ne želi. □

A.Š.

Senad Nanić, predsjednik KDBH "Preporod" za "Preporodov Journal" govori o aktivnostima u prethodnoj godini, programima u 2008. godini, parlamentarnim izborima, bošnjačkoj informativnoj djelatnosti, demokratizaciji unutarbošnjačkih odnosa...

Vrijeme iskoraka

Moramo biti svjesni da je sasvim prirodna negativna reakcija građana Hrvatske na činjenicu da o političkom smjeru cijele nacije odlučuje neproporcionalno malen segment posebnih prava manjina i dijaspore.

Razgovarao: Ismet Isaković

Senad Nanić je rođen u Zagrebu 1966. godine. Diplomirao je na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu, te magistrirao Povijest i filozofiju islamskih znanosti u Kuala Lumpuru, glavnom gradu Malezije. Predaje predmete Islamska umjetnost i Islamska kultura i civilizaciju na Zagrebačkoj medresi "Dr. Ahmed Smajlović" i Islamskoj gimnaziji u Zagrebu. Predsjednik je KDBH "Preporod" od 2001. godine. Zaposlen je kao ovlaštenu arhitekt u Zagrebu.

Aktivnosti KDBH "Preporod"

Početak je godine, vrijeme sagledavanja ostvarenog u proteklom razdoblju. Kako ocjenjujete djelovanje "Preporoda" u protekloj godini? Što je posebno označilo "Preporod 2007."?

Prošlu godinu pamtit ćemo po nekoliko iskoraka. Najprije s radošću izdvojiti valja časopis "Behar", koji je pod vodstvom glavnog i odgovornog urednika Seada Begovića dosegao razinu i prepoznatost u široj, prekomanjinskoj javnosti, kakvu do sada svakako nismo imali. Časopis je ostvario jasnu uređivačku profiliranost u kulturološkoj relevantnosti rubrika, tema i suradnika. Ostvarena je ravnoteža aktualnih kulturnih, društvenih i tema nasljeđa. Čitati "Behar" danas znači živo propitivati i izgrađivati svoj identitet. Ne čude, stoga, brojne pozitivne reakcije u javnosti.

Protekle godine procvat je doživio i dramski studio "Orient espresso". Već prvom izvedbom monodrame "Kameni spavač" u režiji Lane Bitenc te dramaturgiji i izvedbi voditelja studija Filipa Mursela Begovića prezentiran je teatar snažnog duha koji se ne boji multimedijalnim pristupom klasičnim tekstovima simultano ocrutati brojna značenja. Multimedijalnom simultanošću ostvareno dinamično otvaranje simbola klasičnog teksta koji obiluje metaforama, odlika je i nedavno prai-

Senad Nanić

denog scenskog uprizorenja Rumijeve "Mesneviye", koje je, u uspješnoj suradnji s Iranskim kulturnim centrom, pridružujući se UNESCO-vom proglasu obilježavanja 800. obljetnice rođenja sufijskog pjesnika, prema brojnim reakcijama, neposredno prenijelo snažne poruke univerzalnog pjesnika. "Orient espresso" uprizorio je i tragikomediiju "Ramo i Đulka", dramu autora i režisera Emsuda Sinanovića, iz "Preporodovog" ovogodišnjeg istoimenog izdanja.

Proteklu godinu označila je i promjena na čelu "Preporodovog Journala". Odlaskom Farisa Nanića u inozemstvo, nekoliko je već brojeva kao vršitelj dužnosti glavnog i odgovornog urednika iznio Ismet Isaković. Uz posve očuvan sadržajni i kvalitativni kontinuitet časopisa, Isaković, svojom privrženošću temama iz rubrike Bošnjaci u Hrvatskoj koju je do tada uređivao, daje sve veći naglasak upravo ovom području. Porast broja suradnika koji prate sve veći broj događanja argument je više ovom novom uređivačkom naglasku i zahtjevanom povećanju obima lista.

Prošle su nas godine, nažalost, napustila i dva velikana kulture Bošnjaka u Hrvatskoj, svojim djelom neizbrisivo ve-

zana uz "Preporod". Književnik Nusret Idrizović, preselio je na bolji svijet tek pošto je dovršen njegov posljednji intervju objavljen u "Beharu". Dr. Muhamed Ždralović preselio je na ahiret iznenada, odmah nakon odluke o njegovom povratku u Glavni odbor u kojem je toliko godina djelovao. Kao višegodišnji glavni i odgovorni urednik "Behara" i dugogodišnji voditelj Orijentalne zbirke Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti nizom je stručnih tekstova otvarao nama te stručnoj i široj hrvatskoj javnosti uvide u zanemarivane dijelove vlastite povijesti i kulturnog nasljeđa izgubljenog u ideologiziranim simplifikacijama. Hvala vam Nusrete i Muhamede, neka vam je sveobuhvatna Milost Božja sada vječni dom.

Što očekuje "Preporod" u novoj godini? Kakav je program predložen za 2008. godinu?

Uskoro će se napuniti dvije godine od kako je sadašnji Glavni odbor izabran na izbornoj skupštini. Dužni smo, stoga, održati skupštinu u mjesecu veljači kojom ćemo potvrditi ili promijeniti mandat. Neke promjene u sastavu Glavnog odbora moramo predložiti. Mjesto u Glavnom odboru napustili su prof. dr. Esad Prohić i Faris Nanić zbog novih dužnosti u inozemstvu. Esad Prohić je novi hrvatski veleposlanik u Teheranu, a Faris Nanić je direktor novoosnovane Viaduktove tvrtke u Abu Dhabiju. Prema Statutu, kooptirat ćemo najbolje plasirane kandidate s prošle izborne skupštine, a to su tada bili Ajka Tiro Srebreniković i Muhamed Ždralović. Nažalost, Muhamed Ždralović nas je iznenada zauvijek napustio. Sljedeći kandidat je Azra Garankić, odvjetnica iz Zagreba. Naravno, Skupština ima pravo predložiti i smjenu Glavnog odbora i izbor novog.

Što se tiče programa za 2008. kojeg je Glavni odbor predložio Savjetu za nacionalne manjine RH, nastavljamo u istom

obimu s informativnom djelatnošću, ali pokušat ćemo izaći u susret potrebi za većim brojem stranica po broju, što je situacija koja se sve češće pojavljuje kao nužna u cilju kvalitetnog informiranja čitateljstva o svim relevantnim događajima. Kvaliteta koju trenutno imamo u časopisima "Behar" i "Preporodov Journal" jamče da su zahtjevi za povećanjem budžeta opravdani. U izdavaštvu ove godine predlažemo četiri naslova afirmiranih autora Bošnjaka iz Hrvatske. Riječ je o zbirci poezije autora Naska Frndića, zbirci priča autora Amira Bukvića, zbirci eseja autora Seada Begovića kao i onoj autora Emsuda Sinanovića. Nastavljamo s našim aktivnostima u amaterizmu zborom "Bulbuli" i dramskim studijom "Orient espresso", kao i manifestacijom "Bošnjačke riječi". Zbog intenzivnog rada i značajnih rezultata, za "Orient espresso" zahtjevamo povećanje budžeta u idućoj godini kako bismo mogli ostvariti sve projekte.

Upravi za zajedničke programe Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Vijeću bošnjačke nacionalne manjine grada Zagreba predložili smo i program pod nazivom "Njegovanje jezika i kulture Bošnjaka". Nastava bi se održavala u prostorima najpovoljnije locirane škole po dva do tri sata tjedno, što učenicima neće predstavljati preveliko opterećenje, i to za učenike uzrasta predmetne nastave osnovnih škola i srednjoškolce u grupama od po dvije generacije, što ukupno iznosi 8 do 12 sati tjedno. Koristili bismo udžbenike iz Bosne dok ne izradimo "razlikovne" udžbenike za potrebe nastave Njegovanja jezika i kulture. U razgovoru s gospodinom Martinom Oršolićem, pomoćnikom ministra, Ministarstvo se obvezalo da će, nakon što ispunimo sve uvjete, financirati program, što uključuje i jedno radno mjesto. Profesori jezika, književnosti i povijesti iz Zagreba već su izrazili spremnost za provedbu programa. Ovaj smo program osmislili jer vjerujemo da je naša dužnost vrijednostima kulture Bošnjaka na kontinuiranoj osnovi upoznavati mlade u što ranijoj dobi, u dobi emotivnog i intelektualnog sazrijevanja. Samo takvi mladi ljudi moći će u budućnosti iskazati entuzijazam i ostvariti kvalitetan razvoj kulturne svijesti Bošnjaka u Hrvatskoj, moći će, dakle, stvarati i živjeti sa držav političkog identiteta Bošnjaka.

Političke teme

Što Bošnjaci mogu sami učiniti do narednog popisa stanovništva 2011. godine? Kako ostvariti tranziciju Muslimana u Boš-

njake? Kakva je uloga "Preporodovih" informativnih aktivnosti na tom polju?

Nedavno smo na tribini "Dr. Sulejman Mašović" u organizaciji Vijeća bošnjačke nacionalne manjine grada Zagreba vidjeli kako se po tom pitanju nismo makli s mjesta. I dalje imamo dva suprotstavljena, a oba pogrešna stava. S jedne strane, ne može se "prekrstiti" ljude koji su se izjasnili kako su se izjasnili, jer, u suprotnom, što je priječilo jugoslavenske vlasti da "prekrste" neopredijeljene muslimane šezdesetih godina prošlog stoljeća u Srbe, Hrvate ili Jugoslavene? S druge strane, nevjerojatan je i posve nebranjiv otpor činjenici da tzv. Muslimani, jer jesu istog jezika, kulture, porijekla i vjere kao i Bošnjaci, imaju pravo na ostvarenje manjinskih prava, jer nisu većina, u okviru instituta bošnjačke nacionalne manjine, uključivo i brojem pripadnika. Nažalost, očito je da se ta pozicija neće u dogledno vrijeme promijeniti. Nedavno potpisanim sporazumom HDZ-SDAH o potpori novoj Vladi stvari se također ne mogu bitno promijeniti jer jedino što vlada može učiniti je odreći se upotrebe termina Musliman, a nikako pretvarati ih u Bošnjake. Možda može i omogućiti tzv. Muslimanima da na sljedećim parlamentarnim izborima glasaju za bošnjačke manjinske predstavnike, a što vidim kao eventualni maksimalni doseg ovog sporazuma. No izbori će biti nakon popisa. Stoga ostaje pitanje što hitno mogu poduzeti bošnjačke udruge i vijeća? Treba se, naime, konačno zaustaviti s proizvodnjom udruga i organizacija koje dobrim dijelom rade istu vrstu programa. Treba se koncentrirati na programe koji su jedinstveni i koji istodobno stvaraju opipljiv i mjeriv rezultat. Vijeća, sada ih je više, kao i BNZH sa svojim ograncima moraju se prvenstveno baviti ovim pitanjem. Potrebno je bukvalno obilaziti obitelji našeg porijekla od vrata do vrata i predstavljati im razloge i političko-organizacijsko-financijsko-uposleničke prednosti "konverzije". Naša glasila bave se tim pitanjem, kao i izdavaštvo, prate sva javna zbivanja na tu temu, pratit će i sva nova. Svojom tradicijom otvorenosti za polemike i različita mišljenja "Preporodov Journal" odličan je i prirodan medij za produbljivanje ove tematike. No, potrebno je dostaviti naša izdanja svugdje, na adrese svih naših udruga, vijeća, ogranaka, a koja bi, da bi se to ostvarilo, morala uplatiti pretplate na naša izdanja.

Kako u tom smislu komentirate rezultate parlamentarnih izbora i predizbornih aktivnosti? Što možemo očekivati od Šem-

se Tankovića, novog/starog saborskog zastupnika i člana Savjeta za nacionalne manjine RH?

Parlamentarni izbori u Hrvatskoj općenito su stvorili izuzetno zanimljivu i dugoročno korisnu situaciju za razvoj političke kulture u Hrvatskoj. Beskrajno je, naime, zanimljivo široj javnosti promatrati i procjenjivati pojedine političare, čak i inozemne, u situacijama gdje pozicije postaju sasvim transparentne i otrgnute od mogućnosti lakog predizbornog manipuliranja. Strast za vlašću u nekih koliko straši, toliko i prokazuje. Svođenje izvršne vlasti na čistu partitokraciju zaista ne doseže standarde političke kulture na koje je ovaj narod spreman. Kao i drugi evropski narodi. Ozbiljna reforma, u vrijeme započetih udarnih inflatornih procesa, zaista je nužna. Slično je i s pozicijom manjinskih i predstavnika dijaspore. Ponovno se lomi na njima, i mi moramo biti svjesni da je sasvim prirodna negativna reakcija građana Hrvatske na činjenicu da o političkom smjeru cijele nacije odlučuje neproporcionalno malen segment posebnih prava manjina i dijaspore. Naprosto se ne može izbjeći vaganje legitimnosti manjinskih zastupnika kada o njihovoj podršci toliko ovisi. Istodobno, manjinci su frustrirani činjenicom da se pri parlamentarnim izborima manjinskim izjašnjavanjem odriču statusa građana. Stoga mnogi odustaju od manjinske predstavljenosti. Što dodatno narušava legitimitet manjinskih zastupnika. Ne samo zbog pitanja parlamentarne zastupljenosti manjina i dijaspore, već i niza drugih proturječnosti izbornog zakona kao što je pseudoregionalna zastupljenost, krajnje je vrijeme za ozbiljnu reformu kojom će se omogućiti pozitivna diskriminacija po manjinskoj, regionalnoj i drugim segmentno-političkim osnovama radikalnim zahvatima kao što je dvodomni parlamentarizam i sličnim rješenjima.

Kada govorimo o Bošnjacima i proteklim izborima prvo upada u oči inflacija kandidata. Očito je nekome bilo jako stalo da se zastupljenost Bošnjaka ili barem njihovih relevantnih predstavnika spriječi disperzijom glasova na anonimne kandidate. "Preporodov Journal" je u takvoj situaciji bio jedini naš medij koji se postavio maksimalno objektivno i informativno, davši prostor u predizbornom broju svim zainteresiranim kandidatima u obliku ozbiljnog intervjua. Sada imamo novog/starog zastupnika Šem-su Tankovića, kojemu i ovom prigodom čestitam na izbornoj pobjedi. Činjenica da je izborna pobjeda znatno manje uvjerljiva nego u prošlom mandatu i negativno iskustvo s praktički bjanko podrškom HDZ-u u

prošlom mandatu, mogla ga je, smatrao sam, usmjeriti na kvalitetnija rješenja prema Vladi i Saboru. No dogodio se salto od pre-dizbornog sporazuma sa SDP-om do postiz-bornog s HDZ-om, sve nezgrapno uvijeno u plašt dogme o nuždi podrške manjina sva-koj vladi. Na stranu činjenica da nema ničeg nužnog u podršci svakoj Vladi, na stranu tko je u hrvatskoj političkoj eliti takvim po-stupkom razočaran ili nije, na stranu čak i neposredno programsko izigravanje bošnja-čkog biračkog tijela, problem je pravi što smo takvim činom našeg zastupnika izgubi-li nenadoknadivo mnogo od našeg ugleda u hrvatskoj ukupnoj javnosti, ne samo onoj koja prati stranačku politiku. Obični ljudi, prijatelji i susjedi, šokirani su da su Bošnjaci – koji ovdje imaju ugled nepopustljivih ljudi kad su najvažnije stvari u pitanju, ljudi koji su baš zbog svog otpora novovjekom poli-tičkom pragmatizmu kao narod opstali – sa-da spremni degradirati se na ogoljele prag-matične i pseudopragmatične argumente. Kada smo u prošlom intervjuu razgovarali o ovom pitanju, moj je tada izrečeni stav da kandidati trebaju biti ili istinski neovisni ili podržavati određenu političku opciju na na-cionalnom nivou značio da, u potonjem slu-čaju, podrškom određenom programu kan-didat pomaže biračkom tijelu da učestvuje i u državnoj politici, a ne samo manjinskoj, kad mu zakon to već ne dopušta. Tim je užasnija spremnost zastupnika srpske, tali-janske te češke i slovačke manjine na svo-đenje pozitivne diskriminacije s uvjeta za podršku vladi na nešto što je Vlada samo obvezna razmatrati. Prema preostalim man-jinskim zastupnicima Vlada se nije obveza-la čak niti toliko. No što sve proizlazi iz spo-razuma, vidjet ćemo nakon njegovog prenošenja u javnost. Tad ćemo moći dati i trajnije ocjene.

Što se tiče pozicije Tankovića kao no-vog/starog člana Savjeta za nacionalne ma-njine, uvjeren sam da njegova uloga u ovom mandatu može biti mnogo plodonosnija od prethodne. Više je razloga tome. Sada je je-dini Bošnjak u tom tijelu i nužno mora preu-zeti ukupnu odgovornost djelovanja Savjeta prema Bošnjacima. Njegovo osobno negati-vno iskustvo sa SABAH-om oslobodit će ga nastojanja za osnivanjem novih nad-udruga i učiniti ga slobodnim koncentrirati se na st-varne argumente o društvenoj relevantnosti i financijskoj opravdanosti predloženih pro-grama.

Nacionalno ime i informiranje

U prethodnom "Journalu" Šemso Tan-ković je u intervjuu, analizirajući bošnjačka glasila, izjavio sljedeće: "List 'Sabah' već

Predsjednik KDBH Preporod

duže vrijeme nema potrebnu kvalitetu, kao niti 'Bošnjački glas' koji se pretvorio u gla-silo jedne male skupine ljudi očito zaljub-ljenih u sebe. 'Preporodov Journal', uz ne-ke korekcije, osigurava potrebnu kvalitetu i ja bih nastojao da to bude jedinstveno gla-silo naše zajednice u Hrvatskoj. Naravno, ukoliko se načini nužan dogovor." Po Vašem mišljenju, kakav bi dogovor trebao uslijediti, naročito u svjetlu činjenice da Tanko-vić, a i neki drugi Bošnjaci "na vrhu", nisu zadovoljni koncepcijom i političkim stavovima iznesenim u "Journalu"? S obzirom na zahtjeve vremena u kojem živimo, kakav način informiranja je potreban bošnjačkoj populaciji u Hrvatskoj?

Raduje me što uvjerenje o kvaliteti "Preporodovog Journala" kao i o potrebi za listom takvog profila dijeli sve više lju-di, a posebno me veseli kada to potvrđuje saborski zastupnik. "Preporodov Journal" bivaše od početka jedinstvenim glasilom naše zajednice otvorenošću svog prostora. U njemu ničim ograničen niti revidiran prostor za riječ imadoše svi u našoj zajed-nici i šire, oni relevantni, a spremni za iskorak u prostor javne argumentacije, "od kulture do društvenih pitanja". Dokad god redakcija istinski poštuje vrijednosti slo-bodnog medija te održava i unapređuje sadržaj i kvalitetu, KDBH "Preporod" će podržavati časopis. To je dogovor stariji i od "Preporoda" i od "Preporodovog Jour-nala" i od njega "Preporod" odstupiti ne može, ali se u njegovu okviru dogovoriti može mnogolika suradnja.

Kada govorimo o drugim glasilima društvene tematike Bošnjaka, ne bih dijelio tako oštre ocjene. Svakako prostora ima za različite aspekte manjinske društvenosti, od regionalnih do obrazovnih, braniteljskih, gospodarskih i inih, što će reći, prostora je i

za određene razine specijaliziranosti man-jinskih glasila društvene tematike.

Kako ocjenjujete odluku Mešihata Is-lamske zajednice u Hrvatskoj o zabrani političkih aktivnosti u džamijama i mes-džidima? U posljednjim izjavama muftije Omerbašića primjećuje se kvalitativan pomak Islamske zajednice u stavu prema nacionalnoj komponenti bošnjačkog iden-titeta.

Odluka su i slijedeći joj javni istupi svakako bili zdravi za učvršćenje autorite-ta Islamske zajednice, autoriteta instituci-je koja razlikuje političko od političkog djelovanja. Baš tako, jer u načelnim poli-tičkim stvarima, kao što je pitanje imena i prava naroda te institucionalizacije istih, političko djelovanje Islamske zajednice zahtijevano je i moralno neizbježno, dok je politička promidžba crvenog, plavog, zelenog ili žutog programa provedbe na-čelnog političkog stava izvan djelokruga vjerske zajednice i pripada sferi stranačkog djelovanja.

Tako se i bošnjaštvo muftije Omerba-šića u nekim razdobljima kome moglo činiti u javnosti nedovoljno potvrđivanim, no i tada se njegova pozicija objektivno mogla promatrati kroz činjenicu da je on muftija svim muslimanima u Hrvatskoj, od Bošnjaka do Hrvata. No kada su u pi-tanju načelna politička pitanja, kao što je priznatost imena Bošnjak, prirodno je jav-no identificiranje Omerbašića i kao mufti-je s bošnjačkim političkim nastojanjima.

Kakva je Vaša ocjena odnosa među bošnjačkim asocijacijama u RH? Mnogi smatraju da smo postali preorganizirani, što stvara dodatne nepotrebne sukobe. Ve-liko broj bošnjačkih intelektualaca i struč-njaka različitih profila nije politički anga-žiran. Kako doći do njih?

Kao što smo već naglasili, potrebno je konačno zaustaviti proizvodnju novih ud-ruga i organizacija koje dobrim dijelom rade istu vrst programa. Naročito na na-cionalnom nivou. Treba se koncentrirati na programe koji su jedinstveni, koji od-govaraju posebnostima organizacije, raz-lozima njena osnivanja koji moraju biti društveno relevantni. Trebamo otvoriti prostor programima koji stvaraju opipljiv i mjeriv rezultat i zasnivaju se na kreativ-nom radu. Ono što kreativne ljude, bili oni intelektualci, stručnjaci, umjetnici, studen-ti ili amateri, najviše odbija, bez obzira imali oni ili ne političkih ili identitetskih inhibicija, jesu organizacije koje najviše energije i sredstava ulažu u procedure vla-stitog formalnog preživljavanja. □

O Lajčaku, Dodiku i Jajcu–kraljevskom gradu

Nastavak reformi

Sena Kulenović

Usvajanje izmjena Poslovnika o radu Parlamenta BiH, imenovanje novog/starog mandataru Vijeća ministara BiH i konačno parafiranje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju BiH i EU krajem 2007. konačno je unijelo pozitivne tonove u uzavrelu bosansku političku scenu. Da je institucionalna kriza u BiH donekle prevladana potvrđivale su i izjave Miroslava Lajčaka koji je optimistično ustvrdio da odluka povjerenika za proširenje EU Ollija Rehna o parafiranju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju “vraća BiH na put ka europskoj integraciji nakon mjeseci političke nesigurnosti”. “Ovom odlukom Europska unija je pozdravila novu političku dinamiku u BiH”, rekao je Lajčak.

Stiče se dojam da je međunarodna zajednica u prilično sumornoj bosanskoj političkoj slici parafiranjem Sporazuma ipak željela pokrenuti situaciju s mrtve točke ne zahtijevajući u ovom trenutku dublje zahvate pa je već i načelno opredjeljenje utvrđeno Mostarskom deklaracijom i sarajevskim dogovorom o Akcijskom planu provedbe reforme policije dovelo do parafiranja Sporazuma. Ipak, da bi došlo do potpisivanja Sporazuma pred BiH su postavljeni vrlo konkretni uvjeti koji će zahtijevati potpunu suradnju sa Haškim sudom, ustavnu reformu, napredak na području javnog radio televizijskog servisa, reformu policije i javne uprave.

Do 15. veljače očekuje se da radna grupa za reformu policije ponudi prijedlog za izradu zakona na osnovu kojih će na nivou BiH biti uspostavljena direkcija za koordinaciju policije, institut za forenzička ispitivanja i vještačenja, ustanova za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, agencija za policijsku podršku, odbor za žalbe građana i odbor za žalbe policijskih službenika.

Lajčak pred Vijećem sigurnosti

Svega petnaestak dana prije parafiranja Sporazuma u svom obraćanju Vijeću sigurnosti UN visoki predstavnik Miroslav Lajčak vrlo je realno prikazao situaciju u BiH konstatirajući da je BiH u krizi i da su pred njom dva puta: eskalacija ili

Miroslav Lajčak

smirenje krize. Pojasnivši da je koristeći svoj mandat uveo niz mjera kojima je cilj bio da ojača funkcionalnost izvršnih i zakonodavnih institucija Lajčak je zaključio da su mjere prije svega u prvi plan izvukle neka suštinska pitanja koja su trovala političku atmosferu pune dvije godine. Posebno je naglasio da se ne može očekivati od građana BiH da beskonačno toleriraju korupciju, siromaštvo i podnose konstantnu nefunkcionalnost izvršnih i zakonodavnih institucija zemlje. “Polovina stanovništva živi na granici ili ispod granice siromaštva i hitno su joj potrebni ekonomski zakoni kako bi se stimuliralo otvaranje radnih mjesta i podigao životni standard. Pored toga, upravo zemlja koja se priprema za članstvo u EU mora usvojiti hiljade zakona i propisa u skladu sa EU, a prema sadašnjem tempu za taj proces trebat će mnogo decenija”, konstatirao je Lajčak.

U svom obraćanju Vijeću visoki predstavnik je također vrlo jasno definirao poziciju međunarodne zajednice ustvrdivši da ona nije dobronamjeran promatrač u političkom životu BiH, već garant sporazuma kojim je očuvan mir u Bosni i Hercegovini više od deset godina te da s ob-

zirom na to ona mora pokazati da i dalje veoma ozbiljno pristupa ovoj obvezi. Zbog toga je i Vijeće za implementaciju mira potvrdilo da OHR treba nastaviti sa radom i ispuniti svoj mandat u skladu sa Daytonskim sporazumom. Istovremeno, Lajčak smatra da je upravo produženje mandata EUFOR-a ključna garancija da se politička pitanja koja moraju biti riješena u okviru poslijeratnog oporavka BiH mogu riješiti u sigurnom okruženju. “Zadržimo vojni kapacitet (trenutna snaga EUFORA u BiH je 2.500 pripadnika) koji trenutno postoji kako bi eliminirali mogućnost da bilo koja stranka poništi napredak koji je do sada ostvaren”, zahtijevao je Lajčak.

Poseban naglasak Lajčak je u svom izvješću stavio na ekonomski napredak koji je političkim zastojeima osujećen u naporima na unaprjeđenju poslovne klime, privlačenju investicija i stvaranju radnih mjesta. Upravo je ekonomski napredak BiH, oporavak Srebrenice i podsticanje procesa jačanja povjerenja i suradnje sa Haškim tribunalom Lajčak istaknuo kao pitanja koja će za vrijeme njegovog mandata biti visoko na listi njegovih prioriteta. Lajčak je ujedno ponovio zahtjev svoga prethodnika Schwarz-Schillinga koji je temeljem presude Međunarodnog suda pravde da je u Srebrenici počinjen genocid i tražio da Vijeće sigurnosti uvede UN-ov Dan Srebrenice u znak sjećanja na tragične događaje koji su se tamo odigrali 1995. i u znak odavanja počasti žrtvama genocida i njihovim obiteljima.

Na kraju svoga obraćanja Lajčak je ustvrdio da vjeruje da sve članice Vijeća za implementaciju, građani BiH žele istu stvar: potpunu implementaciju Daytonskog mirovnog sporazuma i stabilnu i održivu BiH koja ide svojim putem ka članstvu u EU. “Nije pitanje da li domaće vlasti trebaju preuzeti odgovornost nego kada. Ali s preuzimanjem odgovornosti domaće vlasti moraju preuzeti odgovornost i da se učine potrebni politički kompromisi koje traži moderna demokratska država. Pozivam lidere BiH da pokažu takvo liderstvo, da se povuku od konfrontacija i nacionalizma, da ispune uvjete za

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU i pokrenu konstruktivan dijalog u reformiranju Ustava”, zaključio je Lajčak.

Ustavna reforma

Upravo su Lajčakove ocjene izrečene u Bruxellesu pred komisijom Vanjskopolitičkog odbora Europskog parlamenta na određeni način bile uvod u “puštanje balona” bosanskih političara vezano za ustavne reforme. “BiH je nefunkcionalna država zbog tri različita koncepta uređenja. Nitko ne traži najmanji zajednički nazivnik u tim konceptima nego svi pokušavaju nametnuti svoje viđenje drugima u BiH. Bošnjaci traže unitarnu državu s jakim središnjim institucijama, Srbi žele jake entitete koji bi prenijeli neke ovlasti na središnju državu, a Hrvati se zauzimaju za federalno uređenje s tri razine vlasti. Većina građana u BiH zna što želi. Stabilnu i sigurnu parlamentarnu demokraciju uključenu u europske integracije. Politički vođe znaju samo ono što neće, ne i ono što hoće”, ustvrdio je tom prilikom Lajčak.

Prvi su na ustavni teren istrčali HDZ 1990. i HDZ BiH koji su kao svoj model preustroja BiH ponudili uspostavu četiri federalne jedinice od kojih bi jedna bila Sarajevo uređeno kao distrikt. Svaka federalna jedinica imala bi izvršnu, zakonodavnu i sudsku vlast, a jedan od važnijih elemenata za njihovo definiranje bio bi etnički.

Iako se SDA i Stranka za BiH još uvijek nisu službeno izjasnile, predsjednik SDA Sulejman Tihić izjavio je kako dominantno etnički kriterij nije prihvatljiv za Bošnjake kod definiranja federalnih jedinica. Sličan stav je ranije već izrazio i predsjednik Stranke za BiH Haris Silajdžić koji smatra da bi upravo dogovor o ustavnim promjenama moglo osigurati BiH da prestane biti obilježena etničkim podjelama. “Jedino razumno rješenje je da

BiH bude ustrojena prema prirodnim regijama, tim više što je to trend u svim europskim i demokratski uređenim državama”, pojasnio je Silajdžić.

Svi će ovi prijedlozi i zamisli biti na u igri krajem siječnja za kada se priprema razgovor predsjednika šest političkih stranaka BiH (SDA, Stranka za BiH, HDZ BiH, HDZ 1990, Stranka nezavisnih socijaldemokrata i Partija demokratskog progresa) koji čine vladajuću koaliciju s dužnosnicima Europske komisije mogućim ustavnim promjenama u BiH

Dodikove vizije

Iako je predsjednik Partije demokratskog progresa Mladen Ivanić već najavio kako srpska strana neće biti za drastične promjene jer “ima najmanje interesa za promjenu postojećeg stanja” pa se od njih ne mogu očekivati brzi prijedlozi, ovih se dana oglosio predsjednik Saveza nezavisnih socijaldemokrata Milorad Dodik sa svojom vizijom ustavnih reformi. Dodik Bosnu i Hercegovinu vidi kao “asimetričnu federaciju koja bi imala više članica od kojih bi svaka imala karakter države unutar savezne države BiH”. Ovaj bombastični prijedlog odmah je izazvao reakcije sa svih strana, ali zapravo Dodik nudi samo varijaciju onoga što već postoji: BiH je prema Daytonskom sporazumu uređena kao decentralizirana asimetrična federacija sastavljena od dva entiteta, FBiH i RS. Posljednje Dodikove izjave vrlo jasno pokazuju da on počinje zauzimati položaje prije početka ustavnih reformi.

Njegove najave da će tražiti da se u novi Ustav unese odredba o “pravu na opredjeljenje do odcjepljenja” i konstatacije “sadašnja vojska BiH je karikatura” te je treba ukinuti, a državu u cjelini demilitarizirati” samo su nastavak dosadašnjeg djelovanja na rasturanju BiH. “BiH za nas nije sporna dok se u njoj vidi Republika Srpska, a ako netko ne vidi Republiku Srpsku onda ni mi ne vidimo Bosnu”, prijeti se Dodik pozivajući se na Dayton kao garanciju opstanka RS.

Dodik samo i dalje primjenjuje svoj dosadašnji prokušani recept da sa što više buke, nebuloznih izjava i priti-

Vijeće ministara BiH

ska postiže svoje ciljeve. To se čak ne libi više ni javno priznati: “Cilj nam je da riješimo dobru poziciju RS kroz pitanje policije. Kada sam došao u Vladu naslijedili smo stav da se izvrši reforma koja je značila da nema policije RS. Sada smo u situaciji da vidimo da je parafiran Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju EU, a da policija RS nesmetano radi svoj posao neumanjenih nadležnosti i organizacije”.

I dok sije neodgovorne izjave, unutar RS Dodik i dalje ostaje neprikosnoveni lokalni šerif koji je u novu zgradu Vlade RS, staklenu 17-katnicu usred Banja Luke, utrošio 110 milijuna eura. Ma koliko se zalagao za opstanak RS čini se da je socijalna osjetljivost na vrlo niskim granama u tom entitetu pa je tako ovih dana premijerska mjesečna plaća dostigla 5.000 KM dok je najniža mirovina povećana na 150 KM. Ako ništa drugo, bar su umirovljenici u Federaciji donekle u boljem položaju jer tamo najniža mirovina iznosi 281 KM.

Ličnost godine i Jajce-kraljevski grad

Koje se zapravo vrijednosti poštuju u BiH možda je ipak najbolje iščitati iz izbora za Ličnosti godine “Dnevnog avaza” u kojem je za stranu ličnost izabran Miroslav Lajčak, a za domaću Fata Orlović, povratnica u Konjević Polje koja je tražila da se s njenog posjeda ukloni pravoslavna crkva izgrađena u njenom odsustvu i ni za kakve novce nije željela “prodati dio svoje avlije”.

Ako ne u politici, Bosna i Hercegovina ipak pravi iskorake na nekim drugim poljima i u drugim sredinama gdje se s određene distance ipak prepoznaju njene stvarne vrijednosti. Tako je u sjedištu UNESCO-a u Parizu otvorena izložba “Jajce-kraljevski grad”, što je ujedno i dio aktivnosti za nominaciju ovog srednjovjekovnog grada za UNESCO-ovu Listu svjetske kulturne i prirodne baštine gdje se već nalaze povijesna jezgra Mostara sa Starim mostom i most Mehmed-paše Sokolovića u Višegradu. □

Nikola Špirić

Priča o Miloradu Dodiku, premijeru Republike Srpske

Jahač apokalipse – najopasniji velikosrbin

Edis Felić

Umjetno izazvana kriza Vijeća ministara BiH polako se privodi kraju i Nikola Špirić će ponovo biti izabran za predsjedavajućeg. Tako je bh-sapunica napravila puni krug u režiji entitetskog premijera Milorada Dodika, režiji na način kako on jedino i umije – siledžijski, galameći i prijeteci. Dodik je, kao premijer tog dijela BiH, važan faktor u državi koja je Daytonskim ustavom toliko podijeljena da mu omogućuje da se tako ponaša. Osvojivši natpolovičnu većinu u srpskom entitetu, pružena mu je mogućnost da nastavi s uništavanjem Bosne i Hercegovine još efikasnije nego su to činili njegovi prethodnici iz SDS-a. Dodiku je rušilačka aktivnost olakšana ne samo zbog izbornog rezultata, koji je u cijeloj priči mnogo manje bitan, već stoga što je 90-ih godina prošlog stoljeća, za razliku od SDS-ovaca, bio percipiran od javnosti i međunarodne zajednice kao čovjek s kojim se može dogovoriti.

Od Markovića do Garašanina

Drugu polovicu 90-tih godina prošlog stoljeća obilježila je zategnuta situacija u Bosni i Hercegovini, kao posljedica neriješenih ratnih ciljeva. U sumornoj svakodnevnici raznoraznih političkih aktera na pozornicu se polako, ali sigurno probijao jedan Srbin – Milorad Dodik. Ne samo da je zbog svoje žestoke retorike o kriminalcima i stavljanja težišta na rješavanju ekonomskih problema izazvao simpatije kod bosanskih Srba, nego je iste te simpatije izazvao i kod međunarodne zajednice, ali i onih kojima je BiH uvijek bila u srcu. Danas taj isti Dodik, nakon brojnih primitivnih ispada i eskapada, izaziva gađenje kod svakog objektivnog i pristojnog čovjeka.

Priče o njegovoj ranijoj neopterećenosti nacionalizmom padaju u vodu već onoga trenutka kada se sjetimo da je bio član paljanskog parlamenta, paradržavne institucije koja se i u vrijeme agresije zvala "Narodna skupština Republike Srpske". U taj je parlament ušao kao član nekadašnjeg

Milorad Dodik

Markovićevog Saveza reformskih snaga Jugoslavije. Bilo bi nepošteno reći da je kao član Markovićeve stranke Dodik bio velikosrpski nacionalista, ali je razvojem i eskaliranjem krize u BiH odmah prihvatio velikosrpsku opciju. Samim činom ulaska u paljanski parlament to je potvrdio. Još tokom rata počeo se baviti švercom čime je postao ratni profiter, a što nikad nije ni demantirao. SDS mu je, kao članu parlamenta koji nije bio nikakva smetnja za paljansku vlast, prepustio mali dio švercerskog kolača. To što je on tu i tamo bio opoziciono nastrojen prema Karadžiću ne igra ulogu u tome da je on već tada bio velikosrbin.

Kao aktivni član paljanskog parlamentarnog rituala, u kom je svjesno otišao u opoziciju, Dodik je zapravo samo stao u stranu ne petljajući se u zločine koje su radili Karadžićevi zločinci. Iz rata je izašao neokrvavljenih ruku. Pustio je SDS da odradi posao i za velikosrbe njegovog kalibra čekajući svojih pet minuta, jer ga nizašto međunarodna zajednica nije mogla pritisnuti. Upravo će mu takvo ponašanje 14 godina kasnije donijeti veliki politički kapital.

BiH i svijet popušili Milu

Poslije rata sa svojim velikosrpskim istomišljenicima, kao i onima koji su iz raznoraznih razloga napustili SDS, osnovao je Savez nezavisnih socijaldemokrata

(SNSD). Bila je to skupina ljudi koji su važili kao neki umjerenjaci i za koje se nije mogla pronaći zločinačka prošlost. Iako je hrabro prozivao tadašnji vladajući SDS zbog kriminala i korupcije, za Dodika se znalo da mu poslovi takođe nisu bili najčistiji. Kontrolirao je šverc cigareta "Ronhill" u tom entitetu i na njemu se značajno obogatilo. SDS-ove vlasti su mu to i tolerirale sve dok ih nije počeo opasno ugrožavati. No, bilo je kasno za akciju jer je već uspostavio svoju infrastrukturu, tako da mu je samo ostalo da poentira. Poznato je da su ga SDS-ovci pospradno nazivali *Mile ronhill*, ali svi koji su tada bili protiv SDS-a, uključujući i Srbe u tom entitetu, svjesno su gurnuli glavu u pijesak na tu činjenicu samo da se makne dotadašnja vladajuća stranka.

Neuspio eksperiment deradikalizacije manjeg entiteta odvajanjem Biljane Plavšić od SDS-a naveo je i međunarodnu zajednicu da karte za izbore 1998. godine baci na Dodika i njegov SNSD. Iako opoziciono nastrojeni prema SDS-u, svi su oni ipak, na čelu sa Dodikom, bili rezolutno za srpski entitet. No, tada se mislilo drukčije zaboravljajući njegov angažman u paljanskom cirkusu, a još i tadašnji povremeni nacionalistički izleti nisu nikoga brinuli. To potvrđuje i opis Dodika od strane urednika sarajevskih dana Senada Pećanina u intervjuu krajem 90-ih godina, a kojeg se Pećanin sjetio kada je nedavno s Dodikovim suradnikom konstatirao da je Dodik navukao tek pred izbore nacionalistički plašt. "...te sam (Pećanin, op.a.) mu (Dodiku, op.a.) iznio moju zbuñenost njegovim povremenim retoričkim nacionalističkim izletima (pred izbore 1998., op.a.). Rekao mi je da razumije o čemu govorim i ponudio mi sljedeće objašnjenje: 'Odem ja na predizborni miting, recimo u Teslić, i dođe čitav grad. Ja pričam o vladavini prava, zakona, o evroatlanskim integracijama, o ljudskim pravima, ekonomiji - oni u mene gledaju kao telad. Nikakve reakcije. A onda ja bacim

parolu: ‘Ne damo Republiku Srpsku’ - i završio sam posao. Ovacije! Niti ja, niti oni ne znamo šta to znači, ko nam je to otima, ali dotadašnja pozorišna publika provri i odatle se regrutuje dobar dio kojih glasača.’ Odgovorio sam mu da razumijem, ali da ne mogu opravdati takvo skupljanje glasova”, piše Pećanin.

Dodik je uspio nakon tih izbora formirati Vladu što je bitno doprinijelo da se strasti stišaju i da ona glasna ekstremna srpska manjina malo popusti. To je bilo i vrijeme kada se rješavalo pitanje Brčkog koje je bilo dosta osjetljivo. Tada je bilo i onih među Bosancima koji su bili spremni da se to pitanje odgodi za izvjesno vrijeme, dok se Dodik ne ustabilu na vlasti. Bila je to razmljiva i logična odluka, jer bi velikosrpski šovinsti iskoristili svaki povoljan trenutak da destabiliziraju Dodikovu vladu.

Mora se priznati da je u to vrijeme i radio na smirivanju strasti. Često se sastajao s tadašnjim premijerom većeg entiteta Edhemom Bičakčićem i ti su susreti bili mnogo prijazniji nego sa SDS-ovcima, što je ipak utjecalo na povoljniju klimu. Jedan od važnijih rezultata tog doba je da je s entitetskih granica sklonjena policija čije je dotadašnje prisustvo djelovalo više psihološki na ljude iz jednog i drugog entiteta koji su se rijetko usuđivali prijeći na drugu stranu. Ujedno je polako počeo proces povrata oduzete imovine nesrbima na tom području, a suradnja poslovnih ljudi iz oba entiteta bila je s vremenom sve intenzivnija. To je bilo vrijeme kada je omogućen slobodan protok ljudi, robe i kapitala kroz cijelu Bosnu i Hercegovinu, što je, bez obzira na sve, i njegova zasluga.

Od srpske nade do bahatog primitivca

No, osvajanjem vlasti mogla se primijetiti ona druga, tamnija Dodikova strana, koja je sve više dolazila do izražaja. Kriminal i korupcija su nastavljeni jednakim intenzitetom, a do izražaja je došla i njegova druga osobina – bahatost pomiješana sa sirovošću koja je davala ubitačni spoj, što će ga koštati izbora 2000. godine. Dodik je i tada sebi dopuštao da opsuje mater kome hoće ili da se poput zadnjeg čobana svađa s običnim pukom. Tako je zabilježeno da je u jednom restoranu opsavao mater SDS-ovcu Draganu Kaliniću, a očevici su govorili da su već bili zamahnuli i pepeljarama, ali su ih u zadnji čas zaustavili. Predizborno obećanje umirovljenicima da će izmiriti dug nije održao, a za vrijeme njihovog protesta pred zgra-

dom Vlade Dodik se spustio među njih i svađao s njima poput pijačnih kabadahija.

Kriminal i korupcija koji su cvjetali i u njegovo doba, te njegovo bahato i sirovo ponašanje dovelo ga je do toga da mu ni oni pristojniji Srbi više nisu mogli dati podršku. S druge strane, SDS se počeo oporavljati, a jačala je i bosanska ekspozitura Šešeljevih radikala, što je utjecalo da na izborima 2000. godine bude smijenjen radikalno-SDS-ovskom koalicijom. To je bilo upravo u vrijeme kada je u Hrvatskoj smijenjen omraženi HDZ i na vlast je došla trećesječanjska koalicija, a na krilima takve promjene bosanski SDP je uspio sastaviti još kompliciraniju koaliciju od 11 stranaka. I dok su Hrvatska i dio BiH skrenuli ka umjerenosti, manji bosansko-hercegovački entitet ponovo se radikalizirao razočarenjem u Dodika.

Zašto je Dodik u jednom momentu bio popularan na obje strane u BiH? Velikosrbi su agresijom na BiH ostvarili značajan postotak svojih ciljeva. Nisu se doduše uspjeli izdvojiti iz BiH, izgubili su pred kraj rata 20% teritorije koju su kontrolirali (doduše, taj je omjer bio utanačen još mjesecima prije “Oluje”), ali su zadržali kompaktnu teritoriju s gotovo svim prerogativima države. Ako se uzme u obzir da se ciljevi nikad ne ispune u potpunosti, velikosrbi su zapravo bili zadovoljni, čekajući trenutak kada će svi dići ruke od BiH da bi se konačno mogli i izdvojiti. U takvoj situaciji prostora za stranački pluralizam bilo je sve više. Najbitnije je bilo da se ne povrijedi svetinja – ratom i genocidom stečeni entitet.

(Veliko)srbima je bilo važno da ih prestanu lagati i krasti SDS-ovi ratni profiteri i vidjeli su u hrabrim Dodikovim istupima nadu da će se nepravde, koje tište svakodnevi život običnih Srba, ispraviti. U njemu su vidjeli čovjeka koji nije izdao Srbe, jer je cijelo vrijeme agresije bio član fantomskog paljanskog parlamenta i koji se još tada predstavio kao opozicija Karadžićevim jatacima. Dakle, imao je dvije važne osobine. Nije bio član tada već dosta omraženog SDS-a, a bio je Srbin od kojeg se ništa nije čulo protiv velikosrpske agresije.

Probosanski orijentirani građani u njemu su vidjeli prije svega Srbina, ali ne i velikosrbina, s kojim će se moći naći odgovarajuće rješenje bosanske krize. I probosanci su vidjeli šansu da se makne kvilinski SDS i nikom tada nije palo napamet da od Dodika traži osudu postojanja entiteta ili da i njega optuže za kriminal. U njemu je videna nada da će vremenom smiriti strasti te da će se za nekih desetak godina

taj okupirani dio reintegrirati u ustavno-pravni poredak Republike Bosne i Hercegovine. To će se, međutim, nekoliko godina kasnije pokazati kao čista zabluda.

Maska je pala nakon 2000.

Dodik je, iako čovjek sirove kulture, ipak imao instinkt za preživljavanje. Od 2000. godine, kada je izgubio izbore, uporno pokazuje svoje pravo lice. Shvativši da će svoju velikosrpsku orijentaciju morati dokazati žešćom retorikom, počeo je graditi imidž srpskog patriote. U to je vrijeme međunarodna zajednica počela polako pritiskati vladajući SDS i radikale. Smijenjen je predsjednik tog entiteta radikal Nikola Poplašen, nametnute su i neke druge kazne i općenito u tih šest godina dosta je velikosrpskih političara na svim nivoima vlasti smjenjeno. Iako uz velike napore, određene entitetske nadležnosti oduzete Daytonskim mirovnim sporazumom vraćene su Bosni i Hercegovini, a posljednja velika pobjeda bila je pristanak banjalučkog parlamenta, pod kontrolom SDS-a, da se policija prebaci na nivo države BiH. Međunarodna zajednica mogla je lakše manipulirati sa SDS-om jer je ta stranka imala veliku ratnu hipoteku, kao i mnogi njezini članovi. Metodom mrkve i batine malo pomalo neke stvari su se koliko-toliko uredile.

Uporedo s ponovnim slabljenjem SDS-a, koji je bio pored kriminala izazvan i svješču (veliko)srba da se SDS zbog hipoteke ratne prošlosti sve teže suprostavljaju međunarodnoj zajednici, svojim retoričkim nacionalizmom i velikosrpsvom nametnuo se ponovo Milorad Dodik. Svaki put su zapravo Dodikovi ljudi u parlamentu bili protiv odluka u korist BiH ili su nalazili neki razlog da pokušaju zakočiti taj proces. To su mogli jer su kao manjina znali da će prijedlozi SDS-a proći, ili će ih nametnuti Visoki predstavnik, tako da su mirne duše mogli predstavljati građanima tog entiteta svoj (veliko)srpski patriotizam.

Ako ne od 2000. godine, onda već 2004. godine bilo je jasno na koju kartu igra. Još tada je Dodik, dizao tenzije ističući veliki broj Srba poginulih u ratu, doduše priznajući da je ubijeno gotovo duplo više Bošnjaka, ali je svjesno krio činjenicu da je kod Srba poginulo više vojnika, a kod Bošnjaka civila. Poredio je srpske žrtve iz istočne Bosne s onima u Srebrenici i razvijao tezu o građanskom ratu. Njegovi istupi tipa – “srpska je večna” ili “dosta je Srbima nametanja kolektivne krivnje, svi su činili zločine”, preko izja-

ve da bi on za nogometnu reprezentaciju BiH navijao samo protiv Turske, te do usporedbe da je Sarajevo zapravo Teheran, s time da je iranski glavni grad ljepši i prihvatljiviji jer ima manje džamija – jasno su ukazivali da s tim čovjekom nešto nije u redu. Njegova mimikrija, gestikulacija i intonacija u prevladavajućoj velikosrpskoj retorici jasno je pokazivala da to nikako ne može biti gluma. Čudno je da je to veoma mali broj ljudi primijetio. Zapravo, i tada su bila objašnjenja da Dodik igra svoju igru, ali ta igra, kad se malo bolje udubilo u nju, nije bila nimalo dječija ili kazališna. To je pokazao dosta puta u zadnjih nekoliko godina istupajući bahato u cilju obrane ratom i genocidom stečenog entiteta. Cijelo vrijeme, pogotovo još od 2004. godine, on je u žestokoj ofanzivi koja je rezultat, koliko god izgledao samouvjeren, permanentnog straha što će biti s tom velikosrpskom i genocidnom tvorevinom. Dodikovi sljedbenici ni danas, iako to nikad neće priznati, nisu sigurni da li će ta tvorevina opstati. Taj strah u njima je stalan i zato izaziva žestoke nagonске reakcije na svaki spomen jačanja institucija države Bosne i Hercegovine.

Već za pregovaranja o propalom travanjском sporazumu o ustavnim promjenama 2006. godine, bilo je jasno da je definitivno postao vodeći velikosrpski političar i da je krenuo u nezadrživu pobjedu na izborima listopada 2006. godine. Mnogi su smatrali da je najvažnije da se makne SDS, čime bi se otvorio put reformama. Zaboravilo se na činjenicu da se SDS mogao ucijeniti zbog ratne prošlosti, ali Dodik nije. I tu je bila njegova snaga. To su shvatili i Srbi koji su glasali za njega. Poput probosanski orijentiranih građana osam godina ranije, kada su žmirili na njegovo bogaćenje švercom samo da skine jaki SDS, sada su velikosrbi zažmirili na njegov raniji kriminal samo da smijeni slabi SDS.

Dodikov povratak

Dodik nesumnjivo drma tim dijelom BiH, a ni država nije imuna na njegove egzibicije dovodeći u pitanje, poput jahača apokalipse, čak i njen opstanak. Sigurnost mu daje činjenica da na zločinu stvorena velikosrpska tvorevina ima takve ovlasti da je politički siguran od izvanentitetskog ugrožavanja, a ni međunarodna zajednica se ne usuđuje zaprijeti mu na isti način kao SDS-ovcima. Ilustracije radi, od srpskog entiteta iz SDS-ovog perioda potvrđenu reformu policije uspio je razbiti i vratiti na početak. On je vremenom, krivnjom i onih političara koji se

Mile Ronhill - Ja to mogu

zaklinju u BiH, uspio polako nametnuti tezu da je BiH Daytonска tvorevina i da su se Srbi za svoj entitet izborili u građanskom ratu.

Stoga je Dodik po Bosnu i Hercegovinu vrlo opasan, najopasniji! Opasniji čak i od Karadžića i Mladića i bilo bi dobro konačno ga gledati u tom svjetlu, ili bolje reći mraku, jer će se lakše shvatiti kako se riješiti Dodika. Razlog tomu je što su mnogi skloni čak i danas reći da Dodik nije nacionalista. Prema njima, on igra takvu ulogu jer je važno imati vlast u državi kakva je Bosna i Hercegovina odakle se mogu vješto kontrolirati kriminalni tokovi i biznis. Dakle, prema njima Dodikova retorika je samo prilagođena kolektivnoj svijesti koja stanuje u tom dijelu BiH. Krajem studenog 2007. sarajevski »Dani« objavili su intervju s Miloradom Dodikom kojeg je radio Senad Pećanin, dobar poznavatelj bosanske zbilje. Braneći svoj stav da se Dodik danas preobrazio u nacionalistu, opisao je dojmove iz razgovora sa bliskim Dodikovim ljudima koji su mu govorili o njemu. »U ponedjeljak navečer u Banjoj Luci sjedim sa Dodikovim prijateljima. Jedan od njih, vrlo prijatan gospodin, koji je bio veoma angažiran u njegovoj posljednjoj predizbornoj kampanji, nije nimalo sretan zbog Dodikovog radikalizma promoviranog upravo u kampanji, koji uz manje prekide traje i danas. Žalostan je zbog toga, uvjerava me da Dodik nije radikalni nacionalista i objašnjava kako je skrenuo udesno: 'Prvih desetak dana predizborne kampanje sve je bilo uredu. A onda su mu došla dvojica eksperata iz američkog republikanskog instituta IRI i podastri rezultate njihovih istraživanja prema kojima Dodik stoji veoma slabo u istočnom dijelu Republike Srpske. Ja ni danas ne vjerujem u rezultate koje su mu prezentovali. Ali, on je povjerovao i mislim da se prepao da će izgubiti izbore. Od tog trenutka je potpuno promijenio retoriku i radikalno skrenuo udesno.' Ovo objašnjenje mi se čini vrlo uvjerljivim«, napisao je krajem studenog Pećanin.

Dodik se dodikom izbija

Zato će Dodika biti puno teže pobjediti, koliko god jeste neodgojena provincijska sirovina, što je vrlo zorno prikazao prigodom gostovanja na Hrvatskoj televiziji, u emisiji Aleksandra Stankovića »Nedjeljom u 2«. Jedina mogućnost je, kako sada stvari stoje, da ga se riješi zbog sumnji u veliki kriminal u koji se ponovo upleo dolaskom na vlast. Banjalučki novinar Slobodan Vasković prikupio je dokumente koji su objavljeni u emisiji »60 minuta« FTV-a i listovima »Patriot« i »Dani« o pljački 750.000 KM u vremenu Dodikovog premijerskog mandata krajem 90-ih. Pored ovoga, postoje ozbiljne indicije da je Dodik ušao u mutne poslove s prijateljem Slobodanom Stankovićem, čiji je »Integral« gradio novu raskošnu zgradu entitetske vlade u Banja Luci, čija će cijena s kamatama premašiti čak 200 milijuna KM. Tu je i sumnja zbog ubojstva Milana Vukelića podmetnutom bombom u njegov automobil, a Vukelić je javno ukazivao na kriminal Dodikovih SNSD-ovaca u banjalučkoj gradskoj upravi. Međutim, Dodik izgleda ne drži previše do toga i čini se, ako bude maknut sa ove pozicije, to će biti ponajprije stoga jer je njegova bahatost uzela toliko maha da misli kako mu nitko ništa ne može.

No, treba uzeti u obzir da je to vrlo prepreden čovjek koji vjeruje da je vrijeme na strani srpskog entiteta i da je spreman čekati. »Ja nisam avanturist, kako god to vama izgledalo, ja nemam namjeru da se bavim avanturama i da se bavim projektima koji neće uspjeti. Iza mene stoji niz uspješnih projekata i ako se budem odlučivao za bilo koji od tih projekata, baza te odluke biće upravo moje uvjerenje da će to biti uspješna stvar. A uspješna stvar može da bude ako je legitimna, a ne ako je avanturistički postavljena«, rekao je Dodik u intervjuu »Danima«.

To je i inače bila, pored čistih ratnih ruku, njegova prednost. Sa čvrstim gardom prema svim protivnicima, što ga takođe krasi, znao je da ga ne mogu ucijeniti zbog rata i da će doći vrijeme kada će se njegovi ciljevi ostvariti. To je pokazao ulogom u paljanskom parlamentu kada je čekao svojih pet minuta. Nadamo se da mu to sa entitetom neće dozvoliti oni kojima je stalo do BiH, ali mu zato netko konačno treba pokazati zube, jer se samo tako može razgovarati s tako neodgojenim primitivcem. Kako je baš rekao Dodik u Pećaninovu intervjuu – Bosni će krenuti onog trenutka kada se u njoj kapacitira dovoljan broj ljudi jakog karaktera, jake želje da odluče ono što misle da je najbolje. □

Kulminacija krize u Pakistanu

Ubijena Benazir Bhutto

Pakistan se nalazi u najvećoj krizi od svog nastanka. Teroristički napadi i nemiri na ulicama obilježili su prosinac u Pakistanu. Devet je osoba je ubijeno u napadu bombaša samoubojice, koji se automobilom punim eksploziva zaletio u policijsku postaju u pakistanskoj dolini Swat, gdje je vojska provodila operaciju protiv radikala odanih odbjeglom duhovnom vođi Maulanu Fazlullahu. U drugom napadu pet osoba je izgubilo život, a nekoliko ih je ranjeno u samoubilačkom napadu u blizini vojnih objekata na sjeverozapadu Pakistana. Muškarac na biciklu aktivirao je bombu koju je nosio na kontrolnoj točki na ulazu u vojarnu u vojnoj bazi Nowshera. Napad se pripisuje snagama bliskim el-Qa'idi i talibanima koji su veoma aktivni u zabačenim područjima na sjeverozapadu, uz granicu s Afganistanom. Oko 700 osoba ubijeno je tokom 2007. diljem zemlje u valu samoubilačkih napada, a meta su im uglavnom vojnici i policajci. Treći napad odnio je najmanje 50 života, a cilj napada je bila džamija u Charsaddu u kojoj se nalazio Aftaba Sherpaa, donedavni ministar unutarnjih poslova i jedan od glavnih inicijatora borbe protiv islamskih terorista. Međutim, on je izbjegao atentat, kao i 28. travnja kada je ubijeno 28 osoba.

I dok se iznutra tresu od previranja, Pakistan svojim susjedima i svijetu pokazuje moć testiranjem krstareće rakete srednjeg dometa vlastite proizvodnje koja može nositi nuklearne bojeve glave. No malo zatim u zemlji koja raspolaže nuklearnim arsenalom, oporbena čelnica i najvjerojatnije nova premijerka biva ubijena. Pakistanska oporbena čelnica i bivša premijerka Benazir Bhutto ubijena je 27. prosinca u samoubilačkom bombaškom napadu nakon izbornog skupa u gradu Rawalpindiju. Bombaš samoubojica prvo je pucao na Bhutto, a nakon toga se raznio eksplozivom. U eksploziji je poginulo 16 ljudi, dok su desetine ozlijeđene. Ovo je drugi atentat na bivšu pakistansku premijerku nakon što se nakon osmogodišnjeg egzila vratila u Pakistan. Više od 130 osoba je ubijeno, a stotine su ranjene u pakistanskom gardu Karachiju kada je meta također bila Benazir Bhutto. Odgovornost za ubojstvo prodemokratske političarke preuzela je u međunarodna teroristička mreža el-Qa'ida, čiji je vrhovni zapovjednik za Afganistan objavio da je bivša pre-

Benazir Bhutto

mijerka kažnjena jer se udružila s nevjernicima. Svjetski lideri oštro su osudili ubojstvo i pozvali Pakistan neka ne skreće s puta prema demokraciji. Sjedinjene Države osudile su napad u kojem je ubijena pakistanska oporbena čelnica Benazir Bhutto, rekao je jedan dužnosnik State Departmenta. "Taj napad pokazuje da u Pakistanu još ima onih koji žele otkopati pomirbu i demokratski razvoj Pakistana", rekao je zamjenik glasnogovornika Tom Casey. Predsjednik Afganistana, Hamid Karzai okarakterizirao je ubojstvo, kao čin velike brutalnosti koji su počinili neprijatelji Pakistana. Indijski premijer Manmohan Singh je rekao da je Potkontinent izgubio istaknutu političarku koja je radila na postizanju demokracije i pomirbe. Vatikan je atentat nazvao tragičnim i strašnim, a francuski predsjednik Nicolas Sarkozy osudio je "odvratan čin" samoubilačkog napada. Predsjednik Europske komisije Jose Manuel Barroso osudio je napad "protiv demokracije i Pakistana". Burzovni strateg Max King iz Londona smatra da je ubojstvo Benazir Bhutto "totalna katastrofa za Pakistan", koji se po njemu pretvara u još jednu od "promašenih zemalja Azije". "Mislim da bi to moglo utjecati i na Indiju. Ona je kao političarka imala najbolji odnos prema Indiji", zaključuje londonski analitičar. Ubijenu Bhutto ispratilo je više desetaka tisuća pristaša, iskazujući tako svoju tugu i gnjev. U neredima koji su izbili nakon njezinog ubojstva život su izgubile 32 osobe. Benazir Bhutto će na mjestu predsjednika

Narodne stranke Pakistana naslijediti njezin sin Bilawal Zardari. Tako je odlučio Izvršni odbor stranke, koji je pozvao UN da provede istragu o ubojstvu, sličnu onoj o ubojstvu libanonskog premijera Rafica Haririja.

Benazir Bhutto je rođena 1953. u Larkani na jugu Pakistana u bogatoj obitelji tadašnjeg odvjetnika Zulfikara Ali Bhutta, visokoobrazovanog pravnik, koji je studirao u SAD-u, a prije nego što se vratio u Pakistan predavao je pravo u Engleskoj. Studirala je na prestižnim svjetskim sveučilištima Harvardu i Oxfordu. Otac joj osnivač Pakistanske narodne stranke, koji je zatim postao predsjednikom, a zatim i premijerom Pakistana. Sa vlasti ga državnim udarom skida general Mohammad Zia-ul-Haq. Nakon kontroverznog sudskog procesa Ali Bhutto je osuđen na smrt i obješen. Vodstvo strankom preuzima Benazir Bhutto, koja 1988. godine biva izabrana na mjesto premijerke, i time postaje poznata kao prva premijerka muslimanskog svijeta. Nakon što ju je tadašnji predsjednik optužio za korupciju 1990. svrgnuta je s vlasti. Na premijersku dužnost vratila se 1993. godine. Ponovno je uklonjena s premijerskog mjesta 1996. godine, kada je na vlast došao Nawaz Shariff. Sa suprugom Asifom Ali Zardarijem 1999. optužena je za korupciju i osuđena na pet godina zatvora i novčanu kaznu od 8,6 milijuna dolara zbog navodnog primanja mita. Zbog toga je provela osam godina u egzilu u Velikoj Britaniji i Ujedinjenim Arapskim Emiratima, a njen muž u zatvoru. Pušten je na slobodu 2005. godine. Prije njenog povratka u Pakistan sve optužbe su odbačene. U Pakistan se vratila 19. listopada ove godine, unatoč upozorenjima da joj smrću prijeti el-Qa'ida, afganistanski talibani i pakistanske skupine Džihada. Na aerodromu su je dočekali oduševljeni pristaše, na ulicama Karachija pozdravile su je stotine tisuća ljudi. Iako je u Pakistanu nije bilo devet godina, ostala je vrlo popularna zbog svojih stavova i stavova njezinog oca Zulfikara Ali Bhutta. Njen konvoj u Karachiju napao je bombaš samoubojica pritom ubivši 130 ljudi. Ona je srećom ostala neozlijeđena. Predsjednik Musharraf nakon tog napada proglasio je izvanredno stanje i stavio ju u kućni pritvor zajedno s drugim oporbenim čelnicima. Bhutto je

bila poznata kao zagovornica približavanja Zapadu i obrane od radikalne islamizacije, što su podržavali mnogi Pakistanci, posebno oni na razvijenijem jugu zemlje. Željela je urediti Pakistan kao demokratsku zemlju prozapadnog tipa, zbog čega je došla u sukob s autoritarnim strujama unutar pakistanske vojske i s radikalnim proislamskim tendencijama.

Afganistanski predsjednik Hamid Karzai i pakistanski predsjednik Pervez Musharraf u Islamabadu su dogovorili novi način borbe protiv talibana. Dvoje ključnih saveznika u borbi SAD-a protiv terorizma odlučili su udružiti snage protiv zajedničkog neprijatelja. Musharraf je dvije zemlje usporedio s "blizancima koji će se zajedno razviti ili će zajedno patiti i na kraju izgubiti". "Naša je zajednička potreba - suradnja, posebno na području razmjene informacija, kako bismo se zajednički suočili s ekstremizmom i terorizmom koji uništavaju naše dvije zemlje", rekao je Musharraf na konferenciji za novinare odr-

žanoj zajedno s Karzaijem. Na tom tragu je i ofenziva afganistanskih snaga na jugu zemlje, u kojoj je zauzeto talibanskog uporište Muse Qale. Musa Qala je veći grad u provinciji Helmandu i njegovo zauzimanje predstavlja veliki vojni uspjeh za afganistansku vladu. On je svojedobno bio baza za uvježbavanje talibana, koji su ondje primali i brojne strane borce. Inače, područje provincije Helmandu je poznato kao regija s najvećom proizvodnjom opijuma u Afganistanu, najvećem svjetskom proizvođaču tog narkotika, čijom se prodajom financiraju talibani. Novu strategiju afganistanskog predsjednika Hamida Karzaia, kojom u politički proces želi uključiti pobunjenike koji su voljni odreći se nasilja, podržao je i britanski premijer Gordon Brown, tokom svoga posjeta britanskim vojnicima u Helmandu. Nagovještavajući novu strategiju usmjerenu na odvajanje umjerenih pristaša od radikalnih talibanskih vođa, Brown je naglasio kako je 5.000 talibanskih boraca već položilo

oružje u okviru procesa koji britanska vlada podupire. Brown je rekao da će Britanija izdvojiti 450 milijuna funta za razvoj i pomoć stabilizaciji Afganistana od 2009. do 2012. godine. Velika Britanija je u posljednjih šest godina u Afganistanu izgubila 86 vojnika, od čega polovicu u 2007. godini.

Specijalni predstavnik UN-a u Afganistanu Tom Koenigs izrazio je bojazan da bi se destabilizacija u Pakistanu, gdje su izbili neredi nakon ubojstva Benazir Bhutto, mogli odraziti na stanje u Afganistanu. Stabilnost bi trebala osigurati i prisutnost snaga NATO-a, koje se prema izjavi glavnog tajnika NATO-a Jaapa de Hoopa Scheffera neće uskoro povući odande. Scheffer je naglasio da je stanje u Afganistanu i dalje složeno, ali da ima napretka. "Afganistan nije obveza koju prihvatite na dvije ili tri godine", dodao je glavni tajnik. "Razvoj te države trajat će cijelu generaciju ili više generacija", smatra on. □

A.Š.

Pregovori oko statusa Kosova

Bez dogovora – status quo

Lideri zemalja članica Europske unije sastali su se u Bruxellesu na jednodnevnom summitu posvećenom uglavnom Kosovu. Ključno pitanje summita bilo je može li na temelju sadašnje rezolucije 1244 Vijeća sigurnosti UN-a, EU uputiti svoju sigurnosnu i civilnu misiju na Kosovo. Riječ je o 1.800 policajaca, sudaca i istražitelja koji bi trebali pomoći kosovskim vlastima da postupno preuzmu ovlasti misije UN-a. EU je ranije namjeravala tu misiju poslati na temelju nove rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a, koja bi otvorila put za međunarodno nadziranu neovisnost Kosova, ali je to spriječila Rusija, koja u Vijeću sigurnosti ima pravo veta. Na kraju su sudionici summita postigli načelni dogovor o slanju civilne misije na Kosovo. Austrijski kancelar Alfred Gusenbauer je rekao da je pravni temelj za slanje misije postojeća rezolucija Vijeća sigurnosti 1244 na temelju koje je tamo raspoređena misija UN-a. Takvim tumačenjem te rezolucije zaobilazi se Rusija, koja snažno podržava Srbiju u protivljenju neovisnosti Kosova. O pojedinostima i datumu slanja misije trebali bi odlučiti ministri vanjskih poslova. Prvi sljedeći sastanak europskih ministara vanjskih poslova predviđen je za 28. siječnja 2008. godine.

Što se tiče priznanja Kosova od strane EU stvar je napokon jasna: neće se donositi zajednička odluka o priznanju neovisnosti Kosova, već će se svakoj zemlji pojedinačno prepustiti da odluči hoće li i kada to učiniti. Oni očekuju od kosovskih predstavnika da ne žure s proglašenjem neovisnosti, već da to učine u zajedničkoj koordinaciji sa EU i SAD. Više europskih čelnika je posljednjih dana izjavilo da bi Kosovo s proglašenjem neovisnosti trebalo čekati dok se u Srbiji ne završe predsjednički izbori u veljači sljedeće godine. To je najavio i povjerenik Europske komisije za proširenje Olli Rehn, dan nakon što je Srbija odredila da će se predsjednički izbori u zemlji održati 20. siječnja. Čelnici EU-a u zaključcima ističu "uvjerenost da rješavanje otvorenog pitanja Kosova predstavlja jedinstven slučaj koji ne uspostavlja nikakav presedan". Na summitu je zaključeno da su iskorištene sve mogućnosti za dogovorno rješenje statusa Kosova, da sadašnje stanje nije održivo te da je spremna igrati vodeću ulogu u rješavanju tog gorućeg problema. U zaključcima se nigdje ne spominje riječ neovisnost, ali se može iščitati kako se Europsko vijeće "složilo s glavnim tajnikom UN-a da je status quo na Kosovu neodrživ te stoga

ističe potrebu da se krene prema rješenju pitanja Kosova, koje je važno za regionalnu stabilnost". "Takvo rješenje treba osigurati demokratsko, multietničko Kosovo, privrženo vladavini zakona, zaštititi manjina te kulturne i vjerske baštine", stoji u zaključcima summita. Sa summita je poslan jasan signal Srbiji da bi mogla ubrzano doći do statusa kandidata ako ispuni tražene uvjete, tj. osigura punu suradnju s Haškim sudom. "Europsko vijeće drži da je stabilna i prosperitetna Srbija, u potpunosti uključena u obitelj europskih naroda, važna za stabilnost regije. S tim u vezi, Europsko vijeće ohrabruje Srbiju da ispuni potrebne uvjete za brzo potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, i s obzirom na znatne institucionalne kapacitete Srbije, ponavlja da njezin napredak na putu prema EU, uključujući i kandidatski status, može biti ubrzan", stoji u zaključcima. I SAD smatraju da je neovisnost Kosova neizbježna, ali žele učiniti sve kako bi se izbjeglo nasilje pri sve izvjesnijem stjecanju neovisnosti, izjavila je američka državna tajnica Condoleezza Rice. Ona je potvrdila podršku Sjedinjenih Država neovisnosti pod nadzorom srpske pokrajine s 90% albanskih stanovnika, kao što je predviđeno planom

posrednika Ujedinjenih naroda za Kosovo Marttija Ahtisaarija, a kojeg odbijaju Srbija i Rusija. Premijer Kosova Hashim Thaci podržava očekivanja EU i SAD, koji je rekao da će datum proglašenja nezavisnosti uskladiti s EU-om i SAD-om. "Naš kalendar je sinkroniziran s Washingtonom i s EU. Uskladit ćemo proglašenje nezavisnosti sa Zapadom. Kao premijer, zalažem se za usklađeno proglašenje nezavisnosti, prije nego jednostrano", rekao je Thaci u intervjuu koji je objavio njemački dnevnik "Der Tagesspiegel". Srbijski premijer Vojislav Koštunica je zaključke sa summita EU u Bruxellesu nazvao neprihvatljivim i uvredljivim za Srbiju. Po njegovim riječima, neprihvatljivo je da se o "srpskoj pokrajini Kosovo i Metohija govori kao o budućoj pravnoj i demokratskoj državi". "Neprihvatljivo je da se govori o protupravnom dolasku misije EU-a u pokrajinu kako bi se proveo Ahtisaarijev plan za stvaranje jedne marionetske države", naveo je Koštunica u svojem priopćenju. Neprihvatljivo je i to da nema nastavka pregovora i da se priznavanjem jednostrano proglašene neovisnosti podržava kršenje Povelje UN-a i Rezolucije 1244 Vijeća sigurnosti. "Neprihvatljivo je i da se o neovisnom Kosovu govori kao o jedinstvenom slučaju, jer jednostrana neovisnost ne bi predstavljala jedinstven slučaj već bi označila najopasniji presedan učinjen poslije Drugoga svjetskog rata", smatra srbijski premijer.

I u UN-u situacija dolazi do usijanja. SAD i EU su na zatvorenoj sjednici Vijeća sigurnosti o Kosovu zauzeli stav da je iscrpljena mogućnost da se pregovorima dođe do rješenja za status Kosova. Uz ocjenu kako je *status quo* neodrživ i da je potrebno krenuti prema rješenju, u zajedničkoj izjavi se ističe spremnost EU-a da preuzme vodeću ulogu u provedbi rješenja koje će odrediti budući status Kosova, uz stalnu potrebu međunarodne civilne i vojne prisutnosti, radi stabilnosti, ljudskih prava i razvoja. Naglašeno je da je kosovsko rješenje jedinstveno, odnosno *sui generis*, te da ne predstavlja nikakav presedan. Kao okvir za rješavanje pitanja kosovske neovisnosti, trebao bi poslužiti Ahtisaarijev plan, što su najavili američki veleposlanik Zalmay Khalilzad i britanski predstavnik pri UN John Sawers. Taktički gledajući, postojeća rezolucija 1244 omogućuje provedbu Ahtisaarijeva plana o nadziranoj neovisnosti Kosova, što bi učinilo nepotrebnim donošenje nove rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a, a Rusiji izbilo iz ruke prijetnju vetom. Rusi na to ne gledaju baš blagonaklono, što se može iščitati

Kosovo nakon vojne intervencije NATO-a

iz izjave ruskog ministra vanjskih poslova Sergeja Lavrova u intervjuu za dnevnik "Vremja novostej". On je rekao da su planovi SAD-a i Europske unije da zaobiđu UN prilikom donošenja odluke o statusu Kosova "u biti prvi pokušaj da se kaže da Ujedinjeni narodi više ne zanimaju Zapad". Ako NATO i EU izjavljuju da će sami odlučivati kako podijeliti Srbiju, kako joj otkinuti Kosovo, kako spriječiti kosovske Srbe da izraze svoje mišljenje o tome, tada se stavljaju izvan okvira međunarodnog prava", izjavio je Lavrov. On je najavio da će Rusija uložiti veto u Vijeću sigurnosti UN-a u slučaju da se predloži rješenje statusa Kosova kojim bi se dopustilo da ta pokrajina jednostrano proglasi neovisnost. Kako je pojasnio, Rusija to neće učiniti iz pakosti nego zato što je veto važan element međunarodnog prava koje nakon Drugog svjetskog rata omogućava izbjegavanje velikih globalnih sukoba.

Kako napetost raste i Srbija je morala reagirati, te je Skupština Srbije usvojila Rezoluciju o zaštiti suvereniteta, teritorijalnog integriteta i ustavnog poretka Srbije. Po njoj svi sporazumi, uključujući i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU-om, moraju biti u funkciji očuvanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta zemlje. Među ostalim se u Rezoluciji na-

vodi kako je obrana Kosova i Metohije prioritet državnih institucija i svih javnih čimbenika u državi. Vlada Srbije će temeljem usvojene Rezolucije, pred EU staviti zahtjev da misija EU ne može doći na teritorij Srbije i Kosova bez adekvatne odluke Vijeća sigurnosti UN-a, a parlament će donijeti odluku kojom će svi akti kojim se priznaje neovisnost Kosova biti proglašeni ništavim i protivnim ustavnom poretku Republike Srbije. Posebno će se preispitati diplomatski i svi drugi odnosi s državama koje će eventualno priznati neovisnost Kosova. Za Rezoluciju je glasalo 220 poslanika vladajuće koalicije demokratskog bloka, oporbene Srpske radikalne stranke i Socijalističke partije Srbije. Suzdržana su ostala tri poslanika Saveza vojvođanskih Mađara, čiji se čelnik Balint Pastor u raspravi izjasnio protiv Rezolucije. Protiv su bili zastupnici koalicije na čelu Liberalno-demokratskom partijom (LDP) Čedomira Jovanovića. Nenad Čanak iz Lige socijaldemokrata Vojvodine (LSV) je predložio da Srbija prizna nezavisnost Kosova, ali da zahtjeva da manastiri Srpske pravoslavne crkve u budućoj državi dobiju eksteritorijalni status, odnosno postanu mini-države nalik na Vatikan. □

Američka politika: iranski nuklearni program, "rat protiv terorizma", izbori...

Američka priča

"Iran je prijetnja za Sjedinjene Države i Bliski istok unatoč američkoj obavještajnoj ocjeni da je Teheran 2003. prekinuo svoj program razvoja nuklearnog naoružanja", izjavio je američki ministar obrane Robert Gates. U svom obraćanju na sigurnosnoj konferenciji u Bahreinu, Gates je upozorio da Iran, iako je 2003. prekinuo svoj program razvoja nuklearnog naoružanja, ima kapacitet da obnovi program razvoja naoružanja te da i dalje obogaćuje uran, što je ključno za razvoj nuklearnog oružja. On nadalje zamjera Iranu da podržava pobunjenike u Iraku i Afganistanu kao i islamistički Hezbollah i Hamas, te smatra da je njegov raketni program prijetnja cijeloj regiji. Kada su ga upitali ne predstavljali li izraelski nuklearni program također prijetnju regiji, on je to negirao, te odbacio navode da SAD primjenjuju dvostruka mjerila oko nuklearnog pitanja kad podupiru Izrael. Takav njegov stav je izazvao smijeh među prisutnim vladinim dužnosnicima zemalja Bliskog istoka.

Američko obavještajno izvješće nije izazvalo brigu samo u redovima američkih "jastrebova", već i u Izraelu. Izraelski premijer Ehud Olmert kritizirao je izvješće i rekao je da, prema izraelskim obavještajnim procjenama, Iran nastavlja s obogaćivanjem urana i razvojem balističkih raketa. Izraelski premijer je dodao da će njegova zemlja nastaviti tražiti uvođenje novih sankcija protiv Irana, za koji smatra da će do 2010. imati dovoljno obogaćenog urana za nuklearnu bombu. Ubrzo je i načelnik Zdrženog stožera američkih oružanih snaga, admiral Mike Mullen posjetio svoje bliskoistočne saveznike ne bili ih umirio.

Već pet godine traje američko-iransko prepucavanje oko iranskog nuklearnog programa. Sve je počelo 2002. godine kada su članovi iranske oporbe upozorili da Iran tajno razvija centar za obogaćivanje urana u Natanzu. SAD je ustrajao na optužbama na račun Irana, koji je svrstao u "zemlje osovine zla" koje treba uništiti. Baš zahvaljujući američkom inzistiranju, Iran je dobio međunarodne sankcije u 2006. i 2007. godine. Osim sankcija, zveckalo se i oružjem, te se više puta Iranu prijetilo vojnim udarom. No Iran je tvrdoglavo branio svoje pravo na razvijanje svog civilnog nuklearnog programa.

Ministar obrane Robert Gates u Iraku

Osim spomenutog izvješća, sigurno da na odnose SAD i Irana velik utjecaj ima i stanje u Iraku. SAD će teško teško pacificirati Irak bez suradnje s Teheranom. Prema izvještajima američkog zapovjedništva u Bagdadu, u protekloj je godini poginulo 899 američkih vojnika, što je najveći broj poginulih u godini dana od početka invazije. Broj mrtvih u 2007. nadmašio je dosada najveće američke gubitke iz 2004. godine, kada je ubijeno 850 vojnika. Od početka rata u ožujku 2003. poginulo je najmanje 3.902 pripadnika oružanih snaga SAD, od toga 3.175 kao rezultat neprijateljske akcije. Najteže je bilo u svibnju kad je ubijeno 126 američkih vojnika. To je bilo vrijeme ofenzive protiv uporišta pobunjenika, što je povećalo broj okršaja u Bagdadu, i drugim ključnim područjima u središnjem Iraku. Sedam mjeseci kasnije, zapovjednici i vojni analitičari kažu kako se američka agresivna strategija protiv uporišta el-Qa'ide u Iraku isplatila, a u prilog takvoj ocjeni govori podatak o samo 21 poginulom američkom vojniku u prosincu. U izvještaju iransko ponašanje ostaje nepoznanica, no može se iščitati da je susjedna zemlja pomogla pri smirivanju nasilja u Iraku smanjujući dotok navodne pomoći šijitskim borbama, uključujući i materijal za bombe što se podmeću pored ceste, koje su usmratile najviše američkih vojnika.

Ako se nastavi pozitivan trend na terenu, u 2008. godini SAD-e namjerava povući 100.000 vojnika do kraja godine, najavio je američki ministar obrane Robert Gates. Odgovarajući na pitanja novinara u Pentagonu, najavio je smanjene američke vojne prisutnosti u Iraku, u kojem bi trebalo ostati oko 10 američkih brigada. U Iraku je trenutno oko 158.000 američkih vojnika, a upravo je u toku povlačenje prve brigade kojoj neće biti

upućena zamjena. Prema aktualnim planovima Pentagon bi sadašnjih 20 borbenih brigada u Iraku, trebao smanjiti na 15 do idućeg ljeta, a Gates je rekao kako bi njihov broj do kraja 2008. mogao pasti na 10 ako se nasilje nastavi opadati. Naglasio je kako će mogućnosti iračkih snaga da preuzmu veći teret sigurnosti i sposobnosti iračke vlade da djelotvornije upravlja zemljom, biti ključne za tempo američkog povlačenja. Gates je istodobno naznačio mogućnost manjeg povećanja američkog kontingenta u Afganistanu, gdje je u protekloj godini zabilježen porast nasilja.

U SAD su počeli stranački predizbori za predsjedničke kandidate demokrata i republikanaca, koji se uvelike se razlikuje od hrvatskog sustava. Za razliku od nas gdje kandidate nominira predsjednik ili Izvršni odbor stranke, u SAD to rade članovi stranke na predizborima. Naime, pojedinci u stranci najave svoju kandidaturu, a članovi stranke po državama glasaju o tome na predizborima. Delegati iz pojedinih država dužni su glasati na nacionalnoj stranačkoj konvenciji za onoga kandidata koji je dobio najviše glasova na predizborima u njegovoj državi. Predsjednički predizbori se održavaju u izbornoj godini, a ove godine 4. studenog demokratski i republikanski kandidat trebali bi odmjeriti svoje snage na izborima. Predizbori počinju u siječnju u saveznoj državi Iowa ili New Hampshire, a traju do lipnja. Ove se godine predizbori prvo održavaju u državi Iowa 3. siječnja, pa onda u još pet država tokom siječnja, nakon čega u veljači slijedi super-utorak. Super-utorak označava utorak u veljači kada će većina država organizirati svoje predizbore. Iako Iowa i New Hampshire imaju zanemarivo malo delegata na nacionalnim stranačkim konvencijama, činjenica da predizbori počinju s njima im daje iznimno velik utjecaj na konačni rezultat. U pravilu, kandidati koji u tim državama ne osvoje prvo ili drugo mjesto gube popularnost u ostalim državama (tj. neodlučni birači se obično odlučuje za pobjednika iz Iowe i New Hampshirea) i vrlo rijetko na kraju osvajaju nominaciju svoje stranke. Zbog toga kandidati najviše vremena i novca troše upravo u tim saveznicima državama. □

100 godina od rođenja slikara Ismeta Mujezinovića

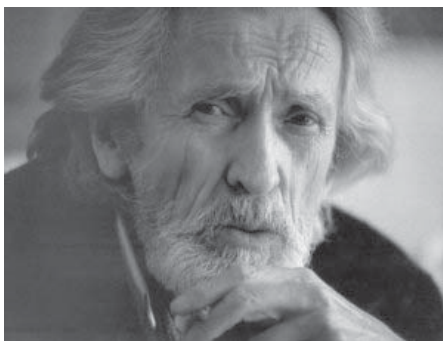
Stvaralac koji nije iznevjerio svoju prirodu

Nakon devedesetih u BiH postoji mala rezerva prema liku i djelu ovog velikana, zbog njegove ideološke orijentacije, mada se čini kako je čitavog života Ismet Mujezinović slijedio isključivo napredne ideje. Uostalom, antifašizam nije ničija ideologija, već naprosto dostignuće.

Ismet Mujezinović jedan je od najvećih bosanskohercegovačkih slikara. Rođen je 2. prosinca 1907. godine u Tuzli. Iza sebe je ostavio izuzetne crteže, akvarele, grafike i platna, nastala u periodu od 1925. do kraja osmog desetljeća 20. stoljeća. Mujezinović je izlagao davno prije početka II svjetskog rata, a bio je potpuno na tragu tadašnjih europskih tokova, zajedno s umjetnicima poput Voje Dimitrijevića, Mice Todorovića, Behaudina Selmanovića, Ive Šeremeta... Svjedočio je da je Bosna istinski pripadala europskom duhu, da nije kaskala za njim kao što to radi sada. Za navedene umjetnike slobodno se može reći da su bili Europejci prije nego što je Bosna bila Europa. Ismet Mujezinović, kao i sve ostale njegovo kolege, bio je inficiran neodoljivim duhom i magnetizmom tadašnjih umjetničkih trendova u Europi. Ismet je iz bosanske kasabe otišao u Zagreb, iz Zagreba u Pariz, iz Pariza u Beč. On je ustvari živio jedan europski život. Bio je boem i imao je onaj, kako kaže Krleža, vitalni elan. Nije se zadržavao samo na estetici svog slikarstva, nego je pisao i dramske komade. Za Mujezinovića se pričalo da je skroman, ali veliki čovjek – velik po svom duhovnom potencijalu.

Tri razdoblja stvaranja

Od trenutka kada je ušao u umjetnički život pa do kraja njegovog života smijenila su se tri različita razdoblja novije povijesti kojima odgovaraju tri jasna perioda i opusa Ismeta Mujezinovića: prvi, koji traje od prve samostalne izložbe 1926. godine do 1941. godine, pun je promjena, sazrijevanja, djelovanja na više područja. To je period humanističkog i ideološkog opredjeljenja i najzad, sjajnog kolorističkog procvata koji se završava 1941. godine, izbijanjem rata. Zatim slijedi ratni, koji traje četiri godine. I treći, poslijerat-

*Akademik Ismet Mujezinović
(1907.-1984.)*

ni, period velikih poduhvata, ciklusa, široke društvene afirmacije, period plodnih godina rada. Nerijetko se kao prva i značajna djela Ismeta Mujezinovića spominju portreti seljaka, staraca, slikani pastelom, sada rasuti po privatnim zbirkama pa i muzejima i galerijama. U listopadu 1926. priređuje prvu samostalnu izložbu u Sarajevu. Prvu značajnu cjelinu slika, s povijesno-kritičkog aspekta, sačinjavaju platna naslikana u tada aktualnoj konstruktivnoj formi, a među ovim ono najbolje

Iz slikarskog opusa Ismeta Mujezinovića

u okviru takvog shvaćanja Mujezinović je postigao na portretima porodice Čaldarović, slikanim 1927. godine za vrijeme ljetnih praznika u Bijeljini. Dvije godine boravka u Parizu, od 1931. do 1933. godine, ne mogu se pratiti na uobičajen način iako je Mujezinović tada, kao i prije i kasnije, bio veoma produktivan. Nije mnogo slikao. Proširio je svoj interes na druge oblasti i to posebice na književnost, kazalište i film, studirao je povijest umjetnosti. Prije povratka u Sarajevo, gdje će se konačno nastaniti od 1936. godine, Mujezinović se zadržava u Zagrebu, na Akademiji 1933. i u Splitu 1935. Tokom desetak godina djelovanja, kretanja i traganja od Pariza, Zagreba, Bijeljine, Splita, Gradca, Tuzle, Beograda do Sarajeva i odlaska u Narodno-oslobodilački rat, Mujezinović je stvorio dvije jasne cjeline: jednu čine brojni crteži izrazitog kvaliteta i aktualnosti, a drugu slike nastale iz potrebe da se zadovolje mecene, klijentela, sredina i namire vlastite materijalne potrebe.

U predratnom opusu, javlja se treća linija u njegovom slikarstvu. To je bio poetski realizam, pa intimizam i kolorizam koji prosto rastapaju socijalnu i idejnu sadržinu dovodeći do čistog kolorističkog slikarstva, ne promjenom stava, koliko nekim dualističkim procesom do smjene angažirane umjetnosti, umjetnošću boje - do l'art pour l'arta. Prve slike iz rane 1945. godine najčešće s temom zbjega slikane su nekom svježom zelenom gamom u neoromantičnom duhu koji podsjeca na predratne slike. Na prvim izložbama ULUBiH-a, njegovi crteži, studije i slike privlače najveću pažnju. Ali, bilo je i kritika. Mujezinoviću su zamjerili, nasuprot ostalim, da slika "jakim bojama", u živom koloritu. Od 1947. godine usredotočio se na jednu veliku temu: *Prelaz preko Neretve*, kojoj će sve ostalo biti podređeno. Završavajući veliki ciklus

Djeca nose ranjenika

Prelaz preko Neretve sa još jednom isto tako velikom slikom *Ustanak*, Mujezinović je završavao i svoj boravak u Sarajevu koje napušta 1953. i preseljava se u rodnu Tuzlu. U susretu sa ljudima, rudarima, prateći život grada, na ulici, u Husinu, na pijaci, šaroliki, a opet obični svijet, umjetnik se vraća zaboravljenom, razabiranju i prepoznavanju onih slika i zvukova koji su ga podsjećali na djetinjstvo. Mujezinović ne samo da je bio osnivač Udruženja likovnih umjetnika, već je bio osnivač i državne škole za likovnu umjetnost u rangu akademije. Tadašnji polaznici te škole su imali indekse. Na primjer, kod Mustafe Peze ili Mevludina Ekmečića ili Marija Mikulića piše: *Umjetnička škola profesora Ismeta Mujezinovića*. Nije se zadržavao samo na tome. On je jedan od osnivača *Bosna filma*. Zatim je jedan od osnivača *Akademije nauka i umjetnosti*, čiji je bio redovni član, i *Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, koja se onda zvala *Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti*. Jedan je od osnivača časopisa *Pozorište*, koji je izlazio prije nekih pedesetak godina. A bio je i inicijator Festivala kratkometražnih dokumentarnih filmova u Tuzli, koji se održavao preko dvadeset godina.

Umjetnost kao osvajanje slobode

Mujezinović će se ostvariti kao slikar narodnooslobodilačke borbe i partizanske revolucije u kojoj je i sam sudjelovao. Nakon Drugog svjetskog rata velikim potezima risao je prizore partizanske epopeje,

među kojima se ističe ciklus *Prelaz preko Neretve*, upadajući ponekad u zamku socijalističkog realizma, ali i u tom žanru pulsirao je njegov autentični dar, tako da te slike nisu puka apologija ideologiji, već i autentična umjetnička priča. Slikao je ono što je vidio, vjerujući da se ta priča više neće ponoviti. Umjetnost je osvajanje slobode, ali on je vjerovao da je to i partizanska borba, tako da su se u njegovim slikama susreli i označitelj i označeno, rečeno jednim *desosirovskim* izrazom. Vjerovao je da njegov kist može biti i mač u borbi za socijalnu pravdu. Njegove freske u sarajevskom Domu Vojske Federacije (nekad se to zvalo Dom Jugoslavenske narodne armije) upečatljivo govori o tom vremenu zanosa jednom borbom za državu koja je propala nakon Mujezinovićeve smrti. Danas ih doživljavamo kao svjedočenja o životu koji je bio i trajao prije izbijanja pompejske lave. Nakon devedesetih u BiH postoji mala rezerva prema liku

Ustanak

i djelu ovog velikana, zbog njegove ideološke orijentacije, mada se čini kako je čitavog života Ismet Mujezinović slijedio isključivo napredne ideje. Uostalom, anti-fašizam nije ničija ideologija, već naprosto dostignuće. Svaki umjetnik ima svoje svijetle i manje svijetle trenutke. Međutim, ta ideološka premisa vezana za Ismeta Mujezinovića se može uzeti uvjetno. Jer, ipak, imao je on i svoju stvaralačku sumnju, svoju stvaralačku i ljudsku tugu. Međutim, i Velázquez i Renoir i Rembrant su isto tako slikali kraljeve i prinčeve. Dakle, treba se osloboditi te ideološke skrame i promatrati stvaraoca u totalitetu. On je bio svjestan svoga stvaralaštva, bio je svjestan svoje stvaralačke etike, ali je ipak bio stvaralac koji nikad nije iznevjerio vlastitu prirodu.

Svečana manifestacija u Tuzli

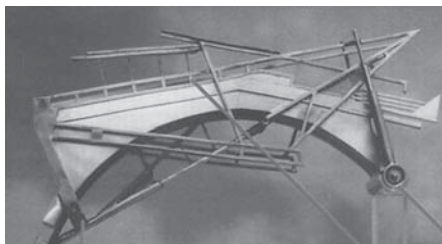
Može se nepretenciozno reći da je Mujezinović bio jedna od duhovnih vertikala tuzlanskog kulturnog kruga. I ne samo tuzlanskog, nego i bosanskohercegovačkog, pa i ex-jugoslavenskog. Povodom *Stotinu godina od rođenja akademika Ismeta Mujezinovića*, kao spomen na ovog velikog slikara koji je rođen u Tuzli, gdje je stvarao svoja najveća djela, u njegovom rodnom gradu od 1. do 3. prosinca upriličena je Svečana akademija u velikoj sali Bosanskog kulturnog centra Tuzla. Na akademiji su govorili Jasmin Imamović, gradonačelnik Tuzle, i Oskar Danon, jedan od posljednjih iz kruga Collegiuma artisticuma, istaknuti kompozitor i dirigent koji je veliki dio svoje karijere vezao za Bosnu i Hercegovinu. Nastupila je i Sarajevska filharmonija. Drugog i trećeg prosinca posjetitelji su mogli pogledati izložbu *Ismet i njegovi đaci*, kao i *Lik Ismeta Mujezinovića u djelima likovnih umjetnika* u Međunarodnoj galeriji portreta Tuzla i Međunarodnom ateljeu Ismet Mujezinović. Također, 2. prosinca bila je otvorena druga stalna postavka djela Ismeta Mujezinovića. U obilježavanju stogodišnjice rođenja velikog bosanskohercegovačkog slikara sudjelovale su osnovne i srednje škole iz Tuzle. Pokrovitelj manifestacije je Kabinet gradonačelnika Tuzle Jasmina Imamovića. Stogodišnjice su svakako značajan događaj u kulturi svakog naroda. Ovom prilikom mogli bi citirati BiH pjesnika Izeta Sarajlića koji poručuje: "Doba velike umjetnosti je prošla, ali ja sam u njemu živio i nije mi žao". □

“Umjetnička” instalacija na Starom mostu u Mostaru

Most okovan u željezo

Bosanskohercegovačku štampu i javnost preplavljaju vijesti o vizionarskoj misiji austrijskog umjetnika Michael Pühringera da okuje Stari Most u Mostaru i na njega instalira svoj umjetnički rad sveukupne težine od 14 tona. Ionako raznim problemima bremenitome Mostaru samo je još falila ta instalacijska *grba*, mnogi su s razlogom primijetili. U pismu namjere, arhitekta i kipara Michaela Pühringera (arhitektonski birokrat koji se sporadično bavi umjetnošću skupio je od raznih sponzora 970.000 eura), koji je ujedno i pokretač cijelog projekta, objašnjava se da je cilj cijele, kako je zove, konstrukcije, ukazati na političku situaciju u Mostaru te posteci njemačka i austrijska poduzeća da ulažu u BiH. “Meni je bilo jasno da se poslije nasilnog razaranja mosta i u pogledu na ponovnu obnovu ne može jednostavno ostati na rekonstrukciji i da se ratna događanja na prikladan način trebaju obilježiti u obnovi. Sama rekonstrukcija meni daje pogrešnu sliku, naime nepriznavanje ratnih rana, a time i njihovo potiskivanje. Moj projekt kreće se u polju neizvjesnosti između harmonije i disharmonije, dinamike i statike, agresivnosti i mira, smirujućeg i razdražujućeg, od ponovnog priznanje do totalnog nerazumijevanja i odbijanja.”

Kao simboličan korak provedbe ovog projekta u djelo Centar za mir i multietničku suradnju iz Mostara započeo je 2004. s dodjelom Nagrade za mir u vidu male skulpture mosta s instaliranom umjetničkom konstrukcijom. Dosadašnji dobitnici nagrade su bivši češki predsjednik Vaclav Havel, bivši austrijski ministar vanjskih poslova Alois Mock i bivši predsjednik Južnoafričke Republike Nelson Mandela. Pühringerov Projekt podržavaju i sponzoriraju austrijske tvrtke. Izložbe u povodu ovog projekta održane su u Zagrebu, Beogradu, Sarajevu, Ateni, Istanbulu, Mostaru, Stöckholmu i Beču. Iz državnog Povjerenstva za zaštitu spomenika navode da ovaj projekt, koji će potrajati mjesec dana, neće ni na koji način ugroziti sam most kao spomenik. “Dio je to suvremene umjetnosti koja će se izvanredno uklopiti u arhitektonski kompleks mostarskog Starog grada”, istaknula je dr. Amra Hadžimuhamedović, predsjednica Povjerenstva za zaštitu spomenika BiH i dodala, “ako Povjerenstvo ocijeni da ova umjetnička instalacija

Planirana instalacija

neće oštetiti most i neće utjecati na sigurnost UNESCO-va spomenika, Pühringeru će se odobriti postavljanje. Vrlo je bitno i koliko umjetnik planira konstrukciju držati na mostu. Ako to bude više od tri mjeseca, isto mu se neće dopustiti.”

Članovi “Peace Connectiona Mostar 3000” (organizacije koja stoji iza čitavog projekta) prije dva mjeseca boravili su u Mostaru no nisu naišli na oduševljenje Mostaraca njihovom idejom, a u Gradskom vijeću Mostara bili su iznenađeni i samim pitanjem o mogućem projektu na Starom mostu. “Protiv smo svakog opterećenja Starog mosta, a za bilo kakve instalacije nužno je nabaviti niz dozvola nadležnih tijela”, komentirao je Mustafa Alendar, glasnogovornik Gradskog Vijeća Mostara. Inicijativu Austrijanaca, Tihomir Rozić, zamjenik direktora PCU-a, Agencije za implementaciju izgradnje projekta Starog mosta, ocijenio je više nego neprikladnom i neumjesnom. “Upoznat sam sa tom inicijativom, a imao sam priliku upoznati i gospodina Pühringera. Pitao sam ga jesu li imali sličnu inicijativu za instalaciju, na primjer, na katedrali ili znamenitostima u Kölnu, Beču ili Pragu. Nije moguće da se tako nešto dopusti na Starom mostu”, kazao je Rozić, podsjećajući da bi realizacijom zamišljene željezne instalacije Stari most pretrpio mnoga bušenja, što se, kako je naglasio, ne može dopustiti. “Dok sam ja ministar, Pühringer neće postaviti čeličnu konstrukciju na Stari most. Neću dopustiti da se ta ljepota zarobi u željezo”, kazao je federalni ministar kulture i sporta Gavriilo Grahovac. Ministar Grahovac objašnjava kako mu je Michael Pühringer prije nekoliko mjeseci prezentirao svoju umjetničku instalaciju, koju podržava i austrijska vlada, ali da mu je odmah tada dao do znanja da svoje namjeru, iako je ona u svom cilju obrambena, neće ostvariti. Međutim, Pühringer, koji ima podršku nekih političkih

struktura u Mostaru, najavljuje da bi se konstrukcija postavila do 2010. godine, a o ozbiljnosti cijele inicijative govori i činjenica da se maketa Starog mosta sa željeznim okovom već nalazi u Centru za mir i multietničku suradnju u Mostaru.

Mnogi će biti zgroženi kada surfajući Internetom naiđu na site organizacije “Peace connection Mostar 3000” gdje se Stari most opisuje na ovaj način: »Most je bio izgrađen jednostavno da se spoje dvije obale Neretve, bez ikakve ukrasne namjere ili posebnog značaja. Glavni uticaj na dizajn mosta je morfologija mjesta i okoline. Cijeli kompleks nije posljedica jednog dizajna nego razvoj kroz doba, zavisao od povijesnih događaja i potrebe za zaštitu prijelaza preko rijeke.” Kao arhitekta i umjetnik (iako skromne reputacije), gosp. Pühringer bi morao znati da je već sama simbolika ponovne izgradnje Starog Mosta koji je tu stajao i spajao 450 godina sama po sebi umjetnički čin i umjetnički rad koji najrječitije i najjasnije šalje poruku o neophodnosti i neminovnosti spajanja i zajedničkog življenja mostarskih građana. Pühringer želi na jedan umjetnički i simbolički fantastičan rad dodati još nešto. Zar je stvarni cilj umjetnika njegova potreba da pomogne harmonizaciji međuljudskih odnosa u Mostaru? Zar time što će ulažući 970.000 eura u suvišnu i nepotrebnu intervenciju i svojim radom narušiti savršenu harmoniju Starog Mosta? Krajnje je vrijeme da se prekine praksa samovoljnog međunarodnog (u kooperaciji sa domaćim art diletantima) postavljanja “umjetničkih radova” upitne ili u najmanju ruku, umjetnički nevalorizirane kvalitete. Nakon što je BiH postala lager svakovrsnog kemijsko-biološkog, medicinskog, tehnološkog, elektronskog i drugog svjetskog ili bolje reći bjelosvjetskog otpada treba spriječiti da to postane u kulturnom smislu. Ako stvarno organizacija “Peace connection Mostar 3000” ima višak novca i želi ih uložiti u razvoj Mostara i regije onda ima mnogo boljih načina za to. Neka ulažu u projekte, koje grad Mostar sigurno ima u svojim planovima razvoja, neka stimuliraju turističke organizacije u Austriji i Njemačkoj da dovedu turiste – ne da se čude instalaciji – već da uživaju u čistoci i jednostavnosti te građevine, jedinstvenoj u svijetu. □

F.M.B.

Ogled – kapitalizam i radnička klasa

(Sup)kultura u životu radnika

Ajka Tiro Srebreniković

Jedan profesor na predavanju iz kulturalnih studija je rekao: “Muka provincijskog života je neke od vas dovela na ovaj studij.” Nakon određenog vremena, koje me dijeli od tih predavanja iz 2005. godine, shvatila sam kako je mnoge od nas neka vrsta muke doista bila dovela na taj studij. Stalna potreba za traženjem odgovora na pitanja koja se odnose na ogromne socijalne razlike, o ulozi žene u društvu, umjetnosti, demokratičnosti, društveno-političkim promjenama, itd. dovela su me u situaciju da pokušam potražiti odgovore, naravno samo za sebe, u nekoj drugoj avliji koja je sasvim drugačija od moje. Možda bi se moja namjera mogla nazvati i egoističnom jer je i ovo stjecanje znanja, na žalost, samo moja vlastita potreba. U današnjem vremenu, očito, da postoji znanje koje ima dva ili više lica, pa ga se često poistovjećuje s onom osobom koja ga je usvojila. Te, helem neje, ako nam se osoba dopada, onda nam se dopada i “njeno znanje”, a niti ne razmišljamo o tome da znanje nije privatna stvar niti je moglo samo nastati nego u kolopletu različitih tekstova (intertekstualnost), iskustava, itd. nadograđujemo predodžbe, obogaćujući vlastiti duhovni svijet.

U današnjoj (sup)kulturi u kojoj i sami svjesno ili nesvjesno participiramo, postalo je “sramotno” razgovarati o socijalnim razlikama. Svoja druženja najčešće okrunimo kakvom dobrom šalom, razbibrigom ili razgovor povedemo o poznatim kozmetičkim imenima, garderobi, modi – ama ko će mozak opterećivati tamo nekim šugama, samo se insan bezbeli nasekira i ništa od toga na kraju nema. “Njima njihova, nama naša nafaka i šta se više ima o tome raspredati.” Ili se pravimo bedaci ili je ova misao postmodernog čovjeka doista postala pljesniva te se zbog toga ne može vidjeti kako u kapitalizmu postoje dva osnovna tabora: oni koji proizvode i oni koji troše. U sferi proizvodnje netko mora raditi i donijeti na tržište gotove proizvode. Onda dolazi do paradoksalne situacije u kojoj su glavni akteri radnici, a o njihovim vlastitim životima se ništa ne govori. Diskurs koji je govorio o radništvu, davno je prevaziđen i ustupio je mjesto onim temama koje propagiraju

nacionalnu osviještenost, ugroženost od strane drugih nacija, jednakost ne na razini pojedinačnog nego na razini kolektivnog (općeg). Oni koji su bili u situaciji da raspravljaju s onima koji imaju drugačije mišljenje od našeg vlastitog, dobro se sjećaju kako su naše mišljenje znali etiketirati kao zastarjelo i povijesno neprihvatljivo, što znači da nije moderno i da nije trenutno u trendu. Takvo etiketiranje znači samo jedno: ako nas se želi izbaciti iz diskursa onda se naše mišljenje želi odmah na početku okarakterizirati nazadnim. A to samo vodi u novi paradoks jer demokratičnost nameće misao kako svi imamo pravo govoriti (komunicirati), a onda nam jači sugovornik kaže kako je nešto prevaziđeno. Oni koji imaju moć nastoje kulturu iz anđeoskih visina spustiti u našu svakodnevicu. A što je s kulturom u radničkim pogonima, radničkim naseljima ili na periferijama velikih “kulturalnih centara”? Naši javni mediji, časopisi i veliki mozgovi namjerno zaobilaze sferu proizvodnje. Zašto? Je li sramotno biti u radničkom pogonu ili je ta vrsta ljudi u manjini pa o njima profinjena elita i ne treba misliti? U prostoru u kojem postoji buka, gableci i radnik kojemu je nespretno ispao čekić pa mu se društvo oko smije, slike su koje današnja djeca ne mogu nigdje vidjeti. Postoji ignoriranje od strane moćnih, onog dijela društva koji

svojim fizičkim radom zarađuje svoj kruh svagdašnji.

Kapitalizam je izvrsno razradio taktiku kako će prikazati svoju crvenu djecu. U ime demokracije, na TV-ekranima prisutni su radnički glasnogovornici koji se kroz sindikat zalažu za radnička prava. Kapitalizam strogo vodi računa i o slobodnom vremenu svojih radnika pa su reklame na TV-u prepune preporuka za bavljenje tjelovježbom (a svaka tjelovježba predstavlja nadzor nad narodnom energijom), planinarenjem ili reklamama o vrlo povoljnom godišnjem odmoru na obalama našeg prelijepog Jadrana, naravno s odgodom plaćanja ili plaćanje na šest, dvanaest ili čak dvadeset četiri obroka. Nekad se i moglo čuti: “Ra-ra-radnička odmara se klasa, pla-pla-plavi se Jadran talasa.” Danas ni toga nema. Nema radničke klase, svi su postali gospoda. Današnja (sup)kultura je, možda, najbolji oblik kritičkog promišljanja i najbolji odgovor na trenutnu društvenu situaciju. Tu dolazi do različitih oblika kreativnosti koji najčešće vuku u dolinu kiča, ali su i kreativnost i kič rođeni iz bijesa. Prostor za izlaske radničkih obitelji najčešće su zatvoreni prostori, veliki šoping centri. U njima se može kupovati (peglajući kartice), jesti i piti. Dijete u kolicima može uz tetrapak soka i neko pecivo dobro i večerati. (Sup)kultura je slika u zrcalu koja oslikava sveukupnost društvenih procesa. □

Islamsko učenje o Isusu/Isau a. s. (I)

Mirza ef. Mešić

“A da je Gospodar tvoj htio, sve bi ljude sljedbenicima jedne vjere učinio. Međutim, oni će se uvijek u vjerovanju razilaziti, osim onih kojima se Gospodar tvoj smiluje. A zato ih je i stvorio...”

(Hud, 118, 119)

U navedenom kur'anskom ajetu Uzvišeni Allah nas informira da je želio, On bi sve ljude stvorio kao sljedbenike jedne vjere. Međutim, svojim htijenjem i mudrošću, omogućio je da ljudi zauzimaju različite stavove i uvjerenja, kako u drugim vidovima života tako i u razumijevanju i življenju vjere. I doista, iščitavajući povijest ljudskog življenja na Zemlji, nailazimo na brojne i različite oblike ljudske religioznosti: od obožavanja Jednoga Boga do različitih politeističkih oblika religioznosti, kao što su obožavanje nebeskih tijela, prirodnih pojava, životinja, samog čovjeka ili onoga što je čovjek napravio poput kipa ili totema.

Stvorivši čovjeka, Bog je u njegovo biće utkao sposobnost rasuđivanja, promišljanja i zaključivanja o pojavama oko njega, dajući mu u isto vrijeme povjerenje (emanet) namjesništva (halife) na zemlji, za što će ga na Sudnjem danu pozvati na odgovornost.

Tim kvalitetama čovjek je postao krunsko Božje stvorenje koje se razlikuje od svih drugih stvorenja. Čovjek se svojim plemenitim djelima, koja prozilaze iz čvrste vjere u Jednoga Boga, u duhovnoj vertikali može uzdići i približiti svome Stvoritelju više nego i sami meleki (anđeli), ali se isto tako svojim lošim djelima može spustiti na niže duhovne stupnjeve od same životinje. Bog je dopustio, ili bolje rečeno, omogućio da ljudi ne samo iskrivljeno vjeruju, nego čak i negiraju Boga kao izvora cjelokupnog života u Univerzumu, jer im je podario slobodnu volju i mogućnost izbora. Ipak, iz svoje milosti, Allah Uzvišeni je olakšao čovjeku u njegovom traganju za uzrocima postojanja i smislu njegova života. Vremenom je objavljivao odabranim ljudima – Poslanicima – Istine o Sebi, Jednom i Jedinom Gospodaru i Stvoritelju svjetova, te Istine o čovjekovom postojanju i njegovom ovozemnom i budućem životu. U

Levha Allah

svakoj Objavi traženo je od čovjeka da prizna i posvjedoči postojanje samo Jednoga Boga, na arapskom Allaha džellešanuhu, i da samo Njemu izražava svoju pokornost (islam), pri tome ne pripisujući nikome i ničemu božanske osobine.

Svi Poslanici su dobivali Objavu sa istoga izvora. Muslimani ne prave nikakve razlike između njih, s tim da samo slijede Muhammedov vjerovjerenje. Prijašnje su Objave narušene ljudskom rukom za razliku od Kur'ana koji je u potpunosti sačuvan i predstavlja konačnu formu i sadržaj jedne te iste vjere – islama. Zato muslimani vole kazati kako je islam i najstarija i najmlađa vjera te da su svi poslanici zapravo bili muslimani.

Isa, Mesih, sin Merjemin - Poslanik islama

Kada pišemo ili govorimo o vjerama u Jednoga Boga mislimo na tri monoteističke religije: židovstvo, kršćanstvo i islam. Svaka za sebe tvrdi da će upravo njeni sljedbenici postići vječno blaženstvo na budućem, vječnom svijetu. Gdje se, zapravo, razilaze tri monoteističke vjere?

Ne ulazeći u šire rasprave, možemo kazati da se židovstvo, kršćanstvo i islam u svojim naučavanjima razilaze prije svega u međusobnom osporavanju, odnosno priznanju. Židovstvo ne priznaje kršćanstvo, dok kršćanstvo priznaje židovstvo, ni židovstvo ni kršćanstvo ne priznaju islam, a islam priznaje i židovstvo i kršćanstvo (Ehlu-l-Kitab) i sve starozavjetne poslanike. Ključna točka razilaženja triju religija je Isa, Mesih, sin Merjemin/Mari-

jin, neka je Allahov mir i blagoslov na njega i njegovu majku. Iako je po pripadnosti narodu bio Židov, oni ga nikada nisu priznali svojim Poslanikom. Štoviše, osporavali su mu poslanstvo te onemogućavali na razne načine u njegovoj poslaničkoj misiji. Mnogi kršćani vjeruju da su tadašnji Židovi krivi za njegovu smrt. Poslije njegove smrti, o kojoj kršćani i muslimani zauzimaju različite stavove, javlja se nova vjera nazvana po njemu - kršćanstvo. Konačna forma te vjere, nastala nekoliko stoljeća poslije smrti Isaa a.s. (325. godine na Drugom koncilu u Nikeji, kasnije dograđivana odnosno mijenjana kroz povijest), zasniva se na vjerovanju u trojstvo. Osim Bogu, kršćani božanske osobine pridaju Isusu i Svetom duhu, čemu se Kur'an oštro suprotstavlja. Za muslimane Isa a.s. je samo čovjek, predposljednji Božji poslanik u nizu Poslanika. Njemu je Allah Uzvišeni objavio Indžil (Radosna vijest). Bio je musliman, što znači pokoran Allahu i Njegov odabranik. Muslimani ne prave nikakve razlike između njega, Muhammeda a.s. i drugih Poslanika: *“Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici - svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: ‘Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.’ I oni govore: ‘Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; tebi ćemo se vratiti.’”* (El-Bekara, 258)

Isus/Isa a.s. u Kur'anu

Kronološki gledajući, Kur'an svoje izlaganje o Isaa a.s. počinje kazivanjem o njegovoj majci, časnoj Merjemi (Mariji) i njenim rađanjem u obitelji Ali Imran. Ta je obitelj bila zadužena za održavanje Hrama u Jeruzalemu kojeg je sagradio Sulejman a.s., sin Davudov a.s. (Solomon, sin Davidov). Allah potvrđuje da je to jedna od najodabranijih obitelji koja je uopće živjela na zemlji: *“Allah je odabrao i odlikovao Adema i Nuha i Ibrahimovu porodicu, i Imranovu porodicu nad ostalim svijetom.”* (Ali Imran, 33). Treća kur'anska sura (poglavlje) nazvana je po

ovoj obitelji. Za Merjemu Allah dž.š. kaže da je najčasnija žena koja je ikada hodala zemljom. Ona je jedina žena imenom spomenuta u Kur'anu, a devetnaesto kur'ansko poglavlje imenovano je po njoj. Merjema/Marija više se puta spominje u Kur'anu nego u cijelom Novom zavjetu (Bibliji). Sve do njenog rođenja propisi su nalagali da samo muška djeca mogu služiti u Hramu. Njena majka, dugo čekajući trudnoću, zavjetovala se da će, ako zatrudni sa svojim mužem, svoje dijete podariti za službu u Hramu. Nakon što je uvidjela da je rodila žensko, pravdala se Allahu: "Gospodaru moj, rodila sam žensko, a muško nije što i žensko. Dala sam joj ime Merjem. Ja nju i njen porod stavljam pod Tvoju zaštitu od prokletog šejtana." Allah dž.š. dozvoljava Merjemi da boravi u Hramu u kojem je cijelo vrijeme samo Njemu činila ibadet. Izrasla je u ženu velikog znanja i mudrosti te iskrene vjere u Allaha dž.š. I meleki su joj dolazili razveseljavajući je i savjetujući je: "Merjema, Allah je tebe, zaista, odabrao i čistom učinio! On je tebe odabrao nad ženama svjetova! Merjema, budi skrušena i Gospodaru svome sedždu čini, i Njemu se klanjaj zajedno sa onima koji Mu se klanjaju." (Ali Imran, 42,43.) O njoj je cijelo vrijeme brinuo muž njene sestre Allahov Poslanik Zekerija a.s. (Zaharije), uvjerivši se u poseban Merjemin status kod Boga. I o tome nas Allah dž.š. informira: "I Gospodar njezin primi je lijepo i učini da uzraste lijepo. Kad god bi joj Zekerija u hram ušao, kod nje bi hrane našao. 'Odakle ti ovo, o Mejrem?', on bi upitao. A ona bi odgovorila: 'Od Allaha! Allah opskrbljuje koga hoće, bez muke.'" (Ali Imran, 37)

U Hramu, tijekom njena ibadeta, Merjemi se u liku savršena muškarca javlja melek Džibril (anđeo Gabrijel) koji joj saopćava vijest da će roditi sina što je kod nje izazvalo šok i strah. Merjema je logično i u nevjerici postavljala pitanje kako može roditi dijete kada je nije nijedan muškarac u životu dotakao. O tome Uzvišeni Allah kaže: "I spomeni u Knjizi Merjemu kada se od ukućana svojih na istočnu stranu (Hrama) povukla. Ona je postavila paravan da se zakrije od ostalih; te smo joj Mi poslali Našeg Meleka Džibrila, i on joj se pojavi u liku savršena čovjeka. 'Ja se utječem Milostivom od tebe, ako se Njega bojiš!', uzviknu ona. 'A ja sam upravo glasnik od tvoga Gospodara', reče on, 'da ti poklonim dječaka čista!' 'Kako ću imati dječaka', reče ona, 'kada me nijedan muškarac dodirnuo ni-

je, a ja nisam nevaljalica!' 'To je tako!', reče on, 'Gospodar tvoj je rekao: "To je meni lako", i zato da ga učinimo znamenjem ljudima i znakom milosti Naše. Tako je unaprijed određeno.'" (Merjem: 16-21)

Dok ju je smirivio riječima upućenim od Uzvišenog Allaha, Džibril je puhnuo prema njoj od čega je Merjema zanjela Isaa a.s.: "Merjemu, kćer Imranovu, koja je nevinost svoju sačuvala, a mi smo udahnuli u nju od Našeg duha; i ona je posvjedočila istinitost riječi svoga Gospodara i Njegove objave, i bila je od istinski predanih (robova)." (Tahrim: 12) I na drugom mjestu u Kur'anu Allah dž.š. spominje ovaj događaj: "I spomeni onu koja je sačuvala svoju nevinost: Mi smo udahnuli u nju od Našeg duha, i učinili nju i njena sina znamenjem svjetovima." (El-Enbija, 91)

Kur'an Časni

Optužbe za blud

Merjema je pretpostavljala da će biti uznemiravana i provocirana zbog trudnoće. Bila je uvjeren da svijet neće povjerovati da je njen slučaj izravna Allahova odredba, iako su je poznavali kao pobožnu, bogobojaznu i čestitu ženu. Zato je krila svoju tajnu dok njena trudnoća nije postala očita. Povjerala se jedino svojoj sestri, ženi Zekerijaovoj a.s., koja je u isto vrijeme zanjela Jahjaa a.s. (Ivan Krstitelja). Osjetivši veliki strah i tegobu, požalila je što je uopće živa, a njene misli nam Allah dž.š. prenosi u suri Merjem: "Kamo sreće da sam ranije umrla i da sam potpuno u zaborav pala!" (Merjem, 23.) Na takvo njeno razmišljanje Allah Uzvišeni joj ponovno šalje meleka Džibrila koji je hrabri i saopćava joj da nema razloga za žalost i tugu, jer koga Allah čuva ne može mu nitko nauditi: "I melek je, koji je bio niže nje, zovnu: Ne žalosti se, Gospodar tvoj je dao da niže tebe potok poteče. Zatresi palmino stablo, posuće se po tebi datule svježe, pa jedi i pij i budi vesela! A ako

vidiš čovjeka kakva, ti reci: Ja sam se zavjetovala Milostivom da ću šutjeti, i danas ni s kim neću govoriti." Znajući da će je ljudi optuživati za blud, Allah je naredio Merjemi da šuti jer opravdavati se u njevoj situaciji, koju obični ljudi nisu mogli razumjeti, nije imalo smisla. Svemilosni Allah je znao kako će reagirati njen narod nakon što vide njeno dijete, zato je na Sebe preuzeo sav tijekom događanja oslobodivši i zaštitivši Merjemu od napada i optužbi. Merjema je tako i postupila. Kada je nastupilo određeno vrijeme Merjem je rodila dijete. O rođenju, tj. dolasku Isaa a.s. na ovaj svijet, Allah dž.š. kaže: "Isaov slučaj je u Allaha isti kao i slučaj Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim rekao: 'Budi!', i on bi (nastade)." (Ali Imran, 59) Troje je ljudi na zemlji rođeno bez oca: Adem/Adam, Hava/Eva i Isa a.s./Isus.

Ni s kim nije govorila, a svoje novorođenče je odnijela svojoj obitelji, vjerujući da će je oni razumjeti i bez prigovora zaštititi. Međutim, i oni pod utjecajem sredine u kojoj su živjeli, osudili su Merjemu: "Hej ti, koja u čednosti ličiš Harunu (Aronu), tvoj otac nije bio nevaljalac, a mati tvoja nije bila nevaljalica." (Merjem, 28.) Ona je samo šutjela i pokazala na dijete, time im dajući signal da pitaju njega ono što im nije jasno. Isa a.s. će Allahovom voljom progovoriti u bešici i opravdati majku. To će biti i prvi dokaz njegova poslanstva i nevinosti njegove majke. Kur'an o ovome kazuje: "Ja sam Allahov rob, dijete reče, meni će On Knjigu dati i vjerovjesnikom me učiniti. I učiniće me, gdje god budem, blagoslovljenim, i narediće mi da dok sam živ molitvu obavljam i milostinju udjeljujem, I da majci svojoj dobar budem, a neće mi dopustiti da budem drzak i nepristojan. I neka je mir na dan kada sam se rodio i na dan kada budem umro i na dan kada budem iz mrtvih ustao!" (Merjem: 27-33)

Izraelčani su htjeli kamenovati Merjemu vjerujući da je počinila blud. No, kada su čuli da Isaa a.s. govori u bešici, postalo im je jasno da je on od Allaha odabran dijete, te su odustali od svog nauma i oslobodili Merjemu svake optužbe. Allah je učinio Isaa a.s. i njegovu majku Svojim znamenjem čovječanstvu, jasan i siguran dokaz Njegove potpore onome kome On hoće: "I sina Merjemina i majku njegovu smo znakom učinili. Mi smo njih na jednoj visoravni sa tekućom vodom nastanili." (Mu'minun, 50) □

(Nastavlja se...)

Objavljujemo reagiranje bošnjačke braniteljske udruge iz Siska

Sukobi među braniteljima

Sisak, 12.12.2007.

Udruga Bošnjaka branitelja grada Siska (UBBGS) na svojoj 2. redovnoj sjednici održanoj 12.12.2007. godine s početkom u 18 sati donijela je sljedeće zaključke i reagiranje na netočnosti koje je donio Glavni odbor Udruge Bošnjaka branitelja Domovinskog rata Hrvatske (UBBDRH), a koji su objavljeni u "Preporodovom Journalu" za listopad 2007, broj 94 na stranicama 46 i 47. Poradi istinitog informiranja čitatelja "Preporodovog Journala" tražimo od Vas da objavite naše donijete zaključke pod naslovom: "Zablude i laži iz UBBDRH".

Zaključke Glavnog odbora UBBDRH smatramo krajnje neprihvatljivima, te ih kao takve u potpunosti odbacujemo. Tome je razlog što si Glavni odbor UBBDRH uzima za pravo da određuje tko će biti priznat kao braniteljska udruga, a dobro se zna da za to postoje zakonom određene institucije. To svakako nije UBBDRH, nego je to Ured državne uprave, te smo sukladno važećem zakonu 28.08.2007. godine upisani u Registar udruga Republike Hrvatske (Klasa:UP/1-230-02/01/272, Ubroj: 2176-06-01-07-2), pod imenom UDRUGA BOŠNJAKA BRANITELJA GRADA SSKA. Inače, kako drugačije shvatiti zaključke Glavnog odbora UBBDRH koji ne priznaje pravomoćna rješenja donesena u skladu s važećim zakonima koje je izglasao i donio Sabor Republike Hrvatske.

Naime, tko može ne priznati legalno registriranu udrugu, zajednicu, stranku i slično koji su upisani u zakonom predviđeni registar ili osporavati njihovo postojanje, ako su iste registrirane i rade u skladu s postojećim zakonom. Da li je za to ovlašten Glavni odbor UBBDRH?

Za napomenuti je da su u spomenutom tekstu u objavljenom "Preporodovom Journalu" pod navodnicima spomenuti branitelji. "Tzv. branitelji" su pripadnici te iste udruge, tj. UBBDRH.

Tko si može uzeti za pravo i nepozvan zadirati u rad legalno i pravno registrirane braniteljske udruge. Da li to možda smije Glavni odbor UBBDRH?

Tko sebi može dati pravo da nekoga neosnovano i neargumentirano upozorava

Članovi UBBGS

i daje mu savjete o njegovu radu i načinu djelovanju. Da li je to možda Glavni odbor UBBDRH?

Tko sebi može dati pravo da prati određene osobe ili pojedince, te da o tome izvješćuje sebi sklone određene grupe ljudi ili određenog pojedinca. Da li je to zadaća Glavnog odbora UBBDRH?

Bilo bi pohvalno i poželjno od Vas da prestanete prozivati i omalovažavati vrh političke strukture bošnjačkog naroda koji postoji i predstavlja bošnjački narod od samog utemeljenja samostalne i suverene Republike Hrvatske, a koji je svojim radom i djelovanjem omogućio Bošnjacima u Republici Hrvatskoj da utemelje mnoge zajednice, vijeća, te druge druge bošnjačke asocijacije koje trenutno djeluju na području cijele Republike Hrvatske, pa između ostalog i UBBDRH (koju vi, nažalost, zastupate i predstavljate).

Ovakva navedena stajališta mogu učiniti pojedinci ili grupa osoba koji su, blago rečeno, pravno, politički pa čak i obrazovno nepismeni, a sve će to učiniti iz samo njima poznati razloga da bi ostvarili svoje nečasne namjere, a koje sigurno ne pridonose zajedništvu među Bošnjacima na koje se Vi gospodo zdušno pozivate.

Polaganje vijenaca braniteljima na sisačkom groblju

Takvo nešto si mogu priuštiti osobe sklone širenju dezinformacija, osobe koje sa zadovoljstvom i uz veliku dozu sreće obmanjuju i dovode u zabludu ciljanu skupinu čitatelja i drugih, nažalost, njima sklonih osoba.

Takvo nešto si mogu dopustiti nemoralne, nečasne, dvolične, licemjerne, tračevima podložne osobe, osobe sumnjivog i protuzakonitog ponašanja i djelovanja. Takve osobe su svjesne da samo takvim svojim sumnjivim radom mogu za sebe i uži krug osoba oko sebe ostvariti određenu materijalnu i svaku drugu zakonom zaštićenu korist.

S obzirom na sve naprijed napisano ne možemo a da ne zaključimo da Bošnjakinje i Bošnjaci, koje ovakva skupina predstavlja, nisu došli do spoznaje i zaključaka koju im štetu čine isti, te da sve njihove pozitivne atribute isti blate svojim sumnjivim radnjama kojih ima napretek.

Ako se osvrnemo unazad i na određeno djelovanje tih osoba moglo bi se zaključiti da bi vam članovi udruge i drugih bošnjačkih asocijacija bili zahvalni da vratite sumnjive vam mandate što bi u krajnjoj liniji i Vama samima koristilo.

Obzirom da ste duboko zagazili u političke vode (a primjetili smo da Vas je dobro krenulo) bilo bi dobro, a i pošteno od Vas, da ponovno pokrenete utemeljenje Udruge Alijansa za treću Hrvatsku čiju ste inicijativno pokrenuli 20.07.2002. godine u Europskom domu u Zagrebu. Kroz tu udrugu/stranku možete ostvariti transparentnost trošenja dobivenih financijskih sredstava, te Vas za sve sumnjivo i nestalo neće nitko ništa pitati.

Ukoliko budete imali imalo sluha i razumijevanja učinit ćete određene poteze koje bi učinio svaki moralan, pošten i častan čovjek, čime ćete pomoći da se prestane s podjelama, razbijanjem i nejedinstvom među nama, pripadnicima bošnjačke manjine u Republici Hrvatskoj.

Reagiranje u ovakvom pisanom obliku i uz odobrenje da bude lektoriran od strane uredništva lista "Preporodov Journal" jednoglasno je donio Glavni odbor Udruge Bošnjaka branitelja grada Siska. □

Predsjednik UBBGS:
Senad Dedić

Priča s hadža

I crnčeve noge idu na hadž

Slika crnog muslimana koji grli svog brata Bošnjaka je prizor jedinstven, usamljen u svojoj ljepoti i ne traži slavu, premijere, pozornice, vizitkarte, titule, tribine, već samo ponavljanje na skrovitim srcolikim mjestima koje je on svojom milošću stvorio da bi mi njima bosu gazili.

Piše: Filip Mursel Begović

Kada sam se vratio s časnog hadža moj mi je poštovani drug ef. Halil rekao: "Sine otišao si na hadž s dva imena, a s dva si se i vratio. Nekad je živio Filip Mursel, a sada se rodio hadži Mursel." Zaista, dobri ef. Halil je u pravu, ali neće mi moji Bošnjaci zaboraviti Filipa. Kada god će nastati neka konfliktna situacija, Filip će se vraćati, u njega će upirati prste, optuživati ga kao da je on nešto nekome sagriješio. "Kriv si, ako zbog ničega onda samo zato što si Filip." Na dženazu će Filipu svakako doći, ali mu onu metafizičku neće nikada priznati. Ali i Filip se rodio u islamu kao i svi mi drugi, bio bačen iz ezela u vječnost. Budi Filipe, a ono bude Mursel. Prije hadža pitao sam učenije muslimane, onako iz šale, gdje ću staviti titulu hadžija kada se vratim; ispred Filipa ili ispred Mursela. "Ne možeš ispred Filipa, gdje to ima!" Titula ništa ne znači kao ni ime, ali ja sam se našao u nedoumicama. Hoću li i na hadžu morati objašnjavati da sam musliman, a ne Filip, da sam Mursel prije nego Bošnjak? Moram li ja Allahu teubu činiti zato što mi je jedno od imena Filip? Tko sam ja i što je tajna pokajanja? Hoću li ikada znati je li mi dragi Allah dž.š. primio hadž? I tako sam krenuo, nošen mnoštvom pitanja, na hadžu se sastaviti, postati gospodin duha, biti anonimn, isti među jednakima. Nestao je onaj Šegistanac koji vas je uveseljavao, a bio je ionako obično piskaralo pun lažnih i dovrtljivih dosjetki, ideja, nepotrebnih informacija, retorike i na kraju demagogije.

Za ovakve kao što sam ja redovito se misli da su šibe društva koje "pristojni" smatraju neprijateljem radosti. Na hadžu sam shvatio da do sada ja jednostavno nisam imao dovoljno talenta da steknem ljubav nekih svojih čitatelja. Kako da idem na hadž, a znam da ima ljudi koji mi ne bi dali halala ni u svojim posljednjim riječima? Recimo: "Bože oprost mi što sam kretan s lijepom i njegovanom gla-

vom, blijedo lice s ogromnim crvenim stomakom, što sam u spavaćoj sobi svakih pet godina mijenjao slike političara, ali onom Filipu nikako nemoj oprostiti, njega na promatranje u džehennem, ponizno molim. I, da, Ja Rabbi, doći ću ti sigurno, ali ako ne dođem... javi mi ako ti što zatreba. Ima u mene. Ipak sam ja anonimac koji svakoga poznaje." Ti revnosni "promatrači" koji stalno nekoga špijuniraju, dosađuju Bogu svojim jalovim molbama i misle da je sve opravdano kada je u Njegovo ime, vide sve prije iskrenosti, učinili su da se braća muslimani gnušaju jedni drugih i s užitkom se međusobno muče. Svaki insan na hadžu je s Allahovom pozivnicom, u to nema sumnje, ali tamo je i podosta munafika koji su došli s pozivnicom samoga Šejtana. Oni vole ići na hadž jer znaju da sve može biti opravdano ako je u ime Boga. Nažalost, revnost za religiju počesto opravdava klevetu, izdaju, jednom riječju nered. Ljudi najljući, najžučljiviji, najpokvareniji, znaju biti i najrevnosniji; oni vjeruju da će im s obzirom na njihovu revnost, On oprostiti iskvarenost njihovog morala i sve njihove hrđave postupke. U kakvoj su samo zabludi.

Na hadžu je čovjek osuđen da se suoči s vlastitim ogledalom, ako se uopće može ogledati bez prethodnog čišćenja. Ogledalo su nam naša braća muslimani. Oni dolaze sa svih krajeva svijeta u posjetu Allahu i jedan bosanski musliman odjednom se nalazi u situaciji kada se mora suočiti s predstavnicima čitavog ummeta. Ponekom Bosancu i Bošnjaku to je previše, kako pojmiti takvo čudo u gužvi raznolikosti, a učili su nas i kroz poslovice naraštajima prenosili da je bosanski musliman najbolji i najčišći musliman na dunjaluku. I to izvana i iznutra. Već drugi dan hadža, na putu u Poslanikovu džamiju, prije sabah namaza, upoznao sam jednog revnosnog bosanskog muslimana. "Jesi li vidio noge onim crnčugama, kako su sa-

mo prljave, pune gljivica. I onda ti moraš pasti na sedžu tamo gdje je on hodo. Ja nosim maramicu da se na sedži sačuvam od tih hajvana. Sada znam da smo mi Bošnjaci najbolji muslimani na svijetu." Velika odgovornost je biti najboljim jer to nesumnjivo znači biti uzorom ili čak nepogrešivim, a za sebe sigurno znam da od te vrste nisam. Uostalom došao sam ovdje da bi bio jednak među jednakima, a ne drugačiji i još uz to najbolji. Ali na namazu je bilo drugačije jer dok sam klanjao na *ruku'* do sebe sam ugledao par crnih nogu. Ne lice, samo noge koje su mi se tada činile nepodnošljivo prljavim, ispucanim, crnim s crvenim mrljama, s popucanim noktima ili bez njih, s nekim čudnim dlačicama nepravilno raspoređenim, sve u svemu, jedan prizor koji me je posjetio na glave nekih starijih muškaraca koji farbaju svoju kosu u crno, a odlaze džamiju gdje na hutbi imam poručuje da je sijeda kosa znak mudrosti. Samo sam o tome na namazu u Poslanikovoj džamiji razmišljao, o crnčevim nogama.

Je li onaj hadžija imao pravo, hoću li se razboljeti od gljivica i streptokoka iz Malezije ili Pakistana, joj, možda i Afganistana, Bangladeša, Sudana, ma, tko zna otkuda sve nisu došli da napadnu i razbole najboljeg i najčišćeg bosanskog muslimana. A o čemu sam razmišljao da se obranim od tih strašnih nogu bez lica, pa, čujte: o mladim modnim modelima s bijelom trakom u kosi i nježnim dugim prstima kojima najfinijim kremama mažu svoja stopala, zatim, bedra... Maštao sam o svijetlim Nordijkama koje osvajam dok im pričam o poznatim ličnostima svjetske književnosti i dugim plavim pletenicama na golim ženskim leđima. Pravi hadžija na namazu, zar ne. Mogao sam i nešto drugo, ali baš nisam htio. Nefsom sam se branio od crnih nogu. Kada sam predao selam na desnu i lijevu stranu odlučih pogledati crnog muslimana u lice. Samo zato da učinim znanstvenu komparaciju s

nogama. Nisam se trebao puno truditi jer crnac me je preduhitrio osmijehom od uha od uha tako da sam se mogao ogledati o njegove čiste bijele zube djelane kao od najfinije slonovače. Da ste tek vidjele njegovo lijepo pravilno lice koje bi moglo biti i sjena Pejgamberove sjene na pustinjskoj dini. “Selam alejkum, moj brate”, reče mi na engleskom i iznenada me zagrlili. Kako me je samo postidio svojom gestom iskrenog muslimana u ekstazi dijeljenja ljubavi. Došlo mi je da ištem halala od crnog brata i da mu objasnim da neću više nikada ružno pomisliti o njegovim nogama jer sada znam da on i ja ovako zagrljeni činimo najboljeg muslimana na dunjaluku. Pa, on je pustinjski čovjek i hoda bos po užarenom pijesku. On ne zna za Nike i Reebok trendove, on ne struže zadebljanje na petama jer mu ono treba da ne osjeti kamenje pod nogama. On živi životom koji je rijedak u svijetu snobova, barova i farova, nadalje, ekskluzivan i egzotičan među ljudima punih motiva i diploma i nagrada i analiza i važnih elaborata i spiskova na kojima je njihovo ime na prvom mjestu. Slika crnog muslimana koji grli svog brata Bošnjaka je prizor jedinstven, usamljen u svojoj ljepoti i ne traži slavu, premijere, pozornice, vizitkarte, titule, tribine, već samo ponavljanje na skrovitim srcolikim mjestima koje je on svojom milošću stvorio da bi mi njima bosisi gazili.

Poučen ovim pročišćavajućim iskustvom ubrzo sam shvatio da je na hadžu najvažnije naći suputnika koji vam neće odvracati pažnju s ibadeta na nevažne i tričave stvari poput šopinga i razgovora o amidži koji se na silu smijao i glasno kašljao da bi iskoristio pometnju i prdnuo. Bježite od takvih jer Allah je milostiv i za svakog svog roba uvijek priprema bolje nego što to on može pretpostaviti. I tako sam našao brata Ahmeda Ikanovića, starijeg i prekaljenog hadžiju kojemu je ovo bio jedan u nizu hadževa koje je obavio kao bedel, za druge. Gotovo smo stalno bili zajedno. Nismo puno pričali, a nikada me nitko nije naučio više šuteći. S njime i ne možete pričati jer on se stalno moli. Njega sam oponašao i bio sretan jer on je za mene paloga bio priručnik islama, hodajući Ilmihal. Stari hadžija je u potpunosti bio svjestan gdje se nalazi. Većina Bosanaca uopće ne shvaća na kakvome su mjestu. Došli su obaviti svoju petu islamsku dužnost i na tome završili kao da se primljeni hadž sam od sebe podrazumijeva. Allah voli ponizne, usredotočene i postojeane, a ne brbljavce, on voli kada srce govori, a ne jezik. Neki pričaju dok tavaf

oko Kabe. “Koliko još krugova, četiri”, kaže jedan, ma ne tri, dva kažem vam, uključite se treći. “Šta se ovaj gura? Otkuda mu pravo. Nismo zajedno ovce pasli.” Odmah sam shvatio da uz fizičku Kabu postoji i ona nevidljiva golom oku, ona duhovna. Ako Kabu gledate fizičkim očima, onda ste u opasnosti da činite razne uvrede gurajući se i psujući u tavafu. Onaj koji Kabu osjeća srcem, on se predaje ljubavi. On je uzdišući ašik. Namaz u Mekki vrijedi sto tisuća namaza, ali nemojte sumnji da i uvreda vrijedi isto toliko. Neki jednostavno misle da se moraju gurati jer, eto, gužva je i moraš izboriti svoje mjesto pred Bogom. Neki od muslimana koji uspiju prići Kabi, ne bi li ju dotakli i time stekli milost, udaraju svojim glavama, trljaju obraze, postekije i molitvene kapice o kamen. Kada sam prišao i pogledao bolje vidio sam da Kaba plače jer je bičuju svojom pretjeranom pažnjom. Plače tuđim suzama. Cijedi se s nje ljudski znoj i pljuvačka jer neki se nadaju da će biti spašeni ako je samo dotaknu. Drobe se kosti, trgaju košulje, čuju se životinjski krici, svi hoće milost na mjestu gdje je bereket najveći, dotaknuti Kabu, kao da je samo tamo Bog, a ne posvuda. Međutim, Allah svuda dijeli svoju milost. Čak i u kancelariji G.W. Busha, čak i u skrovištu Radovana Karadžića. Za onoga koji se ne umije srcem pokajati, bilo kada, bilo gdje, Kaba mu neće pomoći. Kaba je tada samo crni hladni kamen. I Radovan Karadžić se može pokajati, moliti za milost i ako je iskren, ako postane musliman, biti će mu oprošteno. Možete davati sadake koliko hoćete, činiti dobra djela i Allah to voli i

nagrađuje, ali spas leži u iskrenom pokajanju i ljubavnoj predaji našem jedinom Gospodaru. Musliman je dužan biti u stalnom pokajanju.

Bio sam prepun sumnji koje su me izjedale poput nekog crva ili stjenice. Mogu li ja ovo s ovim ljudima. Svi ponavljaju isto. Svi se nadaju džennetu. Svi smo isti kažu, a ja hoću biti autentičan jer samo tako će me Bog prepoznati na Kijametu u masi među brbljavcima. O, Bože, kada ću ti se predati i ništa od tebe ne tražiti, samo te voljeti kao što pomorac voli zvijezdu Danicu i lađa mirno more. Jesmo li zaista svi isti, Bože, hoćemo li se i u džennetu ovako gurati, govoriti iste stvari, ponavljati se. Bojim se svojih grijeha koje ću tek učiniti. Bojim se ovih muslimana koji su mi braća. Gledam muslimane u hotelu, njihova lica, molimo li se mi istom Bogu, pitam se. Nigdje ozarenosti. Svijetli li Božja ljubav iz očiju mumina kada mu se predaš. Ne mogu plakati, a svi kažu da moraš jer se tako čiste nakupine duhovne prljavštine i grijeha. Gledam insane oko Kabe, a neki zaista plaču. Ja ne mogu, iz inata. Ja moram posebno plakati i to kad nitko drugi ne plače. Da me vidi Bog suznoga i jedinoga za njega. Ali, odjednom sjetio sam se djevojaka koje su me napustile, Irene s prve godine faksa, Sanje s druge, Marte, Ivane, joj, Korane, prijatelja koji to nisu bili, majčine juhe od povrća koju ne možeš kupiti na Mekkanskoj džamiji i puštam suze. Počinjem plakati kada se sjetim da u sobi spavam uz Hasu koji jede sudžuku po cijeli dan, a po noći je žedan. Isplazi svoj crveni jezik baš kada ja otvorim oči nakon lijepoga sna. Plačem jer se

zovem Filip i Bosancima moram objašnjavati da nisam konvertit. Plačem jer imam toliko grijeha da ih ne mogu ni nabrojati. Stalno izviru novi, neke nove Ane, Maje, Olge, Andreje... Plačem jer ne mogu plakati. Shvaćam tada da zamjerke koje sam upućivao svojoj braći na putu u stvari su zamjerke meni samome. Ono što sam vidio u ostalih hadžija kao mane bile su moje mane. Sve je izlazilo iz mene, a ustvari Mekkanske hodočasničke povorke tekle su mirno i u molitvi i bez mene. Sve se kreće kao kakva savršena halka rukovođena Vrhovnim Šejhom i bez mene. Ja sam nitko i ništa. Ništa mi ne pripada dok je Bog Jedan, a on je vječno Jedan. Nisam gospodar svoje sudbine, Ti si Bože i Tebi se predajem i samo u Tvoj se oprost i milost uzdam. Eto, to bi bila bit hadža, priznati Boga kao Jednoga i Svemogućega i pokajati se ne bi li bili napokon spašeni.

U Hrvatsku sam se vratio bolestan. Nisam proveo ni dan u obiteljskoj kući kada me je babo pod visokom temperaturom odvezao u zaraznu bolnicu. Rekli su, nije dobro, neka gadna viroza ili čak neka egzotična bolest. U sobi odjela za tropske

bolesti nije bilo nikoga. Sam sam, nema hadžija. Nema televizije. Čuje se infuzija koja polahko kaplje. U bunilu sam od temperature, ali shvaćam da me je dragi Bog nagradio s još malo čišćenja. Shvaćam da šest dana nisam spavao od uzbuđenja zbog povratka. Domovina je ondje gdje su duše koje volite. Toj domovini treba težiti, a Kaba vas putem prati. Medicinska sestra me budi, a ja sanjam da sam u Mekki. "Selam alejkum", obratim se mladoj sestri. Ona me zbunjeno gleda. Mlada je i kaže da se raduje tulumu za Novu godinu. Dodajem joj da obavijesti Ahmeda da me probudi na jaciju. Ništa joj nije jasno. "Nema ovdje nikakvog Ahmeda, ni selama. Jel vama dobro?" Shvatih da sam sanjao. Ovdje zaista više nema Ahmeda da me budi, ne čuje se ezan upozorenja. Ne mogu slušati svoga vršnjaka i brata hafiza Jahju koji i u pranju veša vidi filozofiju ljubavi. Prepušten sam samome sebi. Nema više ni Filipa. I tada u srcu osjetih koliko volim muslimane. Sve što se tamo desilo u sebi nosi značenje, a nema većeg zadovoljstva za insana nego kada dijeli ljubav prema Hakku Uzvišenim s ostalom

braćom. To je najjače srodstvo na ovom dunjaluku. Što je s nama Bošnjacima? Eto, ja sam se vratio uz njegovu pomoć, usuglasio svoje duhovno i fizičko tijelo. Nadam se da sam se barem malčice promijenio na bolje, a u bošnjačkim odnosima u Hrvatskoj nisam zatekao ništa novo. Iste svađe od istih ljudi koji stoje na raskršćima identiteta i pitaju se: kuda? Onih koji nemaju brata jer po njima nema brata dok ga majka ne rodi. Na jednom putu, kojeg smo zaboravili, stoji Bog, a mi smo ga smjestili u svoje psovke misleći da je on naša igračka. Bog ne traži mnogo, čak prihvaća i da tuguje s nama jer mi smo se zaista razboljeli od suza, međusobne nepravde i neuzvrćene ljubavi. Dosadni ste Allahu, shvatite. Niste muslimani ako se barem malko ne volite. Postanite napokon muslimani. Volite se, idite na hadž, nemojte ići na trešnjevski plac. Kupite u Mekki svoj grincajg, svoju malu mrkvicu i pola kile janjetine. Nakratko zaboravite svoje manjinske udruge, vijeća i njihova beskrajna vijećanja jer, postoji netko gore iznad nas koji ne radi ništa drugo osim što nas voli. □

ZANIMLJIVOSTI

38

Proročanstva 2007.

Njemačko "Društvo za znanstveno istraživanje paraznanosti" (GWUP), sa sjedištem u Rosssdorfu kod Darmstadta, svake godine pomno analizira najspektakularnija svjetska proročanstva. Razni gatari i vidovnjaci najavili su da će tokom 2007. godine Kremlj nestati u plamenu, da će u SAD-u milijuni ljudi poginuti u terorističkom napadu, te da će jedna poznata hollywoodska zvijezda umrijeti od posljedica zmijskog ugriza. Među proročanstvima nalazilo se i ono kanadskog vidovnjaka Nikkija Pezara da će pred Bijelu kuću u Washingtonu sletjeti NLO. Astrologinja Patricia Bahrani predvidjela je da će 2007. biti ukinut euro te da će se legalizirati marihuana, a nekoliko vidovnjaka najavljivalo je američku invaziju na Iran i atentat na američkog predsjednika.

Međutim, ništa se od toga nije dogodilo. Matematičar Michael Kunkel iz Mainza, koji je sudjelovao u istraživanju GWUP-a, za sve to ima jednostavno objašnjenje: "Budućnost nije unaprijed određena pa se i ne da iščitati iz staklene kugle, niti je vidljiva u zvijezdama". Kunkel je istražio 185 proročanstava astrologa, vidovnjaka i gataru, nakon čega je zaklju-

čio da "svojim proročanstvima ne mogu ponuditi dokaze svojih sposobnosti".

Tradicionalno omiljene teme vidovnjaka i za 2007. bile su prirodne katastrofe, terorizam i ratovi, pri čemu iz vidovnjačkih krugova često dolaze nejasna i dvosmislena proročanstva. Primjerice, astrolog Martin Banger pročitao je u zvijezdama da se u 2007. mogu očekivati "pobune i nemiri u Nizozemskoj, Japanu, Kanadi, Libanonu, Sri Lanki, Finskoj, Filipinima, Rumunjskoj, Mađarskoj, Poljskoj i Saudijskoj Arabiji". Vidovnjakinja Elisabeth Teissier upozorila je da se svijet "između sredine siječnja i sredine listopada treba pripremiti na promjene poput prirodnih katastrofa, gospodarskih turbulencija i napada". Neprecizne formulacije imaju svojevrstu prednost, izjavio je Kunkel. "Budući mogu podrazumijevati gotovo sve što se može zamisliti, naknadno se uvijek može pronaći neka vijest koja na neki način odgovara proročanstvu."

Neki od vidovnjaka, koji su za 2004. općenito prognozirali potrese ili prirodne katastrofe, danas se hvale da su predvidjeli tsunami koji se dogodio u prosincu te godine.

Najlakše se mogu provjeriti prognoze Karstena Kroenckea iz Freiburga. On svake godine prognozira kretanje indeksa fran-

kfurtske burze. U prvih jedanaest mjeseci 2007. godine stopa točnosti njegovih predviđanja iznosila je 47%. Kunkel smatra da bi Kroencke bio toliko uspješan u predviđanju i da je bacao kocke. Unatoč tome, "burzovni vidovnjak" Kroencke pokazao se uspješnim, jer njegova "velika procjena" na 35 stranice košta 1.700 eura. □

I.I.

Idioti 2007.

Tisuće ljudi učestvovalo je u anketi "The Washington Posta" i glasalo za najvećeg idiota 2007. godine. Uredništvo je nominiralo desetoricu genijalaca, a najviše glasova je skupio bivši sudac Roy Pearson, koji se zbog izgubljenih hlača godinama povlačio po sudu i na kraju - izgubio. Naime, Pearson je tužio kemijsku čistionicu u kvartu tražeći pritom 54 milijuna dolara odštete za jedne izgubljene hlače. Osim što se uopće upustio u suludu pravnu bitku, Pearson je prvo odbio nagoditi se za 12.000 dolara za hlače koje je platio 395 dolara. U dvije godine, koliko se slučaj povlačio po sudu, potrošio je sav novac gradeći slučaj protiv marljivih Korejaca. Uporno je prkosio pa je slučaj doveo do Vrhovnog suda

SAD-a, gdje se slomio i u suzama objašnjavao koliko su mu te hlače značile. Uprkos upozorenjima i medijskim ismijavanjima, Pearson se borio za nešto što se samo njemu činilo razumno, da bi na kraju izgubio sve što ima.

Srebrnu medalju zaslužio je hrabri Matt Wilkinson iz Portlanda koji je nakon šest piva pokušao impresionirati svoju djevojku gurnuvši pola metra dugu zmiju zvečarku niz grlo. Premda ni djevojka ni doktori, koji su ga morali liječiti, nisu bili pretjerano impresionirani, drugu nagradu za hrabrost i idiotizam dodijelili su mu čitatelji "The Washington Posta".

Brončana medalja je otišla u Poljsku, a zaslužila je stoičkom upornošću i fascinantnom glupošću Ewa Sowinska. Ova heroina pokušala je još jedanput oživjeti duh Jerrya Falwella pokrenuvši istragu koja je trebala otkriti je li Tinky Winky, popularni Teletabis, zapravo homoseksualac. Nakon što je pretrpjela nekoliko dana ismijavanja u svjetskim medijima, Sowinska je odustala od svog plana. □

I.I.

Mr. President

Nedavno je na NovojTV prikazan prilog o "egzotičnom" hotelu u Beogradu znakovitog imena "Mr. President", u kojem svaki apartman nosi naziv nekog od poznatih predsjednika tokom povijesti. Svaki predsjednički apartman je posebno luksuzno uređen, različite površine i cijene noćenja (do 1.000 eura), a glavna posebnost je što se u svakom nalazi portret "domaćina". Prilog bi vjerojatno i u hrvatskoj javnosti prošao nezapaženo da se u sklopu novootvorenog beogradskog hotela ne nalazi i apartman Adolfa Hitlera, koji je vrlo popularan i najvećim dijelom popunjen. U TV-prilogu direktor marketinga hotela je izjavio da je svaka reklama, pa bila ona i negativna – dobra i poželjna za biznis. Prema njegovom mišljenju, vjerojatno ispravnom, da nije bilo negativnih reakcija, onda se niti hrvatski novinari nebi pojavili u Beogradu.

Priča o beogradskom hotelu "Mr. President" s Hitlerovim apartmanom nakon toga je munjevito obišla svijet i izazvala oštre osude. Tako je američka Antidifamacijska liga organizirala proteste, zahtjevajući od uprave hotela da ukloni Hitlerov portret do 27. siječnja, Dana sjećanja na holokaust. U prvim reakcijama Dušan Zubanović, direktor hotela je rekao kako još nisu odlučili kako će odgovoriti na zahtjev

Hitlerov apartman

ze židovske organizacije. Kaže da je to prvi službeni protest koji su dobili, ali otklanja da bi itko imao veze s nacizmom – bilo uprava hotela, bilo njihovi gosti.

Inače, Adolfu Hitleru po popularnosti konkurira bivši jugoslavenski predsjednik Josip Broz Tito, kojem je posvećen najluksuzniji apartman, a po dvostrukoj cijeni, od 1.000 eura, već je rezerviran za vrijeme Eurosonga. Osim apartmana koje krasi portreti Churchilla, Staljina, Margaret Thatcher, Berlusconi, Mesića i Mitterranda, u upravi hotela "Mr. President" razmišljaju o mogućnosti da urede Daytonski apartman, u kojem bi bile slike Franje Tuđmana, Slobodana Miloševića i Alije Izetbegovića.

Međutim, tu priči nije kraj. Direktor Zabunović tvrdi da je već dogovorena gradnja hotela sličnog koncepta u blizini Dubrovnika, a traže i lokaciju za hotel u Zagrebu. Također, ističe da će morati naručiti novog Hitlera, jer jedan biznismen iz Zadra želi kupiti postojeću sliku. "Dao nam je ponudu kakvu je teško odbiti", tvrdi Zabunović, koji nije htio otkriti ime i visinu "nemoralne ponude" hrvatskog poduzetnika očigledno zaljubljenog u lik i djelo vođe Trećeg Reicha. □

I.I.

Kirgistan i Djed Mraz

Nastojeći na sve načine ojačati svoje slabašnu privredu, bivša sovjetska republika Kirgistan proglasila se novim domom Djeda Mraza. Navodeći kako je nedavno tvrtka "SWECO" utvrdila da bi djed Mraz trebao živjeti u Kirgistanu jer bi tako najučinkovitije mogao dostaviti božićne darove, dužnosnici ove uglavnom muslimanske zemlje vrlo su brzo odlučili iskoristiti to otkriće. Kirgistanski su čelnici planinskom vrhu dali ime Mount Santa Claus, pridružujući tako Djeda Mraza utemeljitelju SSSR-a Vladimiru Iljiču Lenjinu i bivšem ruskom predsjedniku Borisu Jeljcinu, koji također imaju svoje planinske vrhove.

Kirgistan je 2008. proglasio godinom Djeda Mraza, a na ljetu namjerava organi-

zirati kongres Djeda Mraza. Ta zemlja također namjerava organizirati godišnje igre na kojima bi se Djedovi iz cijeloga svijeta oprobavali u penjanju uz dimnjak, utrka saonica i kićenju božićnog drvca. "Želimo razviti turizam, a Djed Mraz je idealan brend da bi se to postiglo", rekao je Nurhon Tadžibajev, dužnosnik u kirgistskoj turističkoj zajednici.

U većini zapadnih zemalja drži se da Djed Mraz ili Djed Božićnjak živi na Sjevernom polu. U tvrtki "SWECO", međutim, smatraju - a kirgistanski dužnosnici to objeručke prihvaćaju - da kada bi se smjestio u središnjem dijelu Azije i započeo svoj tradicionalni put na Badnjak prema zapadu Djed Mraz imao učinkovitiju rutu za isporuku poklona. Nemamo informacija kakve se reakcije Finske na ovakvu azijsku inicijativu. □

I.I.

Praznični problemi

Suprotno od onoga u što se vjeruje, vrijeme Božića i Nove godine toliko je puno zamki za bračne parove da su prvi radni dan u novoj godini britanski odvjetnici nazvali "Dan R", odnosno "Dan razvoda". "Božić sam po sebi ne uzrokuje razvod, ali donosi napetosti koje na površinu izbacuju ono što je dugo tinjalo", ističe Derek Bedlow, glavni urednik specijalističke internet stranice *InsideDivorce.com* koja se bavi pitanjem razvoda brakova. U tom periodu prilike za "eksploziju" su više nego brojne, od svađe oko toga tko od rodbine dolazi na večeru, do otkrića a nedoličnog ponašanja bračnog druga na prigodnoj proslavi na poslu. "To je pravo minsko polje", navodi Bedlow.

Ova internet stranica je provela anketu kojom je bilo obuhvaćeno 100 odvjetničkih ureda i 2.000 bračnih parova koji su kao prvi razlog rastave naveli nevjernost, pošto su prilike za to u vrijeme božićnih i novogodišnjih praznika znatno uvećane. Internet stranica objavljuje i studiju Centra za bračno savjetovanje, koji financira Vlada Velike Britanije, u kojoj se ističe da 1,8 milijuna parova za vrijeme božićnih i novogodišnjih praznika razmatra pitanje razvoda braka. "S današnjim tempom života parovi ne provode dovoljno vremena zajedno, ali za vrijeme dužih praznika imaju dobru priliku da sagledaju realnost situacije u kojoj se nalaze", objašnjava Christine Northam iz Centra za bračno savjetovanje. □

I.I.

**AMERIČKO-AFGANISTANSKO-HRVATSKA
VOJNA DELEGACIJA**

**ISLAMSKI KULTURNI CENTAR
ZAGREB, 4. PROSINCA 2007.**